

2009-2014 Aldirako EUSKADIKO BIODIBERTSITATEAREN Estrategia

SAILBURUAREN AURKEZPENA	4
1 BIODIBERTSITATEAREN IKUSPUNTU BERRIA EAE-RENTZAT	7
1.1 Natura eta Euskal Herria	7
1.2 Biodibertsitaterako etorkizuneko ikuspegia	11
2 BIODIBERTSITATEAREN FUNTZIOA ETA GARRANTZIA.....	15
2.1 Ekosistemen ondasunak eta zerbitzuak.....	15
2.3 2009-2014 aldirako Euskadiko BIODIBERTSITATEAren Estrategiaren arrazoiak eta inportantzia.....	18
2.3.1 Ingurumenaren arrazoiak	18
2.3.2 Arrazoi ekonomikoak	20
2.3.3 Arrazoi sozialak eta kulturalak.....	22
3 ERREFERENTZIA MARKOA	23
3.1 NAZIOARTEA.....	23
3.1.1 Aniztasun Biologikoaren inguruko Hitzarmena (CBD).....	23
3.1.2 Europar Batasuna	24
3.2 EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOA	33
3.2.1 Garapen iraunkorraren garrantzia 8. legegaldiko gobernuaren akordioan.....	33
3.2.2 Euskal Ingurumen Politika	35
3.2.3 BIODIBERTSITATEAren gainean eragina duten gobernuaren bestelako planak.....	42
4 ESTRATEGIAREN EGITURA.....	47
4.1 2020RAKO EAE-KO BIODIBERTSITATEAREN IKUSPEGIA	47
4.2 HELBURUAK	48
4.3 BEHARREZKO BALDINTZAK.....	51
5 HELBURUAK.....	55
1. HELBURUA: BIODIBERTSITATEARENTZAT GARRANTZITSUAK DIREN GUNEAK BABESTEA ETA HOBETZEA	60
2. HELBURUA: BIODIBERTSITATEA BABESGUNEETATIK HARATAGO BABESTEA ETA BERRITZEA	73
1. gunea. HEZEGUNEAK ETA IBAIAK	73
2. gunea NEKAZARITZA SISTEMAK	83
3. gunea BASOAK.....	94

4. gunea HIRI INGURUNEA	102
5. gunea ITSASOKO ETA ITSASERTZEKO SISTEMAK.....	108
3. HELBURUA: BIODIBERTSITATEA BESTE POLITIKETAN INTEGRATZEA	117
4. HELBURUA: ERABAKIAK HARTZEKO EZAGUTZA ZIENTIFIKORIK ONENA EDUKITZEA.....	125
6 BEHARREZKO BALDINTZAK.....	136
1. BALDINTZA: BIODIBERTSITATEAREN BALIOZTATZE EKONOMIKOA EGITEA ETA MERKATU TRESNAK MARTXAN JARTZEA	136
Zerga eta ekonomia tresnak	136
Eragile ekonomikoentzako erakartzea eta hedatzea	141
2. BALDINTZA: INFORMATZEA, SENTSIBILIZATZEA ETA PARTE HARTZEA	143
Informazioaren gardentasuna eta hedapena	143
Parte-hartze publikoaren prozesuak sustatzea.....	144
Sentsibilizazioa eta komunikazioa	146
BIODIBERTSITATEAREN aldeko hezkuntza	146
3. BALDINTZA: KUDEAKETA ETA KOORDINAZIO EGITURAK.....	148
7 ESTRATEGIAREN SEGIMENDUA.....	153
7.1 SEGIMENDU SISTEMA	153
7.2 AGINTE KOADROA	155
ERANSKINAK	166
I. ERANSKINABIODIBERTSITATEAREN ESTRATEGIA GAUZATZEKO BIDEAN AURRERA: EGINDAKO IBILBIDEA	166
II ERANSKINA. BIBLIOGRAFIA ETA ESTEKA GARRANTZITSUAK.....	173
III. ERANSKINA: GLOSARIOA.....	190

SAILBURUAREN AURKEZPENA

Landareek, animaliek, onddoek eta mikroorganismoek ura eta airea garbitzen dute, elikagaiak eta lehengaiak ematen dituzte, lur emankorra eta ziklo naturalaren birsorkuntza bermatzen dute.

Euskadiko gizartea eta gure ekonomia ekosistemen eta espezieen funtzio naturalen araberakoak dira. Biodibertsitatearen galerak, aldiz, gu bizitzeko eta gure ongizaterako erabilgarriak diren eta berezko balioa duten ondasunak eta zerbitzuak kenduko lizkiguke.

Horiek kontuan hartuta, 2009-2014 aldirako Euskal Autonomia Erkidegoko Biodibertsitatearen Estrategia nazioarteko komunitateak Aniztasun Biologikoaren Hitzarmenaren bidez egindako deialdiari emandako erantzuna da, baita 2002-2020 aldirako Garapen Iraunkorrerako Euskal Ingurumen Estrategiaren helburuetako bat ere. Funtsean, Biodibertsitatearen Estrategia ezinbestekoa da Euskadik epe luzera egin behar duen inbertsiorako, hau da: baliabide naturalak bizirik mantentzeko, lurrak ekologikoki aberats eta emankor gordetzeko, urak garbi izateko, jatorrizko espeziak babesteko eta gure arbasoen eta gure ondorengoen habitatak kontserbatzeko. Euskadi, jatorrizko ekosistema eta antzinako paisaiarik gabe, ez litzateke Euskadi izango.

Gizarte modernoak erosotasuna eta bizi-kalitatea ematen digu aspektu askotan. Dena den, garapen sozio-ekonomikorako fase hasiberriak ingurumena kaltetu du. Eta orain, oinarritzko beharrak ase ondoren, naturak eta horren berritzeak gure bizi-kalitatean, kulturen eta ongizatean duten garrantziaz jabetu gara berriz ere.

Ildo horretatik, Biodibertsitatearen galera gelditzea eta 2020an EAEko habitatek eta espezieek kontserbazio-egoera ona izatea lortu behar dugu eta ahal dugu; betiere, Biodibertsitatearen aldeko sektorekako politiken ikuspuntu integratua lortzen badugu, eta gizarteak Biodibertsitatearen balioa zein ekosistemek ematen dizkiguten zerbitzuak onartzea lortzen badugu.

Bidearen zati bat egin dugu; izan ere, EAEko biztanleen % 41en ustez, Biodibertsitatearen galera da ingurumenaren arazo larriena. Datu hori Europako batezbestekoa baino askoz handiagoa da eta Biodibertsitatearen aldeko politiken lehen emaitzak jasotzen ari diren herrialdeetakoekin konpara daiteke.

Estrategiak etorkizunean lor daitekeen ikuspegia agertzen du, eta barne zein nazioarteko lehentasunen eta konpromisoen markoan dago. Bestalde, lau oinarritzko helburu ditu: babestutako eremuetan Biodibertsitatea babestea eta leheneratzea, horietatik kanpo Biodibertsitatea kontserbatzea, Biodibertsitatea beste sektorekako politika batzuetan integratzea eta erabakiak hartzeko ezaguera zientifiko gehiago izatea eta erabiltzea. Helburu horiek lortzeko, jarduera batzuk azaltzen dira.

Euskadin Natura 2000 Sarea, lurraldearen % 20,3 hartzen duena, eta Korridore Ekologikoen Sarea ezartzea aukera ona da kudeaketa eredu aktibo eta dinamikoak abian jartzeko, eta Euskadi osoaren sistema naturalen funtzionamendua bermatzeko.

Ezin dugu ahaztu arazoa mundu osokoa dela, eta estuki lotuta dagoela klima-aldaketaren arazoarekin. Horregatik, «munduan pentsatu eta tokian jardun» ikuspuntutik borrokatzen dugu, nazioarteko lankidetzaz eta kooperazio programak bultzatuta, baina dagokigun erantzukizun-kuota onartuta eta betebeharrak instituzionaletaz haratago joaten saiatuta.

Azkenik, nabarmendu behar da konpromisoen gauzatzea, ebaluazioa eta segimendua, estrategiaren gobernagarritasun, gardentasun eta partaidetza irizpide berberekin burutzea konprometitzen garela. Badakigu 2009-2014 aldirako Biodibertsitatearen Estrategia behar bezala ezartzeko, eragile politiko guztiak etengabe saiatu beharko direla. Beraz, Euskadiren etorkizuneko ikuspegia bera izateaz gain, helburu bera ere izan beharko dute, eta hori lortzeko jarduera berberak gauzatu. Nahi izateaz gain, gaitasuna ere izan behar da: Estrategiaren asmo bat erakundeen gaitasunak garatzea da, halako anbizio handiko proiektu baten oztopoak eta sakrifizioak gainditzeko. Gure gaitasunak hobetzeko, aukera ekonomikoak biderkatu beharko ditugu, Biodibertsitatea proiektu eta jarduera bideragarrien bidez babeste aldera. Gure kapital naturala

baloratzean, herritarren kontzientziazio maila ez da bigarren mailakoa izango. Hala, Euskadiko herritarrei poliki-poliki Biodibertsitateak gure egunerokoan duen ezinbesteko funtzioa jakinaraziko diegu. Azken helburua Euskadiko gizartea eta eragile sozial, ekonomiko eta politiko guztiak Biodibertsitatearen babeserantz eta horren elementuen funtzionalitaterantz eta edertasunerantz eramatea da.

Hemendik, nire eskerrik beroenak erakunde eta eragile publiko eta pribatu guztiei, bereziki, Biodibertsitatearen Foro Sozialean parte hartu dutenei, guztiontzat erronka handia den bide luze honetan aurrera egiten laguntzeagatik.

1 BIODIBERTSITATEAREN IKUSPUNTU BERRIA EAE-RENTZAT

1.1 Natura eta Euskal Herria

Euskal Herriak eta bertako hizkuntzak iragan oso urrunean dituzte sustraiak. Mendeetan, euskaldunek historiaren gorabeherak jasan zituzten lurraldeko idiosinkrasia, hizkuntza eta ohiturak gordetzen saiatzen ziren bitartean.

Isolamendu orografikoari esker, baita naturarekin zuten harremanari eta horretarako gure arbasoek zituzten baliabideei esker ere, gure herriaren tradizioek eta usadioek iraun egin dute. Elementu horiek ematen diete zentzua eta bizitza tradizio horiei.

Kondaira eta ohitura argiki animistak daude. Euskal mito gehienak naturarekin lotutako objektuak eta gertaerak dira. Lurra hildakoen eta numen edo mitologiako pertsonaia gehienen ohiko etxe gisa hartzen da. Oro har, euskal sinesmenak eta mitoak lurrian bizi diren jeinuek edota jainkotasunek menderatzen dituzte, eta hainbat animalia formak har ditzakete, esaterako: zaldiak, zezenak, basurdeak, ahuntzak, ahariak, sugeak edota putreak. Euskaldun askok toki zehatzetan gurtzen zituzten lurreko jeinuak. Hortik sortu zituzten kobazulo batzuetako ermitak edota haitzuloetan otoitz egiteko ohitura.

Beste batzuk, zuhaitzak gurtzen zituzten, adibidez, pagoa edo haritza. Halaber, harreman berezia zuten zenbait animaliarekin, hala nola, erleekin, saguzarrekin edota marigorringoekin (Mari gorria). Erleen kasuan, duela urte gutxi arte, baserriko seme edo alaba nagusia erlategira joaten zen etxeko jauna edo andrea hil zenaren berri ematera.

Gure kondairak, mitoak eta tradizioak sinesmen horietan oinarritzen dira. Mari emakumezko numena da eta mitologiako beste pertsonaia askoren funtzioak lotu ditu. Lurraren barruan zezenaren, ahariaren, akerraren, zekorraren, zaldiaren, sugearen edo putrearen irudia hartzen du, eta lurrazalean ibiltzen denean, lainoak, ekaitzak edo suzko bola batek inguratzen du. Era berean, ekaitzak eragiteko edo haizeak jaurtitzeko ahalmena duela esaten da. Beste pertsonaia

mitiko batzuk ere badaude, adibidez: Sugoi edo Sugar Baltzolako haitzuloetan bizi den gizona da, Mariri oso lotua. Biak elkartzen direnean ekaitza sortzen da; Basajaun basoko jaunari gizakiek garia ereiteko eta errotako ardatza erabiltzeko ezaguerak kentzen dizkiote; Lamia ibaietan eta iturrietan bizi daitekeen dontzeila da; Herensugea, suge hegalaria edo dragoia...

Bestalde, hainbat ohiturek gaur arte iraun dute, esaterako, Gabon-gaua eta Gabon zahar gaua artean enbor lodi bat erretzen uztea eta ondoren errautsak baratzetan botatzea uzta ona izan dadin. Toki batzuetan aizkorak eta tresna zorrotzak jartzen zituzten etxetik gertu tximistarik eror ez zedin. Udako solstizioaren gauean, neska gazteek ilea mozten zuten eta ibaian garbitzen zuten indartsu eta osasuntsu haz zedin. Mutilak, ordea, belarretan igurzten zituzten gorputz biluziak azalean gaixotasunik ez izateko eta nagusiek hankak uretan sartzen zituzten ospelak kentzeko. Gau horretan, lizar-sorta jartzen zen –eta oraindik ere egiten da– etxeko atean eta sua pizten zen ereindako sailen ertzetan, sorginak eta espiritu txarrak urruntzeko.

Orain gutxi arte, mende bat baino pixka bat gehiago, gure herriaren kultura nekazaritzan eta arrantzan oinarritzen zen. Gure arbasoek bizimodu apala zuten, abeltzaintzan, arrantzan, nekazaritzan eta artisautzan oinarritua, hau da, naturak bizitzeko behar zuten guztia ematen zien. Nekazaritza eta arrantza gure kirol askotako erroa ere badira, esaterako, estropadana. Horien jatorria baleak arrantzatzeraz zihoazen arrantzaleen arteko lehia da. Garai hartan, balearengana lehen iristen zen txalupak zuen arpoia jaurtitzeko eskubidea. Egurgileen ondorio dira aizkolariak; harriak garraiatzen zituztenek harri-jasotzaileei eman zieten testigua eta itsasontziak kairaino arrastaka eramateko lan gogorra soka-tira bilakatu zen.

Bizirauteko beharrezkoa izan zen gizakien bizitza hobetzen zuten aurrerapen teknologikoei egokitzea. Lehengo goiko eremuetan bizi ziren, defendatzeko. Lurraldea malkartsua denez, euskal herrian abeltzaintza izan da nagusi; ondoren, lurrak laboratzeko eta ibaietako ura erabiltzeko beharragatik, bailaretara jaitsi behar izan zuten. Gure lurraldeko hegoaldean besterik ez zuten nekazaritza lantzen. Hala ere, etxe bakoitzean lursail txiki bat zuten elikatzeko barazkiak

ekoizteko. Soberan zituzten produktuak, hala ere, azokara eramaten zituzten. Nekazaritza XIX. eta XX. mendeetan hedatu zen. Hasieran, nekazaritzako lurren erabilera pribatua hiru edo lau hilekoa izaten zen, eta uztak irauten zuen bitartean ez ziren abeltzaintzarako erabiltzen. Ondoren, udazkenetik udaberrira, herriko guztiek erabiltzen zituzten berriz.

Mendeetan zehar, herriak eta elizak eraiki zituzten eta euskaldunek legeak ezarri zituzten. Gerren eta taldeen arteko borroken ondorioz, soroak suntsitu zituzten eta basoak gehiegi ustiatu zituzten, dorreak eta borrokarako armak fabrikatzeko, eta hondatutako herriak berreraikitzeke. Denborak aurrera egin ahala, guztiena zen lurra gutxi batzuen jabetza bilakatu zen: XIX. mendean jabetza-erregistroaren eta kode zibilaren sorrerarekin batera, herri-lurrak desagertzen hasi ziren, eta erabilera pribatua eta baztertzaillea agertu zen. Hala ere, gaur egun arte, hainbat lursail komunal aldi baterako lagatzen dira, eta ondoren, herritar guztiek erabil ditzakete.

Aldaketak izan diren arren, euskaldunen historia beti mugitu izan da naturaren inguruan, aberastasun-iturri bakarra delako, eta derrigorrezkoa da hori zaintzea gizakiak biziraungo badu. Industrializazioa hasi arte, euskaldunek natura modu iraunkorrean erabiltzen zuten. Naturatik ateratzen zuten ura, iturri eta ibai txikietatik, larrea abereak elikatzeko, etxeetarako egurra, elikagaiak, eta abar. Eta horren adibide bat, duela hamarkada gutxi arte iraun duena, da zuhaitzen kimatzea. Hala, etxerako egurra lortzeko, ez zituzten haritzak eta pagoak mozten, horien adar lodiak baizik. Horrela ez zuten zuhaitza «hiltzen», eta bizi-zikloaren amaierara arte ehunka urtez bizi zen.

Natura zentzuz erabiltzeko, Euskal Herriko hainbat tokitan sistema komunala aplikatu eta aplikatzen dute oraindik. Sistema horren arabera, ezin zen naturaren erabilera pribatua egin, herritar guztiek erabiltzekoa zen eta denek zituzten eskubide berberak. Horretarako, gizartea zirkulu zentrokideetan banatu zuten, eta zelula txikiena etxea zen, ohikoagoa den familia kontzeptuaren desberdina. Euskaldunen artean ondasun pertsonalak (aitaren abarkak) eta etxeko ondasunak (etxeko soroak) bereizten zituzten.

Etxea unitate ekonomikoa zen eta normalean hiru belaunaldi (aiton-amonak, gurasoak eta seme-alabak) bizi ziren bertan, batzuetan anai-arrebak ere bai. Etxeak etxeko guztiei jana eta ostatua eman behar zien. Lan egin behar zuten eta lor zitzaketen soldatak kutxa bakarrean sartzen zituzten. Batzuetan, oinordeko izatea ez zen pribilejioa, karga baizik. Familiakoek baino pertsona gehiagok osatzen zuten ekonomia edo bizi-proiektu baten iraupenerako transmititzen zen, eta hala elkartasun-zirkulu bat ixten zen, gaur egun, pentsioek edo gizarte-laguntzak egiten duten bezala. Horregatik, euskaldunek oinordekoa izendatzean ez dute «etxea hiretzako» esaten, kontrakoa baino, «hi etxerako». Etxeko antolakuntza-egituren (herri barnekoa, herrikoa, eskualdekoa, eskualdez gaindikoa) helburu nagusia natura optimizatzea zen, une horretako eta hurrengo oinordekotzen beharrak asetzeko: egungo iraunkortasunaren kontzeptua haien kulturen zuten inplizituki. Pobreziak behartutako elkartasuna eragin zuen. Euskaldunen artean, beharrak bertutea ere sortzen du, beraz, pobreziak etxea sostengatzeko elkartasuna eragin zuen. Eta etxea sostengatzeko beharrezkoa zen aberastasuna ematen ziona zaintzea, hau da: natura.

XIX. mendearen erdialdean, naturari kalte gutxiago eragiten zion bizimodua hasi zuten. Industrializazioak aberastasuna ekarri zuen, eta horri etekina atera diogu hein handiagoan edo txikiagoan guztiok. Hala ere, industriak sortu ahala, ingurumena asko aldatu da. Herri txikiak eta hiriak bizileku bilakatu dira, oso jendetsuak batzuetan, eta etxebizitza eta zerbitzu ugari behar dituzte. Lehen lurrezko bideak zeuden tokian, errepideak asfaltatu behar izan zituzten motordun ibilgailuentzako. Mendietan tunelak zulatu zituzten ibilgailuentzako eta trenentzako, eta aireportuak eraiki zituzten. Eskaera berriei eta azpiko balioei erantzuteko, basoak eta nekazaritzarako soroak deuseztatu zituzten... Ondorioz, landa-inguruak pobretu ziren eta toki askotako fauna eta flora desagertu zen.

Aurrerapenak ongizatea eta erosotasuna ekarri digu, baina naturaren bizkar. Garapen mota horren norabideari buelta emateko eta iraganeko jarduera-ildo onenak babestuz, oraingo erosotasunetako batzuei eusteko, beharrezkoa da gure borondatean eta ahalmenean sinestea, gure akatsak hautematea, horietatik ikastea eta, galera itzulezinetara iritsi baino lehen, arazoak konpontzea. Gure arbasoek historiak gogortutako herrialde ederra utzi ziguten. Ezin dugu atzera

egin, litekeena da atzera itzultzerik nahi ez izatea, baina egungo erronkari aurre egin behar diogu; hau da, pertsonen bizi-kalitatea harmonizatu nahi dugu ingurumena kaltetu gabe.

1.2 Biodibertsitaterako etorkizuneko ikuspegia

Gure arbasoak bizitzeko eta inguru natural pribilegiatua aprobetxatzeko gai izan dira, horrek gaur aberastasun gisa ulertzen duguna ematen ez zien arren. Gaur egun, hala ere, bizi-kalitate handiagoa, ondasun eta giza kapital gehiago dugu baina ingurumenarekiko genuen lotura ahaztu dugu. Etorkizunean ezaugarritzat ditugun hiru aberastasun-iturriak aprobetxatu behar ditugu, alegia: natura, gizakiak eta materiala.

Lurreko herri asko diru gutxirekin bizi dira oraindik, ia baliabide naturalen bidez soilik. Hori lur emankorreki eta ur garbiei esker da posible.

Gure etorkizuneko ikuspegian, finantza-kapitalak eta gure garapen materialak BIODIBERTSITATEA kaltetzen dute. Paradoxikoki, EAEko azken hamarkadetako garapen materiala hasi zenetik, naturaren babesa jarduera ekonomikoaren eta lurraren erabileraren kontrako kontzeptutzat hartu da. Ondorioz, naturaren babesa ez da lurraldeko gainerako politikekin eta jarduerekin batera burutu, eta BIODIBERTSITATEaren kudeaketa babesguneetako prebentzioko kudeaketa-ereduetara mugatzen zen.

Babestutako Naturguneak (BE) ^{III} kontserbazio-uharte^{III} gisa sortu dira, garapen ekonomikotik eta kutsaduratik eta ingurumenaren degradaziotik bereizita. Naturaren mirariak begiratzeko eta horietaz gozatzeko erreserbatuta daude, gizakien eraginetatik kanpo. 80ko hamarkadara arte, kontserbazioa uharte kontzeptu gisa tratatzen jarraitu zen: naturgunea defendatzeko isolamendua bilatzen zen. «Parke» terminoak berak erreferentzia egiten dio ingurutik bereizitako eremu itxiaren ideia horri. XIX. mendean, babesguneak lurraldearen zati txiki bat ziren, eta gizakien esku-hartze gutxien zuten ekosistemak^{III} biltzen zituzten, eta horiek gizakien jardueretatik babestu behar ziren.

Gaur egun, oso frogatuta dago gizakien, kulturaren eta teknologiaren garapena eta ekonomiaren, gizartearen eta ingurumenaren garapena bateragarriak direla.

Gaur egun, babesguneak Euskadiren bostena dira. Batzuek, habitat erdi naturalak^{III} dituzte, eta haiek moldatu dituzten gizakien hainbat jardueren beharra dute. Beraz, gure lurraldearen zati nabarmen horretan beharrezkoa da BIODIBERTSITATEA babestea eta grapen sozioekonomikorako programak aplikatzea. Hala, jarduera ekonomikoen euskarri diren **ondasun eta zerbitzuak** lortuko ditugu.

Naturguneak eremu isolatu gisa babesteko ideiak (bertan kontserbazioari loturik ez dauden erabileretako asko mugatzen dira) gatazka asko eragin ditu tokiko biztanleekin, haiek babestutako guneak kalteturiko biztanle gisa hartzen baitziren. Hala ere, pixkanaka **gizakien jarduerak** bioaniztasunean duten eragina aintzat hartu da, bai zentzu txarrean bai zentzu onean. Izan ere, nekazaritzan (abeltzaintza eta basogintza) jarduteko modu batzuk dira egun dugun BIODIBERTSITATEaren arduradun. Mosaiko-paisaia, habitat naturalak^{III} eta gizakien ondoriozko erdi naturalak biltzen dituen, Euskadiko BIODIBERTSITATEaren ezaugarri da. Horretarako, Natura Babesteko Nazioarteko Batasunak (UICN) sortutako babesguneen kategorien nazioarteko sistemak eremuak sailkatzen ditu bakoitzaren kudeaketa helburuen arabera. Ondorioz, babesa eta gizakien jardueren intentsitatea batzen dituzten gradiente^{III} posible guztiak sailka daitezke.

Eraldatutako ekosistemak aztertzean –multzo horretan biltzen dira Euskadikoak– ondorioztatu da paisaia oreka dinamikoko egoeran dagoela; egoera horretan ez dira nahikoa lurraldea kudeatzeko prebentzio eredu tradizionalak lurraldeko habitat naturalenetan eragin negatiboak saihesteko. **Kudeaketa** aktiboko ereduak, jarduera sozialekin eta ekonomikoekin lotutakoak, abian jartzea ere beharrezkoa da, paisaiaren eskalarako, hau da, lurralde osoko sistema naturalaren funtzionamendua bermatzeko.

Bestalde, jarduera sozio-ekonomikoen inpaktu negatiboa gutxituko dugu. Jarduerak intentsiboki edo iraunkorrak ez diren ariketekin burutzen direnean, habitat naturalen eta erdi naturalen kontserbazioa kolokan jartzen duen azalera

handia okupatzen dutenean, eta ekosistemen eta espezie basatien bizi-zikloaren babes diren elementu naturalen gaineko inpaktua kontuan hartu gabe gauzatzen direnean gertatzen da hori.

Lurraldearen artifizializazioak eta etengabeko eraldaketak habitat eta ekosistema natural asko nabarmen murriztu dituzte, eta horietan bizi diren espezie basatien populazioak isolatu dituzte. Babes-uharteen sorrerak erakutsi du beharrezkoa dela populazioek indibiduoak eta geneak inguruko populazioekin trukatzeko aukera izatea, lurralde bateko espezie oso baten bideragarritasuna bermatzeko beharrezkoa baita. Babesguneak **korridore ekologikoekin** lotzeko beharra aurrekoaren ondorio zuzena da. Hala, lurralde osoaren iragazkortasuna ahalbidetzen da, eta ikuspuntu holistiko edo integratu batekin sortutako eta kudeatutako kontserbazio-sareak sortzen dira.

Arriskuan dauden espezie asko lurralde osoan mugitzen direla eta bizi-zikloko hainbat etapa babesguneetatik kanpo gauzatzen dituztela ziurtatu da; hortaz, **babesguneetatik kanpo babes-sistema orokorrak diseinatu** behar ditugu. Hain zuzen, BIODIBERTSITATEAK behar dituen prozesu ekologikoak^{III} babesguneetatik ateratzen diren eremuetan gertatzen dira. Lurraldea sistema bezala ikusi behar da, eta hori erabiltzean kontuan hartu behar dira bertako habitatak eta elkarren arteko harremana. Ondorioz, BIODIBERTSITATEaren babesa ez da naturguneen eta horien konexioen araberakoa soilik, inguruan harmonikoki integratua ere egon behar da. **Helburua hainbat toki babestea baino, lurralde osoaren osasun ekologikoa zaintzea da.** Ildo horretatik, Habitats Zuzentarauak natura-maila handiko ekosistemak babestea gain, gizakien eragina duten bestelako ekosistemak, adibidez, erdi naturalak, zaintzeko betebeharra ere ekarri zuen.

Kontserbazio-sareen oinarria BIODIBERTSITATEaren osagaien lagin adierazgarri baten biziraupena bultzatzeko eremu bat hautatzea da, batez ere, arrisku larrienean daudenak, baina kontserbazio-politika ororen azken xedea osagai biologiko horiek babestuta, ekosistema osoa zaintzea da. Horretarako, beharrezkoa da sektorekako beste politika batzuk aplikatzea eta lurralde osoaren plangintza egitea.

Finean, **lurraldea kudeatzeko ikuspuntu integratua** ezartzen da, politika guztiek BIODIBERTSITATEA oinarritzat duen garapen iraunkorra lortzen lagun dezaten.

Filosofia horrek Europako politika gehienak ditu iturri. Europar Batasunak, garapen iraunkorra arrakastaz lortzeko bide bakar gisa, politika guztiak¹ integratzen dituen jarduera-plana proposatzen du.

EAEk bat egin du erronka horrekin Estrategia honen bidez eta BIODIBERTSITATEA zaintzeko konpromisoa hartu du. Gure bizi kalitateari eusteko naturak duen rola onartzen badugu, BIODIBERTSITATEAren beharrak politikak sortzean eta erabaki publiko zein pribatuak hartzean kontutan hartuko dira.

Horrelako planteamendu orokorra anbizio handiko erronka da, baina lor daiteke; hainbat babes ditu, hala nola: lehendik dauden lurralde-antolamendu ereduak eta bizi kalitatea hobetzera zuzenduriko arau proposamenak, jarduera ekonomikoen garapena, lurraren erabilerak eta ekosistemen zein jatorrizko espezieen babesa harmonikoki bateratuta.

Gobernu-estrategia honen helburuak eta lehentasunezko jarduerak abiapuntua dira baliabideetan, habitat naturaletan eta identitate-paisaietan, sozialki, ekonomikoki eta kulturalki aberatsa den Euskadi errealitate bilakatzeko.

¹ Europako Batzordearen jakinarazpena, BIODIBERTSITATEAren galera 2010erako eta aurreragorako geldiaraztea: COM (2006) 216 azkena.

2 BIODIBERTSITATEAREN FUNTZIOA ETA GARRANTZIA

2.1 Ekosistemen ondasunak eta zerbitzuak

BIODIBERTSITATEA planetako bizitzaren barietate handia da. Espezie guztiek berezko balioa dute eta helburu dira, eboluzioaren milaka urteko prozesuaren emaitza gisa. Gainera, ekosistemek eta espezieek gizakien gizartearen beharrak asetzeko ezinbestekoak diren ondasunak eta zerbitzuak ematen dituzte, eta lurreko bizitza ahalbidetzen dute.

BIODIBERTSITATEAK elikagaiak, bizirauteko ur geza eta lurzoru emankorrak, gu zaintzeko sendagaiak eta estaltzeko ehun-zuntzak eta bestelako lehengaiak ematen dizkigu. Ekosistemek klima erregulatzen eta CO₂a xurgatzen dute, ura garbitzen dute, uholdeak kontrolatzen dituzte eta higadura geldiarazten dute eta lurzorua babesten eta ongarritzen dute. Paisaiek eta eremu naturalek gure ondare naturalaren eta kulturalaren zati garrantzitsu bat babesten dute, eta besteen artean, inguru osasuntsua, aisia, bakea eta lasaitasuna, aurkikuntza eta ikasketa ematen dizkigute. Finean, gure bizitza eta bizi-kalitatea habitatak eta ekosistema bizi eta osasuntsuak zaintzearen mende daude.

Populazio-dentsitatearen hazkundeak eta lehengaiak zein baliabide naturalak erabiltzeko eta kontsumitzeko egungo jarraibideek baliabide eskasiaren arazoa jartzen digute aurrez aurre. Hortaz, egungo ondasunen eta zerbitzuen eskaera dauden baliabideekin orekatu behar da, eta horien banaketa eraginkorra eta iraunkorra egin behar da.

Ekosistemen ondasunak eta zerbitzuak ekonomia nazionalen ezinbesteko oinarria dira, eta enplegua eta gizarte eta ingurumen ongizatea sortzeko potentzial handia dute.

Ekosistemen produktibitate naturalaren murrizketak eragin zuzenak ditu tokian tokiko ekonomietan. Gizarte eta ingurumen kostu handiak eragiten ditu, eta populazioko talde ahulenak kaltetzen ditu. Ondorioz, duela gutxi **BIODIBERTSITATEaren balio ekonomikoa** aintzat hartzen hasi gara,

ekosistema naturalen eta erdi naturalen funtzionamenduari eustearen etekinekin. BIODIBERTSITATEAK eta ekosistemek emandako ondasunak eta zerbitzuak, merkatuan prezioa izan ala ez, baliotsuak dira gizarterako eta pertsonentzat.

Zerbitzu horietako batzuk eta horien etekinak erraz identifikatzen dira, berehalakoak dira eta termino ekonomikoetan neur daitezke. Bestalde, ekosistemen ondasun eta zerbitzuen beste etekin batzuk balioesteko zailagoak dira: alde batetik, merkaturik gabeko ekosistemen ondasun eta zerbitzuen balio ekonomikoa neurtzeko ez dago irizpide zehatzik eta unibertsalki onarturik. Gainera, ekosistemen berezko konplexutasunagatik eta dimentsio aniztasunagatik ondasunak eta zerbitzuak neurtzea zaila da. Azkenik, horren ondorioak epe ertainean edo luzean agertzen dira, adibidez, atmosferako gasak erregulatzea edo berriztagarriak ez diren baliabide naturalak murriztea edo agortzea, beraz, zaila da orain termino ekonomikoetan etorkizuneko kalte bat balioestea. Hala ere, ekosistemek, edozer eratakoek, guztira urtean gutxi gorabehera 33 bilioi dolar ematen dizkigutela estimatzen da².

Ekosistemek ematen dizkiguten ondasun eta zerbitzu batzuek ez dute merkaturik, baina baliotsuak dira gizartearentzat. Adibidez, landareen polinizazio naturalak eta hondakinen deskonposaketak nekazariei laguntzen die; hazien banaketak, lurraren emakortasuna berreskuratzeak eta izurriteen kontrol naturalak nekazariei laguntzen die; hezeguneek uholdeak saihesten dituzte.

² «Assessing the economic value of ecosystem conservation», Pagiola S. *et. Al.* W-P 101. The World Bank Environment Department.

Ekonomiaren eta bizi-kalitatearen gaineko ondorioak direla-eta, Euskadikoa bezalako gizarte industrializatuetan, **jarduera ekonomikoek** eginkizun nabarmena dute ingurumenaren eta BIODIBERTSITATEaren kontserbazioan.

EKOSISTEMEN ONDASUNAK ETA ZERBITZUAK	
Ondasunak	Zerbitzuak
Edateko ura	Ura garbitzea
ELIKAGAIAK	Klima erregulatzea
Ehun-zuntzak	CO ₂ xurgatzea
Botikak	Uholdeak kontrolatzea
Egurra	Higadura geldiaraztea
Erregaiak	Uztak polinizatzea
Lurzoru emankorrak	Lurraren emankortasuna
	BIODIBERTSITATEA mantentzea
	Hondakinak deskonposatzea
	Gaixotasunak kontrolatzea

2.2 Zergatik eta zertarako babestu

BIODIBERTSITATEaren balioa errekonozitzeko zergatik eta zertarako babestu behar den jakin behar da.

Aniztasun biologikoaren osagaiekin eta funtzioekin gizakiek biziraupena, osasuna, banakoen ongizatea eta taldearen epe luzerako aberastasuna bermatzen dute. **Baliabide biologikoak** zibilizazioa eraikitze eta eusteko oinarriak dira.

BIODIBERTSITATEA babestearen helburuak ez dio ingurumenari soilik mesede egiten, gizakientzat eta gizartearentzat ere onuragarria da.

Naturak gizakien jardueren **aldaketei egokitzeko** nolabaiteko ahalmena du, baina gizakiek ezin dituzte beti agortutako baliabideak edo baliabide natural urriak ordeztu. Bizi-kalitatea galdu gabe, ekosistemek emandako ondasunak eta zerbitzuak ere ezin ditugu ordeztu. Espezieek eta habitatek goian aipatutako funtzioak betetzen dituzte, eta gu bizitzeko beharrezkoak dira. BIODIBERTSITATEA galtzean, uraren, elikagaien eta energiaren iturriak galduko lirateke, baita, gure osasunerako, ongizaterako eta aisiarako elementuak ere.

Baliabide naturaletan eta horien birsorkuntzan oinarritzen, bizitzen eta aurrera egiten dute gizarteak eta ekonomiak. Hala ere, orain arte, inplizituztat hartu ditugu eta doakoak eta amaiezinak balira bezala erabili ditugu.

2.3 2009-2014 aldirako Euskadiko BIODIBERTSITATEaren Estrategiaren arrazoiak eta inportantzia

2.3.1 Ingurumenaren arrazoiak

Aniztasun biologikoa garrantzitsua da biosferako^{III} sistemei eusteko eta horiek garatzeko. BIODIBERTSITATEA bizitza-sare handia da, eta gizakiok horren parte gara eta horren mende gaude. Aniztasun biologikoa osatzen duen bizitza formen barietatea milaka urteko eboluzioaren emaitza da, eta prozesu naturalen bidez egokitu dira.

EAEn gure eskualde biogeografikoen^{III} ezaugarri diren flora eta fauna espezieak eta habitatak ditugu, eta aparteko babesa behar dute berezitasunagatik, funtzio ekologikoagatik, adierazgarritasunagatik edo ahulezia egoeragatik. BIODIBERTSITATEaren galera geldiaraztea eta BIODIBERTSITATEA babestea dira **egungo egoeratik** abiatuta lortu behar ditugun helburuak. Ondokoak dira egungo egoeraren datuak:

- EAEko ia 400 ornodun espezieetatik 42 eta ia 3.000 landare espezieetatik 44 arrisku larrian dute.
- Ornodunen artetik, 34 espezie desagertzeko arriskuan daude.

- Gutxiago aztertu diren taldeen, hala nola, ornogabeen, landare ez baskularren edo itsasoko espezieen, inguruko ezagutzak gehitu egin behar dira, gaur egun, ez baitakigu zer egoeratan dauden.

Oro har, **aniztasun biologikoa babesteko fundamentuak** hurrengoetan oinarritzen dira:

- **Atzeraezintasun eta ardura printzipioak:** BIODIBERTSITATEA galtzeak izango lituzkeen ondorioak zientifikoki ezagutzen ez diren arren, galtzeko edo murrizteko arriskua dagoen kasuetan, ez litzateke babes-maila gutxitu beharko. Etorkizunean litekeena da espezieren bat biosferaren elementuei eusteko oso garrantzitsua gertatzea.
- **Erresilientzia maila:** ekosistema osasungarri eta zabal batek inpaktu negatiboak gainditzeko ahalmen handiagoa izango du, hau da, kalteak minimizatzeko eta asalduretan leheneratzeko gaitasun gehiago izango du.
- **Espezieen egokitzeko ahalmena:** habitataren banaketan eta aldakortasun genetikoan oinarritzen da; izan ere, espezieen aldakortasuna zenbat eta handiagoa izan, eta populazioen arteko konektibitatea zenbat eta gehiago izan, populazioaren zati bat ingurumenaren baldintzen aldaketei egokitzeko aukerak ere areagotzen dira, indibiduoek ezberdin erantzuten diotelako kanpoko perturbazioei.

EAEn **BIODIBERTSITATEaren galeraren kausak** habitat naturalen galera, murrizketa edota zatiketa dira, hauengatik:

- nekazaritzaren eta basogintzaren intentsifikazioa.
- lurraldearen urbanizazioa/artifizializazioa, eta azpiegituren plangintza eta diseinu desegokia.
- espezie exotikoak sartzea, egotea eta zabaltzea.
- kutsadura.
- baliabide biologikoak gehiegi ustiatzea.

- babestutako eremuen kudeaketa egoki eza.
- klima aldaketa.

2.3.2 Arrazoi ekonomikoak

Jarduera ekonomiko gehienak elementu naturalen eta lehengaien erabileraren bidez egiten dira.

Iraganean, baliabide naturalen murrizketa eta zenbait habitaten suntsiketa ez zen gizarterako kalte gisa ikusten, bereziki, gizakien populazioaren dentsitatea eta naturguneen azalera kontuan izanda, baita ustiatzeko, kutsatzeko eta kaltetzeko gure ahalmen teknologikoa ere. Faktore horiek lehengaien ustiaketa eta habitat naturalen eta espezieen babesaren oreka handiagoarekin bateratzea ahalbidetzen zuten.

Hala ere, XIX. mendetik aurrera, populazio-mailak eta ekoizpen zein kontsumo-ohiturak esponentzialki hazi ziren. Beraz, orain ez da posible mugarik gabe lehengaiak eta baliabide naturalak ustiatzea, natura arriskuan jarri gabe edo horren ahalmena gainditu gabe. Teknologien bidez ekosistemen ondasunen eta zerbitzuen galera ordeztzea posible den kasuetan, ordezkapenaren kostu ekonomikoa eta soziala BIODIBERTSITATEaren babes eta berritze kostua baino gehiago izango da³. Baina elementu naturalen eta ekosistemen zerbitzuen ordezkapenak ez du kalitate maila bera bermatzen, ezta epe luzearako iraupena ere.

Ekosistema baten kontserbazio egoera onenak erabileraren eta kontserbazioaren kostu ekonomiko txikiena bermatzen du: lur emankorrenak ongari gutxiago behar dituzte, zuhaitz gehiago dituzten hiriek CO₂ gehiago xurgatzen dute, ibai osasungarriagoak edateko ura eta arrantza-baliabideak ematen dituzte. Hortaz, baliabide naturalen erabilera eraginkorragoa bermatzen

³ Ikus, klima-aldaketaren inguruko, Stern txostena www.sternreview.org.uk

da, eta aberastasun ekonomikoa sortzen da. Aberastasun ekonomikoa sortzeko ahalmen horrek kontserbazio-neurriak hartzeko beharra berresten du, kapital naturala ordeztzeko ondasunik sortu behar ez izateko.

Ekosistemen babesa behar bat izatetik aukera ekonomikoa izatera igaro daiteke BIODIBERTSITATEaren elementuen kudeaketa egokiak ematen dizkigun onura positiboak^{III} aintzat hartzen baditugu. BIODIBERTSITATEarekin lotura zuzenagoa duten jarduerak gauzatuta, **onura ekonomikoak** lortzeko aukera dago, esaterako, turismoarekin, industria farmazeutikoa eta elikaduren industria eta bioteknologia. Gainera, arrisku naturalen prebentzioan **aurreztuko** litzateke, esaterako, uholdeetan edo arnasketa gaixotasunen osasun-gastuetan, besteen artean.

BIODIBERTSITATEaren balorazioak erabilera-balioaren **kuantifikazio ekonomikoa** izan behar du, baita ez erabiltzearen balioa ere^{III}, bai egungoa bai etorkizuneko belaunaldietarako potentziala ere: BIODIBERTSITATEaren hainbat elementuk, animaliak edo landareak, balio kultural eta sinboliko handia dute euskaldunentzat, nahiz eta pertsonak ez erabili, adibidez: arranoa, martin arrantzalea edota balea. Horien eta beste batzuen kasuetan, pertsonak kontserbazioa ordaintzeko prest daude, nahiz eta inoiz ez duten bale bat ikusiko. Beste batzuetan, etorkizuneko belaunaldien onura bermatu nahi dute.

Bestalde, aniztasun biologikoaren **balioa onartzeak** hirien eta landa-inguruen arteko aberastasuna birbanatzen lagundu dezake. Era berean, tradizioz BIODIBERTSITATEA babesten lagundu duten jarduerai eusten die eta inguru horien bizi-kalitatea hobetuko denez, belaunaldi berriek ez dituzte landa-inguruak eta jarduerak utzi beharko.

Oinarritzko aspektu funtzionalez gain, esan behar dugu ekosistema baten **balio estetikoa eta aisialdirako balioa** ezin daitekeela artifizialki ordeztu.

Gutxiago kutsatzen duten eta baliabide natural, lurzoru eta energia ez berriztagarri gutxiago kontsumitzen duten industria eraginkorrak eta BIODIBERTSITATEaren kontserbaziorako jarduera ekonomiko berriak sortzea

sektore publiko eta pribatu osorako **erronka** da: berrikuntza eta lehiakortasuna iraunkortasunaren markoan.

2.3.3 Arrazoi sozialak eta kulturalak

Gure **identitate kulturala** sakonki sartua dago gure ingurumenean. Naturarekin harremanetan egotea ezinbestekoa da banakoen garapen pertsonalerako.

BIODIBERTSITATEA, habitatak eta horien elementuek ikaskuntza, hautematea, sentsibilizazioa eta pertsonen zentzu estetikoa bultzatzen dituzte. Haurrek arlo motorrean, sentsitiboan eta emozionalean esperientzia lortzen dute. Naturako esperientzia positiboek gure gaitasunak fintzen dituzte eta agresibitatea murrizten dute. Naturaren eta habitaten ukitu gabeko elementuak lehen mailako **aisialdi eta ongizate-iturri** dira, pertsona askorentzat **inspirazio** direlako eta **balio sinboliko** ordezkazina dutelako. BIODIBERTSITATEAk ematen duen balioak ongizate espirituala eta emozionalean laguntzen du eta ongizate-mailan, garapen sozialean eta bizi-kalitatean eragina du.

Bestalde, gure kulturako **ohitura eta usadio** ugari, naturarekin eta horren elementuekin oso lotuta daude, hala nola, paisaiarekin identifikatzea, baserriaren kultura, sinesmen herrikoiak, ume-jokoak, kirolak eta aisialdiko jarduerak, musika, medikuntza tradizionala, errituak eta bestelakoak.

Finean, habitat naturalen eta tradizionalen galerak edo suntsiketak gure herriaren nortasun kulturala eta balioak aldatzen dituzte, eta eragina dute gure eguneroko bizitzan eta bizitzarekin dugun harremanean, inguruan eta gizartean.

Eremu naturaletan egindako edozer jarduerak inpaktua du bioaniztasunean eta horren kontserbazioan, horregatik, politika guztiek paper garrantzitsua dute BIODIBERTSITATEaren kontserbazioan eta hobekuntzan.

3 ERREFERENTZIA MARKOA

3.1 NAZIOARTEA

3.1.1 Aniztasun Biologikoaren inguruko Hitzarmena (CBD)

BIODIBERTSITATEAren, horren ondasunen eta zerbitzuen garrantziaren jakitun, **1992an Rio de Janeiron** izandako Ingurumen eta Garapen Iraunkorraren Biltzarrean, herrialde askok, Europar Batasuneko estatu kide guztiak barne, Aniztasun Biologikoaren inguruko Hitzarmena (CBD)^{II} sinatu zuten.

Aniztasun Biologikoaren Hitzarmena (CBD) BIODIBERTSITATEAren kontserbazioaren eta bere osagaien erabilera iraunkorraren aldeko **konpromiso** historiko handiena da. Agiri horretan **BIODIBERTSITATEA** honela definitzen dute: «era guztietako organismo bizien aldakortasuna, besteen artean, lurreko ekosistemak, itsasokoak, uretako beste ekosistema batzuk eta horiek osatzen dituzten multzo ekologikoak; horrek barnean hartzen du espezieen barruko, arteko eta ekosistemetako aniztasuna».

Kontserbaziorako eta garapen iraunkorrerako neurri orokorrei buruzko **6. artikulua**ren arabera, alde kontratugile bakoitzak, baldintza eta ahalmen partikularrei jarraiki, estrategia, plan edo programa nazionalak diseinatuko ditu aniztasun biologikoa zaintzeko edo iraunkortasunez erabiltzeko, edo bestela, horretarako beste estrategia, plan edota programa batzuk egokituko ditu. Ahal den heinean eta egokia bada, aniztasun biologikoaren babesa eta erabilera iraunkorra sektorekako edo sektoreen arteko planetan, programetan eta politikan integratzeko beharra azaltzen du.

Finean, Aniztasun Biologikoaren inguruko Hitzarmenak (CBD) **hiru helburu** lortu nahi ditu: **BIODIBERTSITATEAren onurak babestea, modu iraunkorrean erabiltzea eta partekatzea.**

6. artikulua Kontserbaziorako eta garapen iraunkorrerako neurri orokorrak:

- 6. a art.: Alde kontratugile bakoitzak estrategia, plan edo programa nazionalak sortu behar ditu aniztasun biologikoa kontserbatzeko eta horren erabilera iraunkorra egiteko.
- 6. b art.: Aniztasun biologikoaren kontserbazioa eta erabilera iraunkorra txertatzea planetan, programatan eta sektorekako zein sektore arteko politiketan.

Hitzarmen horren barruan **beste aspektu nabarmen batzuk erregulatzen dira** Estrategia ezartzeko, esaterako:

- Aniztasun biologikoaren kontserbazioa (6., 7., 8., 9., 11. eta 14. art.)
- Osagaien erabilera iraunkorra (6., 10. eta 14. art.)
- Baliabide genetikoen erabileratik deribatutako etekinetan partaidetza zuzena:
 - Baliabide genetikoetara sartzea (15. art.)
 - Transferentzia teknologikoa (16. eta 19. art.)
- Bilaketa, trebakuntza eta sentsibilizazioa (12. eta 13. art.)
- Trukea eta lankidetza (17. eta 18. art.)
- Finantzazioa (20. eta 21. art.)

3.1.2 Europar Batasuna

a) Natura 2000 Sarea

Natura 2000 Sarea^{II} **Europar Batasuneko babesguneen sare ekologikoa da**, eta European BIODIBERTSITATEAri eustea du helburu. Horretarako, fauna eta

flora basatia eta erkidegoko intereserako habitatak babesteko markoa ezartzen du.

Europa mailako sare baten beharra agerikoa izan zen, azken hamarkadetan estatu kideetako habitaten suntsipenagatik eta zatikatzeagatik. Europako Ingurumen Agentziak^{II} habitatek eta ekosistemek **presio** larriak jasaten dituzte hirigintza, nekazaritza, basogintza eta turismoa areagotzearen ondorioz. Azken urteetan, habitat naturalak nabarmen murriztu dira, adibidez, hezeguneen % 60 galdu da, eta Europako espezie askoren populazioak ere asko gutxitu dira, batez ere, hegaztiak, tximeletak eta zenbait landare espezie.

Habitaten Zuzentzarauak^{II} (92/42/CEE) erkidegoan garrantzia duten 200 habitat mota eta 700 fauna eta flora espezie zehazten ditu. Europar Batasunak adierazi du ezin dela habitat eta espezie horien epe luzeko kontserbazioa bermatu egiten dugun gauza bakarra isolaturiko naturguneak babestea bada: Natura 2000 Sarearen helburua sistema bizi eta dinamikoa izatea da, kontserbazioa bermatzeko.

b) Ingurumenaren inguruko Europako Seigarren jarduera Programa

Joan den mendearen amaiera aldera, Europar Batasunak BIODIBERTSITATEaren inguruko Europako estrategia eta BIODIBERTSITATEaren aldeko hainbat jarduera-plan (2001) sortu zituen. Ondoren, ingurumenaren inguruko **Seigarren jarduera Programan**⁴ eta **Garapen Iraunkorrerako Estrategian**⁵ (2002) jaso dira, BIODIBERTSITATEaren babesa oinarritzko xedetzat dutelako.

Era berean, BIODIBERTSITATEaren kontserbazioa bere ingurumen politikako lehentasunezko ildoetako bat da eta **2010erako**^{II} **BIODIBERTSITATEaren galera geldiaraztea du helburu.**

⁴ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l28027.htm>

⁵ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l28117.htm>

BIODIBERTSITATEaren inguruko helburuak hainbat ingurumen eta sektorekako politikatan txertatzen dira.

2006an, Batzordeak **Seigarren jarduera Plana** jarri zuen martxan, **2010erako BIODIBERTSITATEaren galera geldiarazteko eta, gizakien ongizaterako, ekosistemen zerbitzuak babesteko** helburuekin. Helburu horiek lortzeko tresnek bi oinarri dituzte; alde batetik, Europako eta munduko BIODIBERTSITATEaren galeraren ebaluazioa, eta bestetik, ekosistemek gizakien ongizaterako egiten dituzten zerbitzuen balorazioa. Helburuak **lau alor politikotan** banatzen dira:

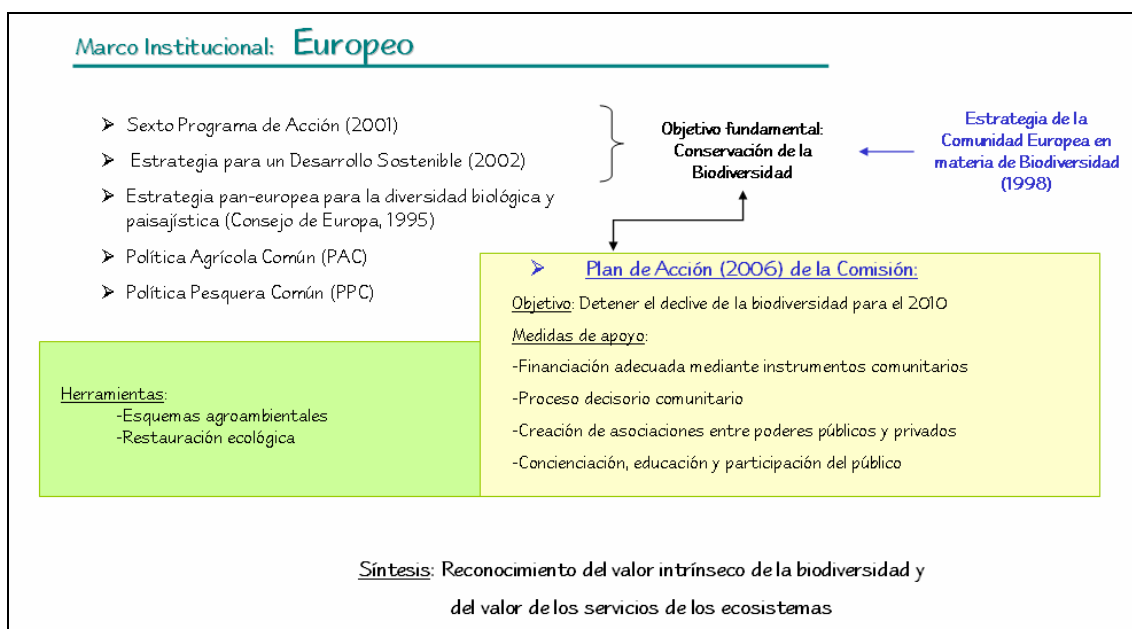
- Europar Batasuneko BIODIBERTSITATEA: kanpo laguntza indartzea BIODIBERTSITATEA eta ekosistema-zerbitzuak babesteko.
- munduko BIODIBERTSITATEA: nazioarteko gobernagarritasuna bultzatzea.
- bioaniztasun eta klima aldaketa: klima aldaketa arintzeko neurriei lotutako BIODIBERTSITATEaren gaineko balizko kalteak minimizatzea, eta karbonoa harrapatzeko mekanismoa bultzatzea.
- ezaguera-oinarria: ikerketaren aldeko apustu argiaren bidez indartzea.

Halaber, **lau laguntza-neurri** handi deskribatzen ditu:

- erkidegoko tresnekin egoki finantzatzea.
- erkidegoko erabaki-prozesua.
- botere publikoen, finantza-sektoreen, hezkuntza-sektoreen eta sektore pribatuen arteko elkarteak sortzea, jabeak eta kontserbazioaren profesionalak barne.
- herritarrak kontzientziazatzea, heztea eta parte hartzea.

jarduera Planak Europar Batasuneko habitat eta espezie garrantzitsuenak eta intereseko eremuak babestea aurreikusten du, Natura 2000 Sarearen bidez.

Horretarako, gehien kaltetutako espezieak berreskuratuko dira eta periferiaz haraindiko eskualdeak babesteko neurriak hartuko dira. Halaber, Europar Batasuneko babestu gabeko landa-inguruetako BIODIBERTSITATEA eta ekosistemen zerbitzuak **kontserbatzea eta berritzea** aurreikusi da, Nekazaritza Politika Bateratuan (NPB)^{II} deskribatutako nekazaritza-ingurumen eskemetako eta berreskuratze ekologikoko aspektuak bateratuta, abeltzaintzarako nekazaritza soroetan zein basoetan eta balio natural handiko basoetan^{III} aplikatzeko. Era berean, babestu gabeko itsasoko ekosistemak jarduera-planean sartuko dira.

Beste jarduera-ildo bat landa-inguruak eta lurraldea babesteko **jarduera positiboak** BIODIBERTSITATEarekin indartzea da. Azkenik, eta Natura Babesteko Nazioarteko Batasunaren ^{II} jarduera-ildoei jarraiki, **espezie exotiko inbaditzaileen inpaktua** gutxitu nahi da.

Finean, BIODIBERTSITATEaren aldeko jarduera-ildoen jatorria beren berezko balioaren (natura osasun-iturri da, eta aisialdirako, kultura eta turismo jarduera askoren oinarria da) eta ekosistemen zerbitzuen (gizakien irudimenak mugak dituelako, eta teknologiak ezin dituelako zerbitzu guztiak ordeztu) balioaren errekonozimendua da.

c) Bestelako ekimen garrantzitsuak

Aniztasun Biologikoaren inguruko Hitzarmenaren Plan Estrategikoa

2002ko Johannesburgeko Garapen Iraunkorraren Mundu Goi Bileraren jarduera-planak, Nazio Batuen Batzar Nagusiak babestuak, eta Aniztasun Biologikoaren inguruko Hitzarmenaren (CBD) plan estrategikoan islatzen denak⁶, 2010erako aniztasun biologikoaren galeraren erritmoa moteltzea, munduan, eskualdeetan eta herrialdeetan, eta pobrezia arintzen zein lurreko bizidun guztiei laguntzea du helburu.

Nazio Batuen Ingurumen Programak (NBIP) egin berri dituen ikerketen arabera, munduko ekosistemen %60 degradatuta daude edota era ez iraunkorrean erabiltzen dira. Ikerketek diotenez, egungo aurreikuspenak bete eta tenperatura 2 eta 6 gradu artean igotzen bada, 2050 urterako munduko espezien %18 eta %35 artean desagertu daitezke. Giza jardueraren ondorioz, espezien iraungipen tasa izugarri hazi da eta berez naturala litzakeena baino 1.000 aldiz handiagoa bihurtu da. Ugaztun, hegazti eta anfibio espezien %30 desagertzeko arrisku handian dira.

Milurteko Ekosistemen Ebaluazioa

Milurteko Ekosistemen Ebaluazioa⁷ (2006)¹¹, Nazio Batuen Idazkaritza Nagusiak hasitakoa, 95 herrialdeko 1.300 ikerle eta aditu baino gehiagok egindako eta adostutako ebaluazioa da, eta aurreko ikerketen informazioa laburtzen du. Ikerketa horren **ondorioek** agerian jartzen dute Lurreko kapital naturala agortzen ari garela, eta etorkizuneko belaunaldiak mantentzeko ekosistemen

⁶ Hitzarmenaren alde kontratugileen VI/26 erabakia, 11. puntua; ondoren, VII/30 erabakia, planaren helburua lortzeko markoa onartzekoa

⁷ <http://www.millenniumassessment.org/es/index.aspx>

ahalmena arriskuan jartzen ari garela. Ekosistemen zerbitzuen degradazioa oztopoa izango da mende honetako lehen erdiko garapen sozio ekonomikorako. Joera aldatu egin daiteke, politikak eta jardunbideak zeharo aldatzen baditugu.

Countdown 2010

Countdown 2010⁸ ekimena gobernu, udal erakunde, GKE eta Europako bestelako erakundeetako eragileek osatutako sarea da, eta 2010. urtea baino lehen BIODIBERTSITATEAren galera geldiarazteko konpromisoa sinatu dute guztiek. Europako Countdown 2010 sareak 244 kide ditu orain.

Countdown 2010 ekimenaren **helburu nagusia** Europako gobernuak eta gizarte zibileko kideek 2010. urtea baino lehen BIODIBERTSITATEAren galera geldiarazteko neurriak hartzea da. Helburu hori 2002ko Johannesburgeko Garapen Iraunkorraren inguruko Mundu Goi Bileran ere ezarri zuten.

Ekimenari **lotutako helburuak** ondokoak dira:

- Publiko orokorraren arreta lortzea, 2010. urterako BIODIBERTSITATEA kontserbatzeak esan nahi duena azaltzeko.
- BIODIBERTSITATEAren kontserbazioarekin lotutako konpromisoak bultzatzea eta babestea.
- Helburuak lortzeko beharrezko eragileak sartzea.

Ekimenak barnean hartzen du beharreko jarduerak gauzatzeko jarduerak identifikatzea, 2010. urterako BIODIBERTSITATEAren galera geldiarazteko helburua lortzeko.

Europar Batasuneko herrialde guztietarako benetako jarduera plana eta konpromisoa da, eta Euskadik derrigor eginkizun garrantzitsua izan behar du.

⁸
www.countdown2010.net

Europako estatuek zein eskualdeek lurraldearen espekulazio mugagabea, gero eta handiagoa dena, eta naturaren suntsiketa geldiarazteko arauak sortu behar dituzte, BIODIBERTSITATEaren desagertzea eteteko eta gizartea kontzientziatzeko.

Europako ekimenaren garrantzia jakinda, Eusko Jaurlaritzak bat egin zuen konpromiso horrekin, gobernu hitzarmen baten bidez.

Eusko Jaurlaritzak 2007an sinatu zuen Countdown 2010 Europako ekimena, BIODIBERTSITATEaren galera eteteko.

BIODIBERTSITATEA eta udal politika: *Regions as champions for biodiversity 2010*

Udal gobernuak BIODIBERTSITATEA babesteko borrokarako fronte nagusia dira. Lurraldearen eguneroko kudeaketak eragin zuzena du ingurumenean eta aberastasun biologikoan.

Fronte berriak zera sustatzen du, Euskadiko udal politikak BIODIBERTSITATEaren zaintzaren alde egin dezala, baita gizartearen kultur balioei eustearen alde ere, kultur ondarea zein BIODIBERTSITATEA zaintzeko. Hala, gaur egun sortutako garapen-proposamenek ingurumena kontuan hartzen dute, beraz, aberatsagoak eta orekatuagoak dira.

Filosofia horrek Europako pentsamendu-korronteari eta *Regions as champions for biodiversity 2010* programari jarraipena ematen dio. Programa hori 2007an sortu zuten Natura Babesteko Europako Zentroak¹, Europako Batzordeak, Europar Batasunaren Eskualdeen Batzordeak eta Countdown 2010 ekimenak.

Ekimenak eskualdeak nazioen, eskualdeen eta udalen interesen arteko zubitzat hartzen ditu. Hala, BIODIBERTSITATEA eta garapen iraunkorra babesteko politikak sortzeko sinergiak bilatzen ditu, Europar Batasunak, Eskualdeen Batzordeak eta eskualdeek BIODIBERTSITATEaren eta garapen ekonomikoaren arteko gatazkak konpontzen dituzten bitartean.

Bioaniztasun gaietako tokiko jarduera koordinatua dinamizatzearen, babestearen eta zehaztearen aldeko apustua **Udalsarea 21^{II}** Iraunkortasunerako Udalerrien Euskal Sarearen markoan gauzatzen da. Sarea, egun, 197 euskal udalerri osatzen dute.

Tokiko Agenda 21^{II} eta Eskola Agenda 21 ezartzea eta garatzea funtsezkoa da tokian tokitik BIODIBERTSITATEaren galera gutxitzen laguntzeko. Hala, **BIODIBERTSITATEaren Ekitaldea** deitzen den lantaldearen helburu nagusiak ondokoak dira:

- **Gidalerroak lortzea^{III} eta jarduerak sortzea**, udalei BIODIBERTSITATEaren galera eteten laguntzeko, Tokiko Agenda 21 prozesuen markoan.
- Udal arduradunak eta teknikariak **prestatzea**, Natura 2000 Sarearen barruan egoteko aukerak nabarmenduta.
- Gure ekosistemek ematen dizkiguten balioekin eta zerbitzuekin lotutako **komunikazio eta sentsibilizazio kanpainak** babestea eta herritarrek alor horretan parte hartzea gure lanaren beste gakoetako bat da.
- **Esperientziak partekatzea** eta beste udalerri batzuetara eraman daitezkeen **proiektu berritzaileak pilotatzea** sareko lanak ematen dizkigun beste abantailetakako bat da.

Business and Biodiversity

1997ko ekainean, Natura Babesteko Nazioarteko Batasunak eta Garapen Iraunkorrerako Mundu Negozio Kontseiluak *Business and Biodiversity, A Guide for the Private Sector* txostena argitaratu zuten, negozioen sektoreak BIODIBERTSITATEaren babesean parte har zezan eta horretarako moduak azaltzen zituen.

2002ko Lurraren Goi Bileran, Earthwach Europekin batera, agiri berri bat aurkeztu zuten: ***Business and Biodiversity, The Handbook for Corporate***

Action. Azterlan horrek **hiru oinarrizko helburu** ditu, enpresen sektoreak BIODIBERTSITATEaren babesean parte hartzeko:

- BIODIBERTSITATEA zaintzea.
- Baliabide biologikoak iraunkortasunez erabiltzea.
- BIODIBERTSITATEaren onurak berdintasunez banatzea.

BIODIBERTSITATEA edonon dago eta herritar guztion ardura da, ez baliabideak arduraz erabili behar dituzten industriena soilik. Finantza, zerbitzu edo ondasun sektoreek Aniztasun Biologikoaren Hitzarmenaren oinarrizko helburuak lortzen lagun dezakete, BIODIBERTSITATEaren inguruko ardura kudeaketa sistemetan sartzen eta aktiboki babesten, hurrengo belaunaldiek gure ondarea jaso dezaten.

3.2 EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOA

3.2.1 Garapen iraunkorraren garrantzia 8. legealdiko gobernuaren akordioan

Gobernuaren hiru aldeko hitzarmena hiru konpromiso politikok (etikoa, demokratikoa eta soziala) eta ondoko zazpi programa-oinarri hauek osatzen dute:

1. Giza eskubideen eta askatasunen defentsa
2. Elkartasuna eta justizia soziala
3. Hazkundera eta ongizatea
4. Berdintasuna eta hezkuntzaren eta kulturaren garapena
5. Ingurumenaren hobekuntza
6. Euskadik munduan presentzia izatea
7. Pertsonen zerbitzurako kudeaketa eraginkor eta gardena sortzea

Garapen iraunkorra **hiru oinarriren** orekan datza: ekologia, ekonomia eta berdintasun soziala. Kontzeptua ingurumenaren ikuspuntutik lantzen dute atal berezi batean, ingurumenaren babesari buruzkoa eta giza eskubidea izateari buruzkoa (5.a), baina akordio osoan aipatzen dute, alor sozialak garrantzi handia duelako eta hazkunde ekonomiko iraunkorra eta orekatua planteatzen delako.

Hitzarmenak garapen iraunkorraren bidea jarraitu nahi du, eta lehiakortasuna sare industrial eta ekonomia sozialean bultzatu. Halaber, informazioaren gizarte berria sortzea, azpiegiturak hobetzea, teknologia berritzailearen alde egitea, turismoa eta lehen sektorea garatzea, landa-ingurua garatzea eta kontsumitzaileen eskubideak defendatzea du xede.

Gizartearen, ekonomiaren eta ingurumenaren aldetik lehiakorra eta iraunkorra den industriak ikerketarako, garapenerako eta berrikuntzarako laguntza behar

du. Helburu hori lortzeko beharrezkoa da Euskadiko industriaren produkzio-egitura dibertsifikatzea, agertzen diren merkatuak bultzatuz, bereziki, ingurumenarena eta energetikoa.

Informazioaren gizarte berriak askatasuna eta **herritarren partaidetza** ahalbidetzen du. Informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriak hedatzea da asmoa, baina horretarako, IKTak gustuko ez dituztenen bazterketa soziala saihestu nahi da, eta ezagutzaren sektore intentsibo berriak bultzatu. Horregatik, udal gobernuen nazioarteko foroak antolatu nahi dira, informazioaren gizartea bultzatzeko.

Landa eta arrantza inguruen garapen integrala, iraunkorra eta errespetuzkoa ahalbidetu nahi da, ingurumena babesteko eta jarduera-ildo egokiak bultzatzeko. Horretarako, garapen-planak onartuko dira.

Garraio eta komunikazio-azpiegituren alorrean, ingurumenaren inguruko, inpaktuak murrizteko eta nekazaritzarako lurzorua babesteko irizpideen arabeko politika sortzeko apustua egin dute.

Ingurumena babesteko **programa-oinarria bederatzi arlotan** banatuta dago.

Arlo horietan

erakundeen nagusitasunaren garrantzia nabarmentzen da:

1. Ingurumen-estrategia
2. Airearen kalitatea
3. Ibaiak eta itsasoak garbitzea
4. Lurzoru kutsatuak leheneratzea
5. Hiri eta industriako hondakinak murriztea, berrerabiltzea eta birziklatzea
6. Energia-estrategia eraginkorra eta berriztagarria
7. Babestutako naturguneak
8. Garraio iraunkorra

9. Ingurumena errespetatzen duen lurraldea eta lurzorua antolatze modua

Hitzarmenak ingurumenaren babesa giza eskubidea dela adierazten du, eta ekonomiaren eta gizartearen aurrerapenak inspiratzen dituela. BIODIBERTSITATEA gainerako sektorekako politiketan sartzea bultzatzen du: garraioan, ekonomian, industrian, etxebizitzan, gizarte ongizatean eta azpiegituretan. Modu horretan, naturaren oreka errespetatzen duen ingurumen-politika gauzatzeko printzipioak prebentzioa, ardura eta eragindako kalteen gaineko erantzukizuna izango dira.

Ikuspuntu horrek NBEren Milurteko Adierazpenaren, Garapen Iraunkorraren Euskadiko Estrategiaren eta Europako Seigarren Ingurumen jarduera Programaren ildoak jarraitzen ditu.

BIODIBERTSITATEA babesteko konpromisoa sektore horietan guztietan ageri da, baina, batez ere, babestutako naturguneen atalean eta NBEk eta Europar Batasunak markatutako ildoak jarraitzeko konpromisoan.

3.2.2 Euskal Ingurumen Politika

2002-2020 aldirako Garapen Iraunkorrerako Euskal Ingurumen Estrategia eta 2007-2010 aldirako II. Ingurumen Esparru Programa

Euskal ingurumen politikak gizartearen beharrei erantzuten die, eta garapen iraunkorraren alorrean Europar Batasunak markatutako ardatzak jarraitzen ditu. Besteen artean, Garapen Iraunkorraren inguruko Ingurumen Estrategiaren helburuak lortzeko eta nazioartean ingurumen joerei erantzuteko arau-markoa sortu du.

Joera horien artean gero eta gehiago ageri da BIODIBERTSITATEaren galeraren arazoari aurre egitea, ekosistemak eta baliabideak iraunkorra ez den moduan erabiltzen direlako.

Garapen Iraunkorraren Euskal Ingurumen Estrategiak (2002-2020)⁹, Garapen Iraunkorrerako Europako Estrategiaren ildoak jarraitzen du, eta 2020rako lortu beharreko 5 ingurumen-xede ditu. Horiekin, bizi-kalitatearen kalitate maila gorena lortuko litzateke, etorkizuneko belaunaldien ongizatea arriskuan jarri gabe:

1. Aire, ur eta lurzoru garbiak eta osasungarriak bermatzea.
2. Baliabide naturalen eta hondakinen kudeaketa arduratsua.
3. Natura eta BIODIBERTSITATEA zaintzea: sustatu beharreko balio paregabea.
4. Lurralde-oreka eta mugikortasuna: ikuspegi bateratua.
5. Klimaren aldaketaren eragina murriztea.

Bestalde, EAEko Administrazio Publikoak lehentasunez sustatu beharreko bost baldintza bere gain hartu ditu:

1. Ingurumenaren aldagaia beste politika batzuetan integratzea.
2. Indarrean dagoen araudia eta horren aplikazioa hobetzea.
3. Merkatua konbentzitzea, ingurumenaren alde egin dezan.
4. Herritarrak, administrazioa eta enpresak gaitzea, erantzule egitea, eta haien portaerak aldatzea, iraunkortasun handiagoaren alde.
5. Ingurumen arloko ikerketa, garapen teknologikoa eta berrikuntza.

BIODIBERTSITATEaren babesari dagokionez, estrategiaren 3. helburuak aniztasun biologikoa indartzea eta sistema naturalen erabilera iraunkorra eta paisaien barietatea bermatzea du xede, guztia gizakien inguruen ezinbesteko

⁹ http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-5832/es/contenidos/planes/eavds_pma/es_9688/adjuntos/pma0206.pdf

elementu gisa, ondare natural eta kultural komunaren aniztasunaren adierazgarri gisa eta lurralde bakoitzaren identitatearen oinarri gisa.

2002-2020 aldian, Euskal Ingurumen Estrategia lau urteko ingurumen esparru programen^{II} bidez egiten da. 2007an, Eusko Jaurlaritzak **2007-2010 aldirako II. Ingurumen Esparru Programa** onartu zuen; programaren ikuspegia 2020an hurrengo belaunaldiari uzten zaion Euskadin ingurumen arazo nagusiak konpontzeko bidean egon daitezen lortzea da.

2020rako ikuspuntuak lau lehentasun argi ditu:

1. Klima aldaketaren aurrean ekitea, eta ondorioak pairatzeko prest egotea
2. Gure kapital naturala indartzea eta gure BIODIBERTSITATEA babestea
3. Gure herriguneetako ingurumen-kalitatea hobetzea
4. Ingurumenaren aldetik iraunkorrak diren kontsumoa eta ekoizpena.

BIODIBERTSITATEAren babesa hala definitzen da, 2010erako Eusko Jaurlaritzaren ingurumen-politikaren bigarren lehentasun gisa.

Bigarren Ingurumen Esparru Programarekin, epe luzerako (2020) ingurumen aldaketa bultzatzeko konpromiso irmoa eta epe motzerako (2010) konpromiso zehatz eta anbiziotsuak bateratzeko ahalegina egin dute.

Hala, adierazitako ikuspuntuaren eta lehentasunen zein Euskal Ingurumen estrategiaren bost ingurumen-helburuen ildotik doazen **helburu estrategikoak** zehaztu dira. Helburu horiek berezko politiken garapena eskatzen duten oinarritzko hainbat arlotan 2020an EAEn izan nahi den egoera definitzen dute. Honako hauek dira ingurumen arlo horiek: airearen kalitatea, hondakinak, BIODIBERTSITATEA, mugikortasuna, klima aldaketara egokitzea.

HELBURU ESTRATEGIKOAK 2007-2010 IEP

I. HELBURUA:

Alre, ur eta lur garbiak eta osasungarriak bermatzea

1. HELBURU ESTRATEGIKOA. AIRE GARBIA

- Lurralde osoan airearen kalitatea hobetzea, herritamen osasunean eta bizi-kalitatean duen eraginagatik. Horretarako, herriguneei arreta handia jarriko zaie.

2. HELBURU ESTRATEGIKOA. URAREN KALITATE ONA

- Euskal Autonomia Erkidegoko Plangintza Hidrologikoan zehaztutako ur-masek egoera ekologiko ona izatea eta ur horiek ez kaltetzea, pertsonen garapena eta bizi-kalitatea zein ekosistemen egoera ona sustatzeko.

3. HELBURU ESTRATEGIKOA. LURZORUA EZ KUTSATZEA ETA KUTSATUTAKOAK GARBITZEA

- Lurzorua egoki kudeatzea, kutsadura historikoa lehentasunez berreskuratuta eta beste kutsadura mota batzuk aurreikusita.

II. HELBURUA:

Baliabide naturalak eta hondakinak erantzukizunez kudeatzea

4. HELBURU ESTRATEGIKOA. BALIABIDEAK ERANTZUKIZUNEZ KONTSUMITZEA

- Baliabide naturalen (lurzorua, ura eta materialak) kontsumo arduratsua sustatzea eta eraginkortasuna optimizatzea. Azken hori lortzearen, ikerketa eta berrikuntza bultzatu behar dira, lehiakortasuna handitu dadin.

5. HELBURU ESTRATEGIKOA. ENERGIA KONTSUMO ETA EKOIZPEN IRAUNKORRA SUSTATZEA

- Kontsumo sektore guztietan energia aurrekia, eraginkortasuna eta energia berriztagarrien erabilpena sustatzea.

6. HELBURU ESTRATEGIKOA. HONDAKINAK MURRITZEA ETA ISURKETARIK EZ EGITEA

- Hondakinen ekoizpena murriztea eta hauen kudeaketa hobetzea, tratatu gabeko hondakinen isurketa-maila gutsera iritsi arte.

III. HELBURUA:

Natura eta bioaniztasuna zaintzea: babestu beharreko balore aparta

7. HELBURU ESTRATEGIKOA. GURE ANIZTASUN BIOLOGIKOARI EUSTEA

- Lurreko eta itsasoko habitaten eta ekosistemen funtzionamendu iraunkorra babestuta eta berreskuratuta, aniztasun biologikoaren galera gelditzea.

IV. HELBURUA:

Lurraldearen oreka eta mugikortasuna: ikuspegi bateratua

8. HELBURU ESTRATEGIKOA. MUGIKORTASUNA KUDEATZEKO EREDU BERRI BATERA BIDERATZEA

- Pertsonen mugikortasun-eskaerari erantzuteko, oinez, bizikletaz eta garraio kolektiboan ibiltzea sustatzea. Merkatuen garraioan, beriz, itsaso eta trenbide bidezko garraioa sustatzea, errepide bidezkoa murrizteko xedearekin.

9. HELBURU ESTRATEGIKOA. LURRALDEA MODU OREKATUAN ERABILTZEA LORTZEA

- Lurraldean eragiten duten sektoreen plangintza bateratua eta koherentea egitea, lurraldeko artifizializazio- eta zatiketa-arazoak konpontzeko.

V. HELBURUA:

Klima aldaketaren eragina murriztea

10. HELBURU ESTRATEGIKOA. BEROTEGI EFETUKO GASEN ISURKETAK MUGATZEA

- Berotegi efektuko gasen isurketak murriztea, karbono gutxiako ekonomiarantz bideratuta.

11. HELBURU ESTRATEGIKOA: KLIMA ALDAKETARA EGOKITZEA

- Klima aldaketarako egokitzapena kudeatzea, aurreikusitako eraginaren aurrean gure urrakortasuna ahalik eta gehien murriztu dadin.

Zehazki, **7. helburu estrategikoak**, 3. helburua lortzera zuzenduta dagoenak, hau da, EAEko naturaren eta BIODIBERTSITATEaren babesa, **gure aniztasun biologikoari eusteko** beharra ezartzen du, hain zuzen: aniztasun biologikoaren

galera geldiaraztea, lurreko eta itsasoko habitaten eta ekosistemen funtzionamendu iraunkorra babestuta eta berreskuratuta.

Helburu estrategikoa betetzeko, **2010. urterako hamaika jarduera ildo eta konpromiso multzo** zehazten ditu, hainbeste aldaketaren (nekazaritza, basoak, espezie aloktonoak^{III}...) eragileei eta BIODIBERTSITATEAK (babestutako naturguneak, hezeguneak, basoak...) behar dituen habitaten babesari erreferentzia egiten diotenak, arriskuan dauden espezieen egoeraren hobekuntza nabarmenduta.

2010erako KONPROMISOAK

M3.1 Desagertzeko arriskuan edota egoera larrian dauden faunako eta florako espezieek 2007 eta 2010 urteen artean joera positiboa izatea lortzea.

M3.2 Baso autoktonoen azalera 10.000 hektareatan handitzea, 2006an zegoenarekin alderatuta (*Baso Inbentarioa*).

M3.3 *Euskadiko Hezeguneen Lurralde Plan Sektorialean* sartutako hezeguneetako 50 hektarea berreskuratzea.

M3.4 Biodibertsitatearen babesarekin lotutako nekazaritza-ingurumen neurriak gutxienez *Nekazaritza Azalera Erabilgarriaren* %10ean ezartzea lortzea.

M3.5 Nekazaritza ekologikorako erabilitako azalera handitzea 1.200 hektareatarara heldu arte.

M3.6 Baso ustiapen ziurtatuen azalera 50.000 hektareatakoa izatea lortzea.

M3.7 Espezie exotiko inbaditzaileen presentzia murriztea*.

M3.8 *Natura 2000 Sareko* espazioen artean, *Eskualde Biogeografiko Atlantikoan* dauden guztiak eta *Eskualde Mediterraneoan* dauden %30 *Kontserbazio Bereziko Eremu (KBE)* izendatzea lortzea.

M3.9 *Euskadiko Paisaia Berezien eta Nabarmenen Katalogoko* guneen %10ek kudeaketako neurri egokiak izatea lortzea.

BIODIBERTSITATEaren alorrean eginiko jardun zehatzen bitartez baliabide naturalak babestea da helburua: Natura 2000 Sarearen kudeaketa, Euskadiko Bioaniztasun Zentroa indartzea, Euskadiko babesguneen sarea zabaltzea eta kudeatzea, hezeguneak berreskuratzeko programa bultzatzea, BIODIBERTSITATEaren inguruko sentsibilizazio, informazio eta hezkuntza lanekin jarraitzea, beste batzuen artean.

BIODIBERTSITATEA babesteko beste tresna batzuk

Estrategia eta programa horietaz gain, bestelako tresnak daude, esaterako honako hauek:

167/1996 Dekretuak, **Arriskuan dauden basoko eta itsasoko fauna eta landaredia espezieen Euskadiko zerrenda^I**, eta ondorengo aldaketak arautzen dituen, babes-neurri bereziak behar dituzten fauna eta flora baskular espezie, azpiespezie edo populazioak biltzen ditu. Gainera, zerrendan sartzeko edo zerrendatik ezabatze prozedura eta kudeaketa-planak sortzeko eta onartzeko arauak ezartzen ditu. Kudeaketa-plan horiek Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Sailak sortzen ditu lurraldeetako foru erakundeekin batera.

Babestutako Naturguneak eta horien plangintza eta kudeaketa tresnak, Natura 2000 Sarearekin batera, BIODIBERTSITATEaren ikuspuntutik babestu behar diren naturguneen adierazgarri dira. Babestutako naturguneen Sareko plangintza eta kudeaketa eskumenak foru erakundeen eta Eusko Jaurlaritzaren artean daude banatuta, beraz, **erakundeen arteko koordinazioa eta lankidetz**a ezinbestekoa da alor horretan estrategia zehazteko.

Orain, EAEko 3/1998 Ingurumena Babesteko Lege Orokorra puntualki aldatzen ari dira. Natura 2000 Sarea jasotzen du eta legalki estaltzen du, eta Garrantzi Komunitarioko Lekua (GKL)^{III}, Kontserbazio Bereziko Eremua (KBE) eta Hegaztiak Babesteko Zona Bereziak (HBZB)^{II} kontzeptuak sartzten ari dira, EAEko arauen markoak Habitaten 43/92/CE Zuzentaraua eta Hegaztien 79/409/CE Zuzentaraua^I aintzat har ditzan.

Azkenik, orain teknikoki sortzen ari diren bi tresna aipatuko ditugu. Alde batetik, **korridore ekologikoen sarea^I** sortzeko lanean ari dira, lurraldeko naturguneen arteko loturak zaintzeko eta berritzeko, bioten arteko truke genetikoa ahalbidetzeko eta isolamendua saihesteko. Ildo horretatik, lurraldearen konektibitate^{III} ekologikoa hobetzearekin, hau da, organismo basatiek mugitzeko aukera izatearekin, BIODIBERTSITATEari mesede egin nahi zaio.

Bestalde, paisaiari balio kulturalak, ingurumenekoak eta ekonomikoak ematen zaizkio, bizi-kalitaterako osagai garrantzitsu bat duela onartzeaz gain. **Paisaia Berezien eta Apartekoen Katalogoak** ezaugarri horiek eta paisaia babesteko Garapen Iraunkorraren Ingurumen Estrategiaren konpromisoa jasotzen ditu, eta BIODIBERTSITATEaren estratergiarekin lotutako helburuak zehazten ditu:

- EAEko paisaia-ondarearen inguruko informazioa zabaltzea.
- Paisaien balioaren eta garrantzi soziokulturalaren, ekologikoaren, egiturazkoaren eta ekonomikoaren inguruan sentsibilizatzea.
- Paisaien kalitatea ebaluatzea.
- Paisaien aldaketaren eta bilakaeraren jarraipena egitea.
- Paisaiak kontserbatzea eta babestea.

3.2.3 BIODIBERTSITATEaren gainean eragina duten gobernuaren bestelako planak

BIODIBERTSITATEaren eta aldaketa-klimatikoaren arteko lotura estuagatik eta ondo kontserbatutako ekosistema naturalek sortutako ondasun eta zerbitzuek klima-aldaketaren aurkako borrokan duten rolagatik, estrategia ezinbestekoa da **Klima Aldaketaren aurkako Euskal Planean**. Hortaz, BIODIBERTSITATEaren Estrategiatik eratorritako eta prozesu horri lotutako jarduerak zuzenean plan horri lotuko zaizkio.

Ingurumenaren aldetik iraunkorra den euskal kontsumo plana eta Lurzoru Kutsatuen Euskal Plana ere zeharka aipatuko ditugu. Lehenak zehazten duenaren arabera, ingurumenaren aldetik iraunkorra den kontsumoak ezaugarri hauek guztiak ditu: pertsonen bizi kalitatean benetako hobekuntzak sartzen ditu; azken kontsumitzailea egiten du bere portaeraren eta horrek eragindako inpaktuen erantzule; ez ditu etorkizuneko belaunaldien kontsumo aukerak eta ahalmena konprometitzen; banaketa justuagoa eta orekatuagoa lortzeko, eremuen eta kolektiboen artean irizpide banatzaileak lehenesten eta kontuan izaten

ahalegintzen da. Azken finean, produktu hobeak, garbiagoak eta bizi ziklo iraunkorragoa dutenak arduratsuago kontsumitzearekin dago lotuta. Plan hau estuki lotuta dago Garapen Iraunkorraren Ingurumen Estrategiarekin, eta zeharka estrategia honekin kontsumotik eratorritako arazoak direla-eta: hondakinak garraiatzeko eta tratatzeko beharrezko energia-ekoizpena; garraioak; produktuak ekoizteko eta merkaturatzeko eta hondakinak tratatzeko behar den lurzorua; hondakinen bilketa eta tratamendua, eta abar. Ondorioak kutsatutako ura, airea eta lurzorua, eta energiaren eta lehengaien kontsumoa dira.

Lurzoru Kutsatuen Euskal Plana BIODIBERTSITATEaren estrategiarekin lotuta dago zeharka. Industriak okupatu eta kutsatutako lurzoruek ez diete laguntzen espezieei, espazioei eta ondo kontserbatutako naturguneak sortu eta behar dituzten ondasunei eta zerbitzuei, ez bizirauteko ez gizakiei mesede egiten dieten zerbitzuak sortzeko.

Aipamen berezia merezi dute nekazaritzaren sektoreari lotutako planek, zehazki, **2007-2013 aldirako Landa Garapen Iraunkorreko Planak**, landa-inguruaren garapenerako oinarritzko neurriak baititu, Europar Batasunak ezarritako irizpideei jarraiki¹⁰.

Nekazaritzaren garapena babesteko neurri horiek lau jarduera-ardatzen inguruan sailkatzen dira. Bigarren ardatzak landa-inguruaren eta ingurumenaren babesa sailkatzen ditu. Bigarren ardatzerako zehaztutako hiru lehentasunak **BIODIBERTSITATEA**, ingurumen-balio handiko nekazaritza eta basogintza sistemen eta nekazaritza-paisaia tradizionalen babesa eta **ura eta klima-aldaketa** dira.

Beraz, ardatz honetan hartuko diren neurriek ingurumenarekiko helburu horiek osatzeko balio beharko dute, eta era berean, Natura 2000 Sareak nekazaritzaren eta basogintzaren alorretan duen zeregina indartzen, Gotemburgoko

¹⁰ 1698/2005 EE Erregelamendua Landa Garapenerako Europako Nekazaritza Funtzak (LGNEF) landa-garapenaren alde emandako laguntzari buruzkoa, LGNEFaren helburua eta eremua zehazten duena.

konpromisoari jarraiki BIODIBERTSITATEaren gainbehera hemendik 2010era bitartean gelditzen eta uraren Esparru Zuzentarauaren eta Kyotoko Protokoloaren (klima aldaketaren aurkako borroka) helburuak lortzen lagundu beharko lukete.

Euskadiko 3E-2010 Energia Estrategiak Eusko Jaurlaritzak 2001-2010 aldirako energiaren alorrean dituen helburuak ezartzen ditu, eta zalantzarik gabe, BIODIBERTSITATEaren babesarekin lotuta dagoen strategi plangintzarako beste dokumentu bat da.

Azkenik, **azpiegitura planak** aipatu behar dira, izan ere, lurraldearen gainean duten eragina dela-eta normalean Lurralde Plan Sektorialen forma hartzen baitute. Adibiderik azpimarragarrienak Errepideen LPS, Trenbideen LPS eta Sare Intermodalaren eta Logistikoaren LPS dira.

Legegintza esparrua

Estrategia honen jarduerak sustatzen duten araugintza esparrua oso zabala da. EAEren eremuan, **Euskal Autonomia Erkidegoko Ingurumenaren Babesari buruzko** otsailaren 27ko **3/1998 Lege Orokorrak** ezartzen du ingurumenari dagokion erreferentzia esparru orokorra. Alde batetik, I. Kapituluak bionaztasunari eskaintzen dio eta IV. kapituluak ingurumenari lotutako informazioa eskuragarri izateko eskubideari. Bestalde, artikuluetan parte-hartzea beharrezkoa dela ezartzen du.

Zehazki, Legearen 2. artikulua ezartzen du helburuetako bat BIODIBERTSITATEA babestea dela, eta horretarako BIODIBERTSITATEaren osagaiak modu iraunkorrean erabiltzen direla zaindu behar dela, ingurumenaren baliabideen erabileratik ateratako etekinetan parte-hartze justua eta bidezkoa lortzeko.

Helburu orokor hori garatzeko asmoarekin, 3/1998 Legeak, ingurumenaren baliabideak babesteaz arduratzen den II. Tituluaren barruan, **I. Kapituluak** BIODIBERTSITATEari eskaintzen dio, eta Administrazio publikoari dagozkion

helburuen barruan kokatzen ditu BIODIBERTSITATEA babesteko estrategiak, planak eta programak egitea eta baliabide natural berriztagarrien erabilera iraunkorra egitea, baliabide ez-berriztagarriak ahitzea ekidinez.

Parte-hartzeari dagokionez, **Aarhus-eko Hitzarmena** da erreferentzia puntua ondoko gaietan: informazioa eskuratzea, publikoak erabakietan parte hartzea eta justizia baliatzeko aukera izatea ingurumenaren arloan. Ingurumenari lotutako informazioa izateko eskubidea 2003/4/CE eta 2003/35/CE Zuzentarauek biltzen dute, baita horiek hartzen dituen uztailaren 18ko 27/2006 Legeak ere. Zuzentarau horiek informazioa eskuratzeko eskubideak, parte-hartze publikoa eta ingurumenaren arloko gaietan justiziara jotzeko eskubidea arautzen dute.

BIODIBERTSITATEari eta Babestutako Naturguneei (BN) dagokienez, ondoko legeek arautzen dute jarduera-esparrua gure erkidegoan: **Euskal Herriko Natura Babesteko 16/1994 Legea** eta lege horren aldaketak 2/1997 Legearen bitartez; baita Euskal Autonomia Erkidegoko Babestutako Naturguneeen Sarearen Erroldaren antolaketa eta jardunbideari buruzko 1996ko otsailaren 27ko **42/1996 Dekretua** ere.

Azkenik, estatu mailan, **Natura Ondareari eta BIODIBERTSITATEari buruzko** abenduaren 13ko **42/2007 Legeak**, natura ondarearen eta BIODIBERTSITATEaren ezagutzarako eta plangintzarako tresnei buruzko Tituluan aurreikusten du Natura Ondareari eta BIODIBERTSITATEari buruzko Plan Estrategiko Estatala egitea; lanketa horretan Autonomia Erkidegoek parte hartuko dutela ere aurreikusten da.

Bestalde, badira BIODIBERTSITATEaren Estrategia horrekin lotutako **beste araudi autonomiko batzuk** ere:

- Euskal Herriko Lurralde Antolakuntzari Buruzko maiatzaren 31ko 4/1990 Legea eta hori garatzeko tresnak: Lurraldearen Antolamendurako Artezpideak (LAA), Lurralde Plan Sektorialak (LPS) eta Lurralde Plan Partzialak (LPP).
- 1/2005 Legea, otsailaren 4koa, lurzorua ez kutsatzeko eta kutsatutakoa garbitzekoa.

- Ekainaren 23ko 1/2006 Legea, urari buruzkoa
- Ekainaren 30eko lurzoruari eta hirigintzari buruzko 2/2006 Legea.
- Azaroaren 17ko 5/2006 Legea, Euskadiko ondareari buruzkoa.
- 10/2006 Legea, abenduaren 29koa, Euskadiko nekazaritza eta elikadura ekologikoari buruzkoa.
- Otsailaren 22ko 1/2007 Legea, garapenerako lankidetzari buruzkoa.

4 ESTRATEGIAREN EGITURA

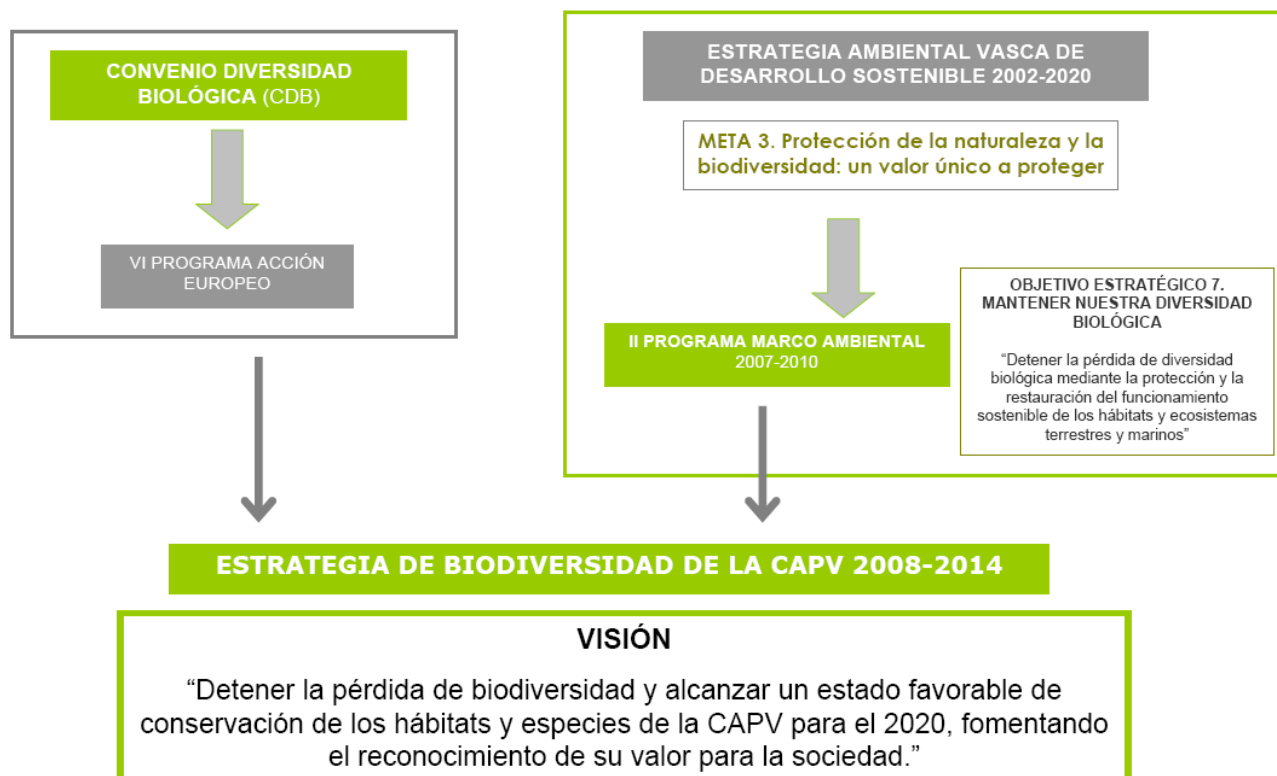
2008-2014 aldirako Euskadiko BIODIBERTSITATEaren Estrategiaren egitura helburu orokorrek, jarduera ildoek eta ekintzek osatzen dute. Garapen Iraunkorreko Euskal Ingurumen Estrategiaren ereduari jarraiki, helburuak lortzeko beharrezko baldintzak ere identifikatu dira.

4.1 2020RAKO EAE-KO BIODIBERTSITATEAREN IKUSPEGIA

2009-2014 aldirako Euskadiko BIODIBERTSITATEaren Estrategia ondoko **IKUSPEGI**tik abiatuta garatzen da: *BIODIBERTSITATEaren galera gelditzea eta EAEko habitat eta espezieen babeserako lagungarri den egoera lortzea 2020rako, horien balioak gizartean aintzatespena izan dezan sustatuz.*

Ikuspegia, lehenik eta behin, zuzentarauak eta nazioarteko eta Europako erreferentzia esparruak jarraituz definitu da. Horregatik, BIODIBERTSITATEaren galera gelditzea da erreferentzia egiten dion erronka nagusia. Hala ere, aniztasun galera hori geldiaraztea ez da nahikoa, izan ere, BIODIBERTSITATEA epe luzera babesteko beharrezkoa baita EAEko habitat eta espezieak babes egoera on batean egotea. Horretarako, BIODIBERTSITATEA hobetzeko edo mantentzeko jarduerak egin beharko dira, kasu bakoitzaren diagnostikoa jarraituz.

Dokumentuan aipatu den legez, 2002-2020 aldirako Garapen Iraunkorreko Euskal Ingurumen Estrategiarekin koherentzia ere funtsezko irizpidea izan da Ikuspegia azaltzeko orduan. Horrexegatik du Ikuspegiak denbora-erreferentzia gisa 2020. urtea. Gainera, Estrategiaren epemuga 2014an jarri da, Ingurumen Esparru Programaren epemugekin bat datorrelako.

Gainera, Ikuspegiak gizartea BIODIBERTSITATEaren garrantziaz sentsibilizatzeko beharra ere barnean hartzen du. Estetikaz eta paisaiatz haratago, aldarrikapenez haratago, ekosistemek gizarteari ematen dizkioten zerbitzu eta onuren garrantzi izugarria berriro eta transmititzeko gai izan behar gara.

4.2 HELBURUAK

Estrategiak gaingitu behar dituen erronka nagusiak ordezkatzeko dituzten funtsezko lau helbururen bitartez garatzen da ikuspegia

1. helburua: Bioaniztasunerako garrantzitsuak diren alorrak babestea eta hobetzea
2. helburua: BIODIBERTSITATEA babestutako eremuetatik haratago babestea eta berritzea
3. helburua: Beste politika batzuek BIODIBERTSITATEA kontuan har dezatela

4. helburua: Erabakiak hartzeko ezagutza zientifiko onenak izatea.

Lehenengo hiru helburuek Euskadi osoan BIODIBERTSITATEA babesteko eta haren kontserbazio egoera hobetzeko funtsezko beharrari erantzuten diote, eta horretarako, ikuspuntu integrala eta kudeaketa eredu proaktiboa dute politika sektorial guztiak inplikatu daitezen, bakoitza bere alorrean.

2. Helburua, duen irismenagatik, Estrategia lantzeko sortutako lantaldeekin bat datozen BIODIBERTSITATEarentzat **5 Alor nagusitan** banatzen da.

Azken helburuaren egitekoa jarduera ororen oinarri zientifikoa bermatzea da, epe luzera begira BIODIBERTSITATEA babestu eta hobetzeko egokienak diren jarduerak egitea eta tresnak erabiltzea ahalbidetzeko.

Helburuak garatzeko, hainbat **jarduera-ildo** definitzen dira eta jarduera-ildo horiek helburu bakoitza egituratzen duten mugarriak ordezkatzeko dituzte. Era berean, jarduera-ildo horiek jarraituz egindako jarduerak 2020an ikuspegia lortzeko beharrezko izango diren **jarduerak**osatzen dituzte.

1. helburua Bioaniztasunerako garrantzitsuak diren alorrak babestea eta hobetzea

1.1 Jarduera ildoak (JI) Itsasoko eta lurreko babesguneetan EAEn arriskuan dauden habitat naturalen eta espezie basatien lagin bat sartzea.

1.2 JI Babesguneak eraginkortasunez kudeatzea.

1.3 JI Babestutako guneen multzoari koherentzia, osotasuna eta konektibitatea ematea, eta BIODIBERTSITATEA klima-aldaketari egokitzea erraztea.

1.4 JI Espezie basatiek EAEn biziraungo dutela bermatzeko behar bezalako babesa izatea.

1.5 JI EAeko espezie exotiko inbaditzaileek BIODIBERTSITATEaren gainean duten eragina murriztea.

2. helburua BIODIBERTSITATEA babestutako eremuetatik haratago babestea eta berritzea

1. gunea Hezeguneak eta ibaiak

2.1.1 JI Ur-masen eta ibaien kontserbazio-egoera hobetzea.

2.1.2 JI Ibaien antolaketa bermatzea, beren dinamikari eutsi diezaioten eta habitatak eta espezieak babesteko.

2. eremua Nekazaritza sistemak

2.2.1 JI Nekazaritza-ingurumen neurriak sustatzea eta BIODIBERTSITATEaren babesaren ikuspegitik nekazaritzaren integrazioa hobetzea.

2.2.2. JI BIODIBERTSITATEA hobekien babesten laguntzen duten nekazaritza ereduak eta jarduerak ezartzen laguntzea.

3. eremua Basoak

2.3.1 JI Narriadura saihestea, eta basoetako aniztasun biologikoa handitu eta leheneratzea.

2.3.2 JI Basoen ustiapen iraunkorra ezartzea.

2.3.3 JI Basoen BIODIBERTSITATEA babesteko lagungarria den ingurune instituzional eta soziala sustatzea.

4. eremua Hiri-ingurunea

2.4.1 JI Jatorrizko habitatak eta espezieak babestea eta zabaltzea, batez ere, arriskuan edo kaltetuta daudenak

2.4.2 JI Hiri-ingurunea kudeatzea BIODIBERTSITATEari laguntzeko aukeren arabera

5. eremua Itsasoko eta itsasertzeko sistemak

2.5.1 JI Itsasoko kutsadura murriztea eta kontrol-prozedurak hobetzea

2.5.2 JI Erreserba biologikoeekin eta espezie mehatxatuen babesarekin bateragarria den itsasoko baliabideen abrobetxamendu iraunkorra sustatzea.

2.5.3 JI Kostaldeko Zonaldeen Kudeaketa Integratuan aurrera egitea eta ikuspuntu ekosistemikoarekin lotutako aniztasun

	biologikoa babestea.
3. helburua.- BIODIBERTSITATEA beste politika batzuetan txertatzea	3.1 JI EAEko sektore esanguratsu guztietan BIODIBERTSITATEAren Ingurumen Integratzaileko Zuzentzauek ezartzea. 3.2 JI Paisaia mantentzearekin, BIODIBERTSITATEAren eta ingurumenaren ondasunak eta zerbitzuak hornitzeko beharrezkoak diren prozesu ekologikoekin bateragarria den Lurralde Antolamendua sustatzea. 3.3 JI Posible den kasuetan BIODIBERTSITATEAren eta eremu babestuen gaineko inpaktu negatibo larriak arintzea, bestela, konpentsatzea.
4. helburua Erabakiak hartzeko ezagutza zientzifiko onenak izatea	4.1 JI BIODIBERTSITATEA babesteko eta kontserbazio egoera onean mantentzeko beharrezkoak diren ezagutzak lortzeko ikerketak sustatzea. 4.2 JI BIODIBERTSITATEAren segimendu-programa abian jartzea 4.3 JI BIODIBERTSITATEAren lotutako informazioaren eskuragarritasuna erraztea 4.4 JI BIODIBERTSITATEAren inguruan ikertzen duten zientzia-erakundeekin arteko koordinazioa eta lankidetzak hobetzea

Gaur egun indarrean dagoen 2007-2010 Ingurumen Esparru Programaren (IEO) adibideari jarraituz, zehaztapen esfortzu handia egin da, eta horrela, jarduerak BIODIBERTSITATEAren egoeraren hobekuntza kuantifikagarri buruzkoak bakarrik dira.

Horrela, Estrategiak, bere gaineko segimendua egiteko, Helburu bakoitza, jardueren-ildo ezberdinak eta kuantifikatutako jarduerak biltzen dituen **Aginte-koadro** bat dauka.

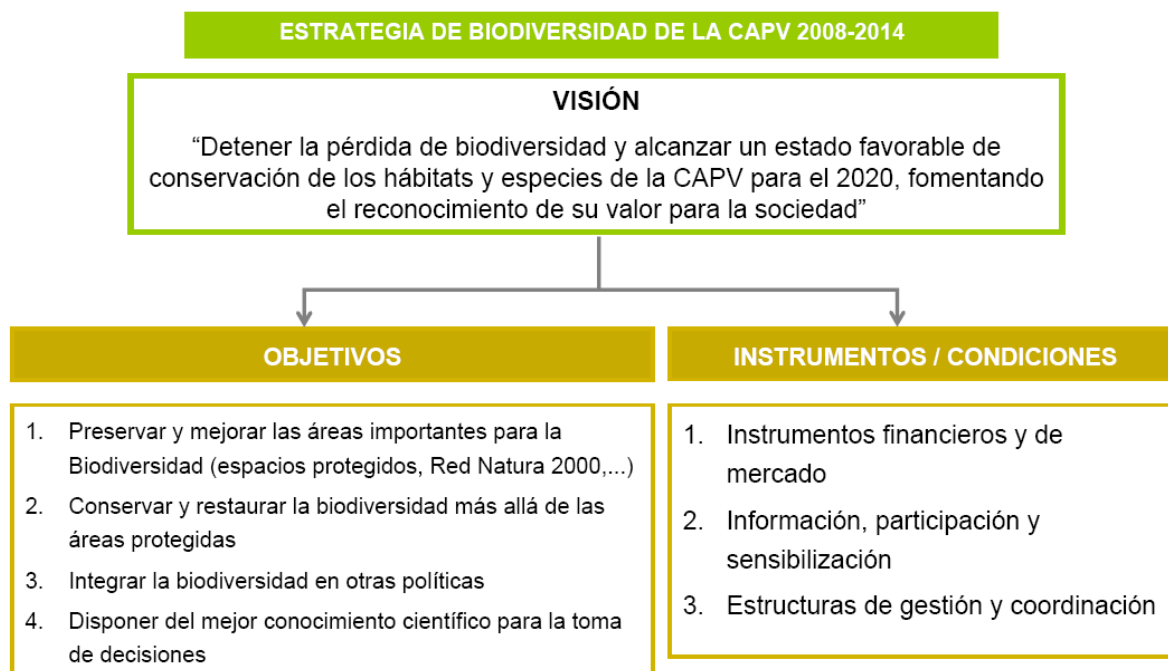
4.3 BEHARREZKO BALDINTZAK.

Helburuekin batera, **hiru beharrezko baldintza** identifikatu dira, ikuspegia lortzeko.

1. beharrezko baldintza: BIODIBERTSITATEAren balioztatze ekonomikoa egitea eta merkatu-tresnak martxan jartzea.
2. beharrezko baldintza: Informatzea, sentsibilizatzea eta parte hartzea.
3. beharrezko baldintza: Kudeaketa eta koordinazio egiturak.

Alde batetik, Bioaniztasun Estrategiak planteatzen dituen jarduerak amaiera ona izateko baldintza bat bete behar da nahitaez: jarduera publikoei lehentasuna ematen dieten eta BIODIBERTSITATEaren kontserbazio eta erabilera iraunkorrarekin bateragarrienak diren jarduera pribatuak saritzen dituzten ekonomia eta merkatu tresnak erabili behar dira. Horrela, BIODIBERTSITATEaren gainean eragin negatiboa duten esternalitateak gutxitzen dira eta eragile ekonomiko guztiak euren inbertsioak prozesu eta jarduera ez-kaltegarri edo gutxieneko inpaktudunetara berbideratzera bultzatzen dira.

Bestalde, politika sektorial bakar batek ere ez du arrakastarik izango bizikaltatearen eta ongizate kolektiboaren gainean birplanteatutako jardueren onurak ulertzeko gai den gizarte baten babesik gabe, ezta onurak epe ertain eta luzera lortuko dituzten apustuak babesten dituen gizarte baten babesik gabe ere. Zentzu horretan, ondoko baloreak sendotzeko apustua egiten dugu: sentsibilitatea, naturarekiko errespetua, gure ingurumenaren eta natura ondarearen parte izatea sentitzea eta horiekin identifikatzea, eta etorkizuneko belaunaldiekiko solidaritatea.

Ikuspuntu horretara heltzen laguntzeko beharrezkoak diren helburu eta baldintza bakoitzerako **jarduera-ildoak eta jarduerak** garatzen dira. Horiek funtsezkotzat jotzen dira jarritako helmugetan aurreikusitako emaitzak lortzeko. Azkenik, sektore publikoaren erantzukizunak definitzeko, jarduera bakoitzean adierazten da jarduera hori sustatu edo gauzatu duen erakundea edo erakundeak zeintzuk izan diren.

1. beharrezko baldintza:

BIODIBERTSITATEaren balioztatze ekonomikoa egitea eta merkatu-tresnak martxan jartzea.

1.1 JI BIODIBERTSITATEaren abantaila ekonomikoak balioztatzea eta BIODIBERTSITATEaren babesa finantzatzeko esparrua definitzea, zeinak politika sektorial guztiak inplikaturiko dituen, batez ere, gunen babestuen kudeaketa aktiboa eta mantenimendua sustatzeko.

1.2 JI Bioaniztasunetik eratorritako kostuen eta mozkinen bidezko banaketa sustatzea.

1.3 JI BIODIBERTSITATEaren babesaren alde egingo duten mekanismo instituzionalak eta zerga eta merkatu tresnak martxan jartzea.

2. beharrezko baldintza: Informatzea, sentsibilizatzea eta parte hartzea.

2.1 JI. BIODIBERTSITATEaren babeserako lagungarri izango den ingurugiro soziala sustatzea.

2.2. JI Gizartearen parte-hartzea erraztea eta eremu babestuen itunpeko edo kontratu bidezko kudeaketarako aliantza formula berriak ezartzea.

3. beharrezko baldintza: Kudeaketa eta koordinazio egiturak.

3.1 JI BIODIBERTSITATEA euren lana zorrotasunez eta independentziaz egingo duten langile trebatu eta jantziek kudeatzen dutela ziurtatzea.

3.2 JI BIODIBERTSITATEaren babesean eskumena duten administrazioen artean koordinazio organoak ezartzea, babes-politiken garapen eraginkorra ahalbidetzeko

3.3 JI Inguruan beste lurralde batzuk dituzten eremu babestuen kudeaketa koordinatua indartzea, ikuspuntu ekosistemikoa ezartzerakoan koherentzia eta eraginkortasuna hobetzeko.

3.4. JI BIODIBERTSITATEaren babesarekin lotuta dauden estatuko, nazioarteko zein komunitarioak diren prozesu esanguratsuetan aktiboki parte hartzea.

5 HELBURUAK

EAEko lurraldea oso txikia da hedapenari dagokionez eta gure lurzorua babestu beharreko ondare urria da. Europako gainerako lurraldeetan eta munduan azkenaldian jazotzen ari den dinamika berean¹¹, hirigintzaren zabaltze prozesuak eta lurraldearen artifizialtze prozesuak habitat naturalen eta erdi naturalen gainazala txikitzen ari dira, baita haien zatitzea bultzatzen ere.

Maila kuantitatiboan, ondoko **egoera** aurki daiteke:

- Zuhaitziek lurraldearen % 55 okupatzen dute, gutxi gorabehera¹²; horretatik, % 24a baso naturalek osatzen dute; gainera, azken 50 urteetan, natura balio handiko nekazaritza lurrak galdu ditugu.
- Animalia eta landare basatien espezieei dagokienez, ornodun animalien 42 espezie eta landare baskularren 44 espezie larri mehatxatuta daude; gure ibaietako jatorrizko arrain espezieak kanpotik ekarritako espezieen mehatxupean daude; itsasoko espezieen talde asko biziraupen-atalasearen azpitik daude. ornogabeei, organismo mikrobianoiei eta aniztasun genetikoari dagokienez, dugun ezagutzak ez digu gutxi gorabeherako egoera bat deskribatzea ere ahalbidetzen.

Gaur egun, BIODIBERTSITATEA **galtzearen eta narriatzearen kausa nagusiak** ondokoak dira:

- nekazaritzaren eta basogintzaren intentsifikazioa.
- lurraldearen urbanizazioa/artifizializazioa, eta azpiegituren plangintza eta diseinu desegokia.

¹¹ Global Biodiversity Outlook 2, CBDaren idazkaritza – 2006; Milurteko ekosistemen ebaluazioa

¹²

http://www.nasdap.ejgv.euskadi.net/r50-15135/es/contenidos/informacion/inventario_forestal_index/es_dapa/inventario_forestal_index.html

- espezie exotikoak sartzea, egotea eta zabaltzea.
- kutsadura.
- baliabide biologikoak gehiegi ustiatzea.
- babestutako eremuen kudeaketa egoki eza.
- klima aldaketa.

Gaur egun, babestutako eremuak bioaniztasun galeraren aurkako borrokaren tresna nagusiak dira. Europa mailako Natura 2000 Sare ekologikoa ezarri izanak nolabaiteko babesa duten lurak bikoizteko balio izan du, eta gaur egun, EAEko lurren % 20,31 dago babestuta.

Aurrerapen horiek egin arren, badaude herrialde gisa aurre egin beharreko funtsezko hainbat **erronka**:

- Itsasoko eremu babestuen sarea izendatzea.
- Eremu babestuetan babes aktiboa ahalbidetzeko beharrezkoak diren giza eta finantza baliabideak dituzten kudeaketa planen idazketa eta ezarpena erraztea.
- Gure eremu babestuen sarearen kudeaketa eraginkorra eta iraunkorra ahalbidetzeko funtsen sorrera sustatzea.
- Eremu babestuen kudeaketan mehatxatutako animalien eta landareen babeserako neurri bereziak eta kudeaketa planak integratzea.
- Korridore ekologikoen sarea garatzea, ezartzea eta aktiboki kudeatzea.
- BIODIBERTSITATEaren beharrak gainerako politika sektorialetan integratzea hobetzea, batez ere, lurraldearen antolamendu, nekazaritza, basogintza, arrantza eta turismo politiketan, horretarako jarduera, proiektu, neurri eta tresna bereziak ezarrita.

Plan, programa eta proiektuentzako indarrean dauden araudi ezberdinetan ingurumen Ebaluaziorako hainbat prozedura aurreikusten dira. Prozedura horiek BIODIBERTSITATEaren plangintzen eta garapen proiektuen eragin negatiboak aurreikusi, arindu eta zuzentzeko tresnak ematen dizkigute hasierako faseetatik hasita. BIODIBERTSITATEaren Estrategiako helburuak osotasunean lortzeko, habitat eta espezieen gaitzen ikuspuntutik prozedura horiek indartzea euskarri lana egiten duen tresna erabilgarria litzateke.

Espezie exotiko inbaditzaileek (EEI) gure BIODIBERTSITATEaren gainean duten eraginaz gero eta kontzienteago gara. Duela gutxi espezie exotiko inbaditzaileen inbentarioa egin da eta haiek gure jatorrizko espezie eta ekosistementzat diren mehatxua diagnostikatu da bertan, hortik abiatuta espezie exotiko inbaditzaile guztien prebentzioa, kontrola eta desagertzea ahalbidetuko duen plan globala garatzeko, baita araudi esparru egoki bat ere.

Gaur egun, azken urteetan **hondakin-urak arazteko** sare eta sistemak ezartzen egin den lanari esker, gure azaleko uren kutsadurak nabarmen egin du behera; horrek ibai eta hezeguneetako hainbat espezieri on egin die. Gainera, uraren kontsumoa % 18 jaitsi da. Bestalde, Estrategiako helburuak lortzeko esfortzu gehigarri bat egin behar da, horrela, Europar Batasuneko **Uraren Zuzentzarau Markoan** (UZM)^I ezarritako helburuak betetzea ahalbidetzen duten jarduerak gauzatzeko^{II13}:

- gure ibaien egoera ekologikoa hobetzea.
- nekazaritzako kontaminazio barreiatua kontrolatzea^{III}.
- gure arazketa sareak eta sistemak osatzea eta hobetzea eta kontaminazioa sorreran gutxitzea.
- uraren kontsumoa jaisten jarraitzea.

¹³ 2000/60/CE Zuzentzaraua <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0060:ES:HTML>

- emari handiagoak mantentzea eta gure ibaientzako espazioa berreskuratzea.

Klima Aldaketari Buruzko Gobernu Arteko Taldearen (KAGAT) IV. Ebaluazio Txostenak emandako datuen arabera, **klima aldaketak** BIODIBERTSITATEaren gainean duen eragina gero eta nabarmenagoa da¹⁴. Beraz, Bioaniztasun Estrategia Klima Aldaketaren aurkako Euskal Planarekin (KAEP) koordinatuko da¹⁵, espezie eta habitatak baldintza klimatiko berrietara egokitzen laguntzeko.

Jarduerak **ezagutzen** oinarritu behar direla kontuan hartuta, urtero BIODIBERTSITATEaren eta ekosistemen zerbitzuen gainean dugun ezagutza hobetzeko kantitate adierazgarriak inbertitzen ditugu. BIODIBERTSITATEaren kudeaketa eta honen babesa mehatxatzen duten faktoreak hobetzeko, oraindik ere eragile garrantzitsuen arteko emaitzak, eraginkortasuna eta koordinazio maila hobetu behar ditugu. BIODIBERTSITATEaren gaineko Ikerketa Estrategiak,¹⁶ 2005ekoak, ezagutzen aurrera egin eta ikerketak ebaluatzeko eta hauei lehentasuna emateko balio beharko luke, baita gure eskuetan ditugun baliabide propio zein komunitarioak hobetzeko ere.

Azkenik, 2008ko Ekobarometro Sozialak emandako datuen arabera, ingurumenaren gaineko **kezka sozial** gero eta handiagoa ikusten bada ere, BIODIBERTSITATEaren gaineko kezka oraindik ez da behar ditugun aldaketa sakonak bultzatzeko bestekoa. Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Sailak, Euskal Autonomia Erkidegoko BIODIBERTSITATEaz arduratzen den administrazio publikoa izanik, gaur egungo egoeraren eta etorkizuneko joeren gainean arduradun politikoak, administrazio sektorialak, eragile ekoizleak eta herritarrak kontzientziatzeko esfortzua handituko du.

¹⁴ <http://www.ipcc.ch/ipccreports/ar4-wg2.htm>

¹⁵ http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-11293/es/contenidos/plan_programa_proyecto/plan_cambio_climatico/es_cc/adjuntos/pvlcc.pdf

¹⁶ http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-564/es/contenidos/plan_programa_proyecto/estrategia_investigacion_bio/es_bio/adjuntos/acciones.pdf

Gure BIODIBERTSITATEAren egoera aldizka ebaluatzen eta transmititzen lagunduko diguten datu esanguratsuak erregistratzea eta komunikatzea beharrezkoa da. Adierazle^{III} bereziak lantzeko orduan aurrerapenak egin dira. Hala ere, gure jarduerak bideratu eta lehenesteko beharrezkoa den informazioa lortu eta koordinatzea nekeza da. Euskadiko BIODIBERTSITATEAren Zentroko Ezagutza Gunea, Madariaga Dorretxea, martxan jarrita, gunea gabezia horiek konpontzen saiatuko gara BIODIBERTSITATEAren gaineko ezagutza zientifiko eta teknikoa bildu, arrazionalizatu, sustatu eta kudeatuta, eta BIODIBERTSITATEAk gaur egungo zein etorkizuneko ongizatean eta bizi kalitatean izango dituen balio eta funtzioen gainean euskal gizartea sentsibilizatuta.

1. HELBURUA: BIODIBERTSITATEARENTZAT GARRANTZITSUAK DIREN GUNEAk BABESTEA ETA HOBETZEA

BIODIBERTSITATEA zaintzeko beharrezkoa da espezie ezberdinek euren artean zein inguruko espazioarekin elkar eragitean sortzen dituzten mekanismo konplexuak zaintzea. Espezie horiek babesteko, euren bizilekuen oinarrizko baldintzei eutsi behar diegu, eta haiek behar bezala kudeatu, iragazkortasun ekologiko egokia edukita espezieak alde batetik bestera joan daitezen eta geneak^{III} truka ditzaten ahalbidetzeko.

Diagnostikoa

a) EAEko eremu babestuak

Euskal Autonomia Erkidegoko Eremu Babestuen Sarea¹⁷ ondokoek osatzen dute:

- Babestutako Naturguneak (BN), Euskal Herriko Natura Babesteko 16/1994 Legearen babespean izendatuak.
- Hegaztien eta Habitaten Zuzentarauak aplikatzearen ondorioz Europako Natura 2000 Sarean sartutako guneak.
- Urdaibaiko Biosfera^{II} Erreserba, UNESCOren Gizakiaren eta Biosferaren Programaren barruan.
- RAMSAR^{II} hitzarmeneko nazioarteko garrantzia duten hezeguneak.

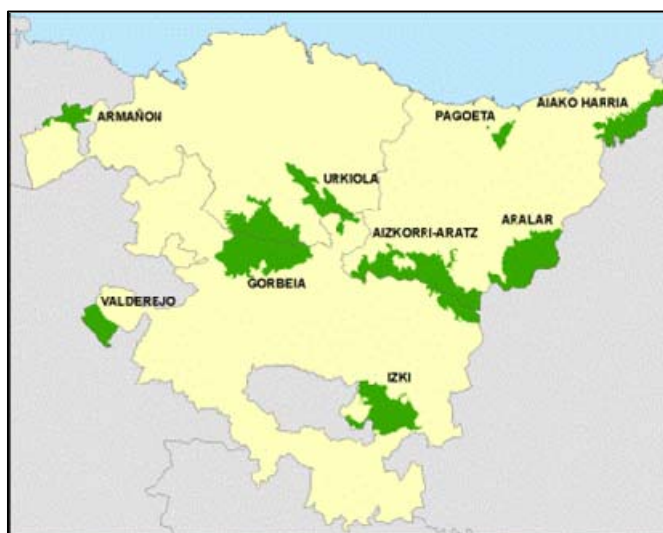
Sarea osatzen duten gune ezberdinen izendapena ez da ordezkaritza irizpideak jarraituta momentu bakarrean planifikatu eta burutu, baizik eta, balio ekologikoa

¹⁷

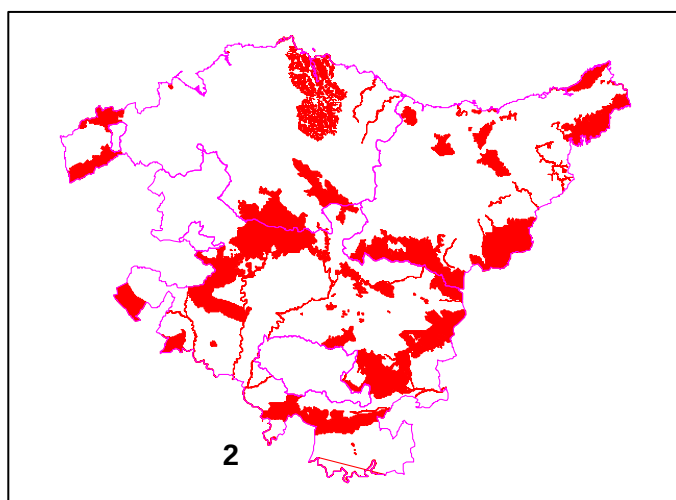
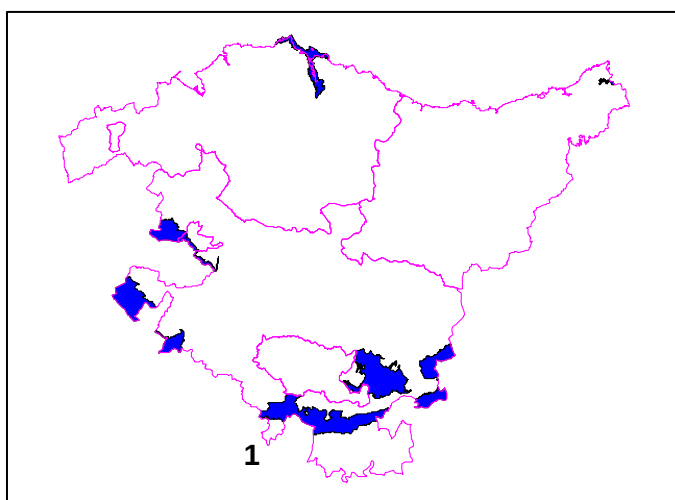
http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-4975/es/contenidos/informacion/renp/es_bio/indice.html

eta aukera politiko eta soziala duten irizpideak kontuan hartuta guneak pixkanaka sarean txertatzen joan dira.

Europako Natura 2000 Sare Ekologikoa Euskal Autonomia Erkidegoan ezarrita 58 gune berri sartu dira, duela gutxira arte babestuta zeuden guneak bikoiztuz eta lurraldearen gainazalaren % 20,31ra igoz. Hala ere, oro har, EAEko zonalde biogeografiko atlantikoan babesguneen aportazioa txikiago izan da, zonalde horretan lurraldearen aldaketak handiagoak izan baitira. Era berean, gaur egun itsasoko babesguneak oso gutxi dira.

EAEko babesguneen mapak. Parke Naturalak.

EAEko babesguneen mapak. Natura 2000 Sarea: 1. Hegaztiak Babesteko Zona Bereziak; 2. Garrantzi Komunitarioko Lekuak.

Habitat naturalentzako **guneen aukeraketa** egin dugu informazio bereizlea eta nahikoa erabilita, inbentario lan handiari esker. Espezie basati batzuen kasuan, proposamena banaketa, egoera eta joerei buruzko informazio eskuragarria dela-eta oso baldintzatuta egon da. Gainera, espezieen egoera eta mehatxu maila aldatu egin daitezke denboraren poderioz, batez ere, kudeaketaren eta izaera natural edo artifizialaren ondorioz sortutako eraginei esker.

Sarritan, Habitaten Zuzentzarauaren eranskinen joera eurosiberiarra eta zenbait habitat mediterraneoren zein itsastarren ordezkaritza eta balorazio urria dela-eta eztabaida sortu da. Horregatik, 2010ean eranskin horiek berrikustea aurreikusten da eta ondorioz, baliteke Natura 2000 Sarean aldaketak egin behar izatea.

Gaur egun, Euskal Autonomia Erkidegoko babesguneen aukeraketak ez ditu lurralde zabaletako espezieen hainbat egoera konpontzen, ezta Habitaten Zuzentzarako IV eranskinean dioena kontuan hartuta, ziklo biologiko osoaren garapenerako ezinbesteko puntuak babestu behar zaizkien espezieen egoera ere. Horren adibide dira kiropteroen koloniak, igel dalmantiarra edota hegoaldeko zuhaitz-igela. Sarritan, puntu horiek oso leku txikiak edo isolatuak dira (batzuetan hiriguneetan kokatuak) eta babesguneak sortuta babes daitezkeen arren, beharrezkoak dituzte babeserako mekanismo egokiak.

Oraindik ez dugu EAEn **itsasoko babesguneen** sarea izendatu¹⁸. Kostaldeko habitatak eta espezie komertzialak salbu, itsasoko habitat eta espezieen gainean dugun ezagutza txikia da. Adibidez, Ingurumen eta Lurralde Antolamendurako Sailak (ILAS) hainbat urte daramatza itsasoko habitaten kartografia osatzeko lanetan. Lan nekez hori oraingoz 50 metroko sakonerara arte dago eginda, eta

¹⁸ Ikus baita, Estrategia honen 2. helburuko 5. gunea.

2009an 100 metroko sakonerara arteko kartografia osoa eginda izatea aurreikusten da.

Europar Batasunak itsasoko babesguneak izendatzea eta Natura 2000 Sarean sartzea proposatzen du 2008rako, informazio zientifiko nahikoa dagoen kasuetan. Era berean, 2008rako proposamena igorri ezin duten Estatu Kideei eskatzen die zerrenda nazionalaren aurkezpena egiteko egitaraua bidal dezatela, betiere, 2012rako itsasoko babesguneen sistema osatuta izateko nazioarteko foroetan hartutako konpromisoak kontuan hartuta.

Euskal Autonomia Erkidegoan izendatutako 52 Garrantzi Komunitarioko Lekuetatik (GKL), zortzik gehienbat kostaldekoak diren habitatak dituzte. Zortzi gunek horiek EAEko babesguneen % 0,5 osatzen dute. Zortzi gunek horietatik, hiruk baino ez dituzte kudeaketarako nolabaiteko tresnak edo izateko bidean daude.

b) Babesguneen planifikazioa eta kudeaketa

Gure babesguneek ekosistema erdi naturalak dituzte. Ekosistema horietan gizakiak esku hartzen du aniztasun biologikoa sortuz, eta aniztasun hori babestu egin behar da. Babesguneen izendapen soilak ez du zainketa bermatzen, horregatik, beharrezkoa da planifikazioaren eta kudeaketaren eraginkortasuna bermatzea.

Natura Sarea 2000ren kasuan, sare horretan dauden guneeentzako **gida plana** egiten ari dira. Plan horrek Hegaztien eta Habitaten Zuzentaraua gunek horietan aplikatzearen ondorioz sortutako beharrianak beteko ditu eta sarearen koherentzia ekologikoa bermatuko du.

c) Konektagarritasuna eta korridore ekologikoak

babesguneen sarea gaur egun osatzen duten guneen arteko **konektagarritasuna** lurraldearen artifizializazio maila altuak baldintzatzen du. Haran barneko harizti atlantikoen kasuan, nekazaritza lurrak handitzeko iraganean egindako luberriketek^{III} eta azpiegitura eta hiriguneen ugaritzeak hariztien hedadura gutxitzea, zatiketa maila handitzea eta zuhaitzi autoktonoen arteko distantziak handitzea ekarri dute. Era berean, nekazaritza lanen areagotzeak eta heskaiak eta haltzadiak kentzeak lurraldeko konektagarritasunari, eta ziurrenik landazabaleko espezieei ere, kalte egin die.

Ekosistema ibaitarretan beste irlatasun^{III} adibide bat ematen da, izan ere, landaredi naturalaren zerrenda estua, etena eta askotan kontserbazio egoera eskasekoa baita.

EAEko lurralde ezberdinei erreparatuz, Araban nekazaritza eta basogintza dira nagusi. Bizkaian eta Gipuzkoan, aldiz, landazabal atlantiko taldeak bizi dira pinua eta eukalipto bezalako espezie exotikoen sailak nagusi diren baso-paisaia. Kasu bietan, konektagarritasuna laborantza, zelai, larre, heskai, muga-lur eta basoek osatutako mosaikoen existentziak eta horien banaketa ereduak baldintzatzen dute, izan ere, mosaikoa egitura linealetan sinplifikatzeak mota horretako paisaiei lotutako espezieak galtzeko arriskuan jartzen baititu.

Basoak jarraipen bat duen gunetan, gaur egungo basoen kudeaketa-ereduak bi ondorio ditu. Alde batetik, espezie zurgaien adin bereko fuste zuzendun talde monoespezifikoen^{III} presentzia areagotzen du, eta bestalde, zuhaitz zahar, hildako egur, soilgune, oihanpe eta zuhaixka-formako beste espezie batzuen eskasia areagotzen du, animalia espezie basatien presentzia oztopatuz.

EAEan azpiegiturek sortutako **puntu beltz eta oztopoen** inguruan egindako maparen arabera, alde batetik, habitat naturalen azalera txikitu eta zatitu egin da lurraldeko leku ezberdinetan eta intentsitate ezberdinetan, eta bestetik, espezieen mugimendua eta biziraupena oztopatzen duten hesiak gehitu egin dira. Hori guztia, errepideen dentsitate altuaren, hiriguneen gorakadaren eta azpiegituren ugaritzearen ondorio da.

d) Habitat natural eta erdi naturalen eta landare eta animalia espezie basatien kudeaketa.

Gaur egun, 3.000 landare baskular espezie eta 400 animalia ornodun espezie daude EAEn. Horietatik 44 landare espezie baskular eta 42 animalia ornodun espezie larri mehatxatuta daude¹⁹. Hori, apenas ezagutzen diren taldeak kontuan hartu gabe, intsektuak eta landare ez-baskularrak adibidez. Gaur egun, EAEn mehatxatuta dauden espezieetatik % 16k bakarrik dauka onartutako kudeaketa plan bat. Gainera, nekazaritza eta abeltzaintza jarduera tradizionalen galera oso kaltegarria da zenbait habitaten eta horiekin lotutako espezieen babesarentzat.

Gaur egun habitaten eta espezieen gainean dugun ezagutza urria da. Ondorioz, ezin dugu habitat eta espezie bakoitzaren egungo kontserbazio egoeraren berri ematen duten adierazle objektibo eta egiaztatarririk lortu. Ezin dugu, ezta, habitat eta espezieei eragiten dieten kudeaketa aktiboa eta politika sektorialak bideratzeko zuzentarauik egin, ezta nekazaritza eta basogintza ingurumenentzako neurri berririk definitu ere.

e) Espezie Exotiko Inbaditzaileak (EEI)

Espezie exotiko Inbaditzaileak (EEI) bioaniztasun galeraren bigarren arrazoi nagusitzat jotzen dira oro har. Euskal Autonomia Erkidegoan, Espezie Exotiko Inbaditzaileak (EEI) sortzen dituzten arazoen gainean gizarteak duen kezka duela gutxi hasi da indarra hartzen.

Gure natura sistemak jasaten dituen aldaketa handiek inbaditzera bultzatzen dituzte. Ondorioz, EAEko lurralde osoan dute eragina espezie horiek, nahiz eta gehienbat ibai eta hezeguneetan nabaritzen den espezie horien inpaktua. EAEn azkenaldian egindako diagnostikoen arabera, 478 landare aloktono espezie

¹⁹

http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-3074/es/contenidos/informacion/especies_amenazadas/es_1090/especies_catalogo_c.html

daude eta horietatik 86k izaera inbaditzailea dute²⁰. Bestalde, 49 animalia espezie daude eta horietatik 25 ornogabeak dira eta 24 ornodunak²¹.

Beste lurralde batzuetan legez, EAEn Espezie Exotiko Inbaditzaileak (EEI) **sartzeko bide** nagusiak ondokoak dira:

- Lorategiak apaintzeko asko erabiltzen dira.
- Obra publikoetan erabiltzen dira.
- Bidaiak eta nazioarteko merkataritza.
- Basogintzako espezie exotikoen erabilera produktiboa.
- Larrugintzarako hazten diren espezieak.
- Maskoten merkataritza.

Europar, SEBI 2010 Prozesuaren baitan, BIODIBERTSITATEaren adierazle multzo bat garatzen ari dira eta horien artean daude Espezie Exotiko Inbaditzaileei (EEI) dagozkien hainbat adierazle. Gainera, Ikerketarako Seigarren Programa Marko europarrak mota horretako espezieen inguruko bi proiektu finantzatzen ditu: DAISIE proiektua (*Delivering Alien Invasive Species Inventories for Europe*), espezie horiek identifikatzeaz eta inbentariatzeaz arduratzen dena, eta ALARM proiektua (*Assesing Large-Scale Risks for biodiversity with tested Methods*), arriskuen ebaluazioari zuzendutakoa.

²⁰ Ihobe 2008. EAEko landare aloktono inbaditzaileen diagnostikoa.

²¹ Ihobe. 2008. Euskal Autonomia Erkidegoko animalia exotiko inbaditzaileak.

Jarduera-ildoak

1. Helburuaren baitan, BIODIBERTSITATEAren gune garrantzitsuak babestu eta hobetzea. Horretarako, datozen urteetan, ezarritako helburuak lortzeko jarduerak ezberdinak garatu behar ditugu. Atal honetan, helburu horren baitan etorkizunean egin beharko diren hobekuntza jarduerak zehaztuko ditugu:

1. jarduera-ildoak: EAEn mehatxatuta dauden habitat natural eta espezie basati guztien lagin bat sartzeko itsasoko eta lurreko babesgune multzoak.

EAEko babesgune multzoak sareari koherentzia emango dion **lurralde oreka** behar du, itsasoa barne. Babesguneen sare horrek gure lurraldeko ekosistemen eta mehatxatutako espezie basatien bariazio tarteak edo espektroa bildu beharko du. Gainera, sarean sartzeko izendatuko diren azalera berrien aukeraketa egokiak sistemaren oreka eta lurralde bakoitzak sareari egingo dizkion ekarpenak hobetzea ahalbidetuko du.

Alde batetik, EAEko babesguneen multzoan espezie eta habitat natural zein erdi naturalen biziraupena bermatzea ahalbidetuko duten gune eta mekanismo propioak sartu beharko ditugu; espezie eta habitatak Europa mailan zein Euskal Autonomia Erkidegoko lurralde mailan interesdunak izango dira.

Bestalde, euskal itsasertzak dituen 246 km-etan babestu beharreko **kostetako habitaten** ehunekoa handitu beharko da, gure kostak dituen natura balioen adierazgarri izan dadin. Hortaz, datozen urteetan kostako habitaten eta itsasoko espezieen gaineko ezagutza sortu beharko dugu.

Babesguneen egungo sareak ikuspuntu ekologikotik **lurraldeari koherentzia** eman behar dio, eta Europar Batzordeak onartutako helburuetan oinarritzen da. Koherentzia hori eraginkorra izateko, beharrezkoa izango da koherentzia osatzen duten guneen artean jarraitasun ekologikoa sustatzea, baita gune horien eta lurralde mugakideetan garatutako sareen artean ere, eta nola ez, europar sarearekin, sare horretan sartzeko helburua baitu.

Natura egitura osasuntsu eta bideragarri bat mantentzeak habitaten eta hauen espezieen babes maila hobetuko luke. Hala ere, ezin ahatz daiteke, batzuetan, ingurumenaren kudeaketa aktiboa beharrezkoa izango dela babes egoera onuragarria lortzeko^{III}.

2. jarduera-ildoak: Babesguneen kudeaketa eraginkorra ezartzea.

Datozen urteetan, **euskal babesguneen sarearen** planifikazio jarraituaren garapenak gure lurraldeko babesguneen babes eskala ezberdinetan planifikatzea ahalbidetuko digu.

Gaur egungo egoerak erakusten duenaren arabera, beharrezkoa da **mailaketa sistema** berrikustea, horrela, gizakiaren esku-hartzearen eta bioaniztasun elkartuaren gradiente osoa biltzeko. Horretarako, Natura Babesteko Nazioarteko Batasunak (NBNB) nazioartean babesguneen mailak izendatzeko irizpideak jarraituko dira.

Etorkizunean, babesguneen kudeatzaileek eta hiritarrok oro har, babesguneen maila ezberdinak eta horien helburuak eta mugak ulertu beharko ditugu.

Beste alde batetik, beharrezkoa da EAEko Parke Naturaletarako^{III} Erabilera eta Kudeaketa Zuzentzeko Planen (EKZP) idazketa amaitzea eta horien edukiak babesguneen zainketarako paradigma eta joera berrietara moldatzea. Modu horretan, gune horiek Natura 2000 Sarean sartzeko bete behar dituzten baldintzak beteko dituzte. Era berean, guneen **kudeaketa** ondokoen arabera moldatu beharko da:

- European edo nazioartean errekonozimendua duten guneen azpi-sare ezberdinak euskal babesguneen sare bakar batean sartzeari;
- EAEko sarea gaur egun existitzen diren nazioarteko babesguneen sareekin homologatzea.

Era berean, EAEko babesguneen multzoari zuzenduta, erabilera publikoko zuzentarauak eta komunikazioa garatzeko irizpideak sustatu beharko dira. Koordinazio hori, batez ere, ondokoetan oinarritu beharko litzateke:

- Gure mezuaren eraginkortasuna hobetzea;
- Heziketa materialen erabilera gehigarria baimentzea;
- Sarearen partaide garen, sareari ekarpen bat egiten diogun eta beste gune batzuekiko interdependenteak garen ideia hobeto transmititzea.

3. jarduera-ildoak: Babesguneen multzoari koherentzia, osotasuna eta konektibitatea ematea, horrela BIODIBERTSITATEA klima-aldaketari egokitzea errazteko.

Etorkizunean, gure natura sistemen **naturaltasun eta egitura baldintzak**^{III} handitu beharko dira, gure habitaten zatiketa maila eta espezieek mugitzeko eta bizirauteko dituzten oztopoak gutxitzen diren bitartean.

Era berean, gure babes sareen definizioari beste ezaugarri batzuk txertatzeko, datozen urteetan **ezagutza** hobetu beharko dugu ondokoen gainean:

- Gure landare eta animalien mugimenduak.
- Gure ekosistemen osotasuna eta funtzionaltasuna.
- Gure paisaia osatzen duten elementuen eta haien prozesu ekologikoen arteko harremana.

Beste alde batetik, oinarritzotzat jotzen da **ingurumen-ondorioei buruzko txostenetan** gure lurraldearen konektagarritasunaz eta iragazkortasunaz egiten den tratamendua hobetzea. Horretarako, paisaiaren iragazkortasunak dituen eraginaren eta lurraldearen osotasun naturalaren gaineko analisia gehitu beharko da.

4. jarduera-ildoak: EAEko espezie basatiek bizirauteko babes nahikoa izan dezaten bermatzea.

Mehatxatuta dauden espezie asko gure babesguneetan aurkitzen dira baina horien **biziraupena** bermatzeko beharrezkoa da:

- Haiek babesteko gure kudeaketaren intentsitatea doitzea.
- Babeserako onuragarria den egoera lortzeko edo mantentzeko bermea handitzea.
- Babesguneetatik at geratzen diren animaliak eta landareak babestea.

Era berean, datozen urteetan ondokoak ezarri beharko ditugu:

- Babes neurri zuzenagoak, kudeaketa planen bidez, habitat berean bizi diren edo beharrizan ekologiko berak dituzten espezieentzat. Era berean, plan egokiak eta ulertterazak egin beharko ditugu hauek lurraldean inplementatu eta gauzatzeko errazak izan daitezen.
- Gure habitat eta espezieen babes egoeraren adierazleak.
- Kudeaketa aktiborako eta politika sektorialetarako zuzentarauak.
- Maila sozioekonomikoan esku-hartzea ahalbidetuko diguten estrategia sektoreanitzak, jarduera batzuen mantenimenduari lagunduz.

5. jarduera-ildoak: EAEko espezie exotiko inbaditzaileek BIODIBERTSITATEaren gainean duten eragina ahalik eta gehien gutxitzea.

Datozen urteetan, beharrezkoa izango da lehentasunezko Espezie Exotiko Inbaditzaileak (EEI) aukeratzea hedapen maila, joera edo erasotzen dituzten habitatak edo espezieak kontuan hartuta, baita, inbaditzaileei aurre egiteko jarduera protokoloak eta kontingentzia planak egitea ere, modu horretan, aukeratutako espezieak erauzteko programak ezarri ahal izango baitira. Era

berean, Espezie Exotiko Inbaditzaileak (EEI) EAEn sartzeko edo hedatzeko egoeran daudela ahalik eta bizkorren detektatuko duen sistema ezarri beharko litzateke.

Etorkizunean, euren habitatean egoera berezian edo arriskuan egon daitezkeen espezieak maskota legez saltzea arautu beharko litzateke, baita, EAEko BIODIBERTSITATEarentzako mehatxu potentzial izan daitezkeen espezieak saltzea ere.

1. HELBURUA. BIODIBERTSITATEArentzat garrantzitsuak diren gunek babestu eta hobetzea (babesguneak, Natura 2000 Sarea...)			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduradunak	Inplikaturako erakundeak
1.1. EAEn mehatxatuta dauden habitat natural eta espezie basati guztien lagin bat sartzeara itsasoko eta lurreko babesgune multzoan.	o Itsasoko Guneen Sarea diseinatzea.	ILAS	
	o Atlantikoko, Mediterraneoko eta itsasoko Eskualde Biogeografikoetako KBGak izendatzea.	ILAS	FA Udalak
	o EAEko habitaten kartografia eguneratzea.	ILAS	FA
1.2. Babesguneen kudeaketa eraginkorra ezartzea.	o Natura Babesteko Nazioarteko Batasunarak ezarritako irizpide eta zuzentzarauak kontuan hartzea Babesguneen mailakatzea eta Espezie Mehatxatuen Euskal Katalogoa berrikustean.	ILAS	FA
	o Babesguneen kudeaketa dokumentuak ebaluatzen prozedura bateratua ahalbidetuko duten zuzentzarauak dokumentu batean ezartzea.	ILAS	FA
1.3. Babesguneen koherentzia lotura ematea eta BIODIBERTSITATEA klima-aldaketari egokitzea erraztea.	o Euskal Autonomia Erkidegoko Korridoreen Oinarrituko Sareari legezko babesa ematea, horretarako zatiketaren prebentziorako eta konektagarritasunaren hobekuntzarako zuzentzarauak gehituta.	ILAS	
	o Iragazkortasuna eragozten duten puntu kritikoak identifikatzea eta neurri zuzentzaileak ezartzea.	ILAS	
	o Kontrol-partzelen sare bat martxan jartzea klima-aldaketak BIODIBERTSITATEAren gainean dituen ondorioak ikertzeko.	ILAS	
1.4. Espezie basatiek EAEn bizirauteko behar adinako babesa dutela bermatzea.	o EAEko habitat eta espezie basatientzako gune bereziak eta puntu gorriak adierazten dituen kartografia osatzea eta beharrezko neurri zuzentzaileak ezartzea.	ILAS	FA
1.5. EAEko espezie exotiko inbaditzaileak BIODIBERTSITATEAren gainean duten eragina ahalik eta gehien gutxitzea.	o Espezie exotiko inbaditzaileen alerta eta kontrol sistema garatzea.	ILAS	FA
	o Espezie eta genotipo exotiko inbaditzaileak kontrolatu eta desagerrarazteko beharrezkoa den araudia garatzea.	ILAS	
	o Espezie exotiko inbaditzaileen gaineko jardueren lehentasuna zehaztea eta aukeraturako espezieak 2009rako gutxitzeko helburu zehatza ezartzea.	ILAS	FA

2. HELBURUA: BIODIBERTSITATEA BABESGUNEETATIK HARATAGO BABESTEA ETA BERRITZEA

BIODIBERTSITATEAK behar dituen prozesu ekologikoak EAEko lurraldeetan daude. Beraz, BIODIBERTSITATEA babesteko ez da nahikoa naturgune zehatz batzuk babestea, gure lurraldearen osasun ekologikoa handitzea ere beharrezkoa da. Zentzu horretan, Habitat Zuzentaraua ezartzeko beharrezkoa da Natura 2000 Sarearen koherentzia bermatzea. Horretarako, beharrezkoa da Saretik haratago ere babes mekanismoak ezartzea ekosistemen osotasuna hobetzeko eta lurraldea bizitzaren sostengu legez iraunkor izateko.

Jarraian, Estrategia honen idazketa prozesuan BIODIBERTSITATEarentzako definitu ditugun bost gune nagusiak zehaztuko ditugu:

- Hezeguneak eta ibaiak.
- Nekazaritza sistemak.
- Basoak.
- Hiri inguruneak.
- Itsasoko eta itsasertzeko sistemak.

1. gunea. HEZEGUNEAK ETA IBAIAK

Kostaldeko lerroak, klima euritsuak eta substratu eta orografia motak ur-masak batzen laguntzen dute, eta ondorioz, lakuak, urmaelak, baltsak eta putzuak sortzen dira EAEko lurraldean. Gune horiei meategi eta nekazaritza jatorriko hainbat baltsa eta urtegi batzen zaizkie eta denek batera hezeguneei lotutako ingurumenen multzo handi bat osatzen dute.

Diagnostikoa

a) Hezeguneak

Hezeguneak eskaintzen dituzten zerbitzuengatik eta betetzen dituzten funtzioengatik nabarmentzen dira, adibidez, gure animalia basatien % 75aren aldi baterako babesgune dira eta ekosistema hauetan bakarrik aurki daitezkeen natura habitatak eta espezieak dituzte.

Gure hezegune batzuk Natura 2000 Sarean sartu dituzte. Era berean, nazioarteko errekonozimendua dute, nazioarteko garrantzia duten hezeguneak batzen dituen RAMSAR zerrendan baitaude²².

EAEko **Hezeguneen Lurralde Plan Sektoriala (LPS)** 2004an onartu zen²³ eta horrela, alde batetik, gure hezeguneentzako oinarrizko marko global bat ezarri zen eta, bestetik, lurralde, udal eta sektore plangintzetan sartzeko oinarri izango diren gida-lerroak jarri ziren, betiere, babesteko helburuarekin.

Lurralde Plan Sektorialean (LPS), **Hezeguneen Inbentarioaren** sorrerarekin definitzen da marko hori²⁴, zeina inguru horien informazio eta zaintzarako tresna irekia den eta sarrera irizpide bezala hezeguneek naturaltasun maila handiagoak berreskuratzeko duten potentzialtasuna^{III} kontuan hartzen duen. Era berean, udal plangintzak Lurralde Plan Sektorialak (LPS) ezarritako maila ezberdinak aztertu eta izendatuko ditu ikerketa xehatuen bidez ondokoak zehazteko:

- Ingurumen, natura eta paisaia baloreak dituzten guneak.
- Gune horientzako babesa.

²² Urdaibai, Txingudi, Laguardiako urmaelak, Uribarri Ganboako urtegiko isatsak, Salburua, Gesaltza-Añanako gatzagak-Caicedo lakua.

²³ http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-564/es/contenidos/informacion/humedales_capv/es_961/pts_humedales_c.html

²⁴ http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-6172/es/contenidos/inventario/humedales/es_humedal/indice.html

- Inguruaren erabilera erregimena.

Itsasertzeko hezeguneak, lurrekoak ez bezala, ondo zehaztuak eta ezaugarrituak daude. **Kriptohezeguneak** edo azalera gutxi hartzen duten uretako landareak, adibidez, txilarrak, tranpalak eta zelai hezeak, ihitokiak eta lezkadiak, oso ugariak dira gure lurraldean. Era berean, babesguneen artean sartzen ez diren hezegunek ere lurraldearen natura egitura sendotzen dute eta animalia basati askorentzako puntu kritikoak dira. Adibidez, denborarekin desagertzen diren baltsa edo putzu txikiak, ekosistema konplexuago batzuen baitan, anfibioek erruteko erabiltzen dituzten lekuak edo inbentariatu gabe dauden espezie askok euren bizi-zikloa burutzen duten lekuak dira.

Historian zehar, euskal hezegunek **presio** asko jasan dute, adibidez:

- Beste erabilera batzuetarako lekua irabazteko lehorketa osoa edo partziala.
- Ura ateratzea.
- Ureztapenerako ura gordetzeko egokitzea.

Azken urteetan, hezegune horiek leheneratzeko eta babesteko **jarduera** garrantzitsuak garatzen ari gara. Horrela, 2007-2010 Ingurumen Esparru Programan (IEP) hartutako konpromisoari jarraiki, hainbat hezegune (Deba, Logroana, Urdaibaiko gunek batzuk...) leheneratzen ari gara, eta hasierako emaitzen arabera, etorkizun positiboa dute.

b) Ibaiak

EAEko ibaiei dagokienez, gutxi gorabehera ur-lasterren % 57 egoera onean daude²⁵. Ibaien **problematika** zabalak ez digu uzten ekologikoki funtzionalak diren ibai sarea izaten, ondoko faktoreen eraginez:

- Ibaiertzeko basoen desagerpena, narriatzea eta zatiketa.
- Laborantzaren, mota guztietako eraikuntzen eta azpiegituren okupazioa.
- Ubideratzeak hainbat helburuetarako.
- Emariak kentzea.
- Iragazkortasunari eragiten dioten hainbat oztopo.

Era berean, bi isurialde hidrografikoetan daude faktore bereziak. Alde batetik, isurialde **kantabriarrean**, lurraldearen erliebe nabarmenak eta industriaren eta hirien garapenak pixkanaka ibarrak okupatu dituzte eta ibaien gainean presioa handitu egin da. Bestalde, isurialde mediterraneoan presioa txikiagoa da eta batez ere nekazaritzak eragiten du.

2000/60/CE **Uraren Zuzentzarau Markoaren (UZM)**^{III} enfokeak eta helburuek ikuspuntu berri bat ekarri dute uren gaineko politikara. Helburu horien arabera, uraren egoera kimiko eta ekologiko ona lortu behar da, bere menpe daude ekosistemak zainduz.

Uraren Zuzentzarau Markoak (UZM) ezarritako helburuak betetzeko EAEko ur-masen eta bebesguneen gaineko ezagutza hobetu da, eta horren ondorioz, Uraren Zuzentzarau Markoan (UZM) ezarritako ingurumenaren gaineko helburuak

²⁵

http://www.nasdap.ejgv.euskadi.net/r50-7393/es/contenidos/informacion/red_2005_rios/es_rios2005/tomos_2005.html

ez betetzeko ²⁶ arrazoi nagusiak identifikatu dira: aldaketa morfologikoak eta kutsadura.

Azken urteetan **EAEko Azaleko Uren Segimendurako Sarea** sendotu egin da. Azken urteetan gauzatu diren saneamendu eta arazketa planek gure ibaietako uraren kalitatea nabarmen hobetu duten arren, aplikatutako adierazleek ondokoa adierazten dute:

- Isurketek gure ibaien % 40ari eragiten diete.
- Nekazaritza eta abeltzaintza jatorria duen kutsadurak gure azaleko ur-masen % 45i eragiten dio.
- Nitratoa maila handitan aurkitu den gunetean baimendutako mugak gainditzen dituzten herbizidak ere aurkitu dira.

Hainbat ibai, hezegune eta lurrazpiko uren ur-masak nitratoarekin kutsatuta daude ²⁷. Gaur egun, Gasteizko akuiferoaren ekialdeko sektorea eta Dulantzi sektorea kutsadura mota horrekiko eremu urrakor izendatu dira ²⁸ eta bertako Jarduera Plana ezarri izanak batez besteko nitrato maila hobetu du.

Ezezagunagoak diren beste **gaitz batzuk** honako hauek dira:

- Uhertasuna^{III}: azpiegituren eraikuntzaren ondorioa da eta batez ere ibaien ibilbidearen erdiko eta beheko zatiei eragiten die.
- Suspentsio-kargaren gehitzea^{III}: basogintzako hainbat jarduerarekin lotuta dago eta batez ere ibaien ibilbidearen hasierako zatiari eta ibai txikiei eragiten die.

²⁶ Identifikatuta dauden 189 ur-masetatik, 45 helburuak ez betetzeko arrisku larrian daude eta 64 arrisku ertainean.

²⁷ http://www.uragentzia.euskadi.net/u81-0003/es/contenidos/normativa/legislacion_agua/es_12500/nitratos.html

²⁸ <http://www.euskadi.net/bopv2/datos/1999/01/9900420a.pdf>

Jabari Hidrauliko Publikoaren (JHP)^{III} mugaketa eta horren erabilera eta aprobetxamendua arautzen dituen araudiaren betetzea oinarritzko tresnak dira honako jarduera hauetarako:

- Uholde-lautaden lurralde plangintzarako^{III}.
- Ur-goraldi naturalen eta ibaien dinamikaren garrantzi ekologikoa kontuan hartzeko.
- Eraikuntzekin eta azpiegitura ezberdinekin bazterren okupazioa eta artifizializazioa ekiditeko.

Harri-lubetak, lubetak, estaldurak edo bideratzeak bezalako **defentsa obrek**, gutxi gorabehera EAEko ibai-bazterren % 12ri eragiten diete. Neurri horiek batez ere uholde arriskuak mugatzeko erabiltzen dira. Hala ere, ebakuazio eta drainatze sistema naturalak^{III} gero eta gehiago mugatzen dituzte, are gehiago, uholdeek eragindako kalteak handitu ditzakete. Izan ere, ibaian behera datozen urek sortutako arazoak larriagotzen dituzte, eta ondorioz, ibaien balore eta funtzionaltasun sistementzako gaitz azpimarragarria dira.

Presa txikiak bezalako beste obra batzuek ere eragin azpimarragarria dute ibaietan. EAEn, presa txiki gehiago dago isurialde kantauriarrean mediterraneoan baino. Duela gutxi sortu den eta Lurralde Antolamendu Sailaren (ILAS) menpe dagoen Uraren Euskal Agentziak-URA²⁹ presa txikien egoera administratiboaren berrikusketa egin zuen hartu beharreko neurriak definitzeko helburuarekin.

Uraren Zuzentarau Markoaren (UZM) eta haren ingurumen helburuen barruan dagoen beste ezaugarri bat, BIODIBERTSITATEAri dagokionez, ingurumenaren babeserako emarien edo **emari ekologikoen**^{III} ezarpena da. Azkenaldian, emarien estimazioa egiteko formula iragankorrak hartu dira, izan ere, aldagai asko baitaude eta ibaien ezaugarri naturalak hobeto imitatzeko aldakortasuna behar baita urtean zehar.

²⁹ <http://www.uragentzia.euskadi.net/bopv2/datos/2006/07/0603752a.pdf>

Beste alde batetik, **erregulazio administratiboaren** prozesuak EAEn hainbat arazo ditu gaur egun:

- Uraren aprobetxamendu emakidak.
- Isurketa baimenak eskualde hidrografikoetan^{III}.
- Emakida zaharrenen aprobetxamenduetan emari ekologikoak ezartzea.

Uraren Euskal Agentzia-URA^{II} EAEn uraren politikak aurrera eramateko tresna izateko helburuarekin sortu da. Ibaien ingurunearen plangintzari eta antolamenduari dagokionez, EAEn plangintza hidrologikoak egiteko eskumen eksklusiboa dugu barneko arroen alorrean^{III}. Era berean, erkidego ezberdinen^{III} (Iparraldea eta Ebro) arroetarako plangintza hidrologikoak egiten eta berrikusten parte hartzen dugu eskualde horietako kide anitzeko organoen ordezkari legez.

Beste alde batetik, EAEko **ibaien eta erreken Lurralde Plan Sektoriala (LPS)**

³⁰ gure ibai sareen plangintza eta antolamendurako beste oinarritzko tresna bat da. Duela gutxi hasi ditugu isurialde kantauriarreko eta mediterraneoko ibaien eta erreken bazterretako Lurralde Plan Sektorialak (LPS) aldatzeko prozesuak ondoko helburuekin:

- Lurralde Plan Sektorialaren (LPS) dokumentuari iragazkortasunaren arabera lurra erabiltzeko irizpideak gehitzea.
- Garrantzi Komunitarioko Leku (GKL) izendatu diren guneetarako araudi berezia gehitzea,³¹ ibaiak dituzten guneetan.
- Lurralde Plan Sektorialaren (LPS) edukiak Uraren Zuzentzarau Markoaren (UZM) eta Uren 1/2006 Legearen xedapenetara homologatu.

³⁰

http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-565/es/contenidos/informacion/pts_rios_arroyos/es_pts/indice_c.html

Jarduera-ildoak

Gure hezegune eta ibaien etorkizuneko erronkei aurre egiteko, Estrategia honetan definitutako jarduera bakoitzarekin lotutako jarduera-ildoak planteatu ditugu:

1. jarduera-ildoak: Ur-masen eta ibai sistemen narriadura prebenitzea eta kontserbazio egoera hobetzea.

Beharrezkoa izango da gure hezegune kontinentalen gaineko **ezagutzan** esfortzu handiagoa egitea eta EAEko baltsa txikiak edo aldi baterako putzuak inbentariatzea. Etorkizunean, beharrezkoa denean, gure hezeguneak berritzeko ekimen gehiago ezarri beharko dira, baita gure babesguneetan sartuta ez dauden hezeguneen babesean aurrerapenak egin ere.

Beste alde batetik, Euskal Autonomia Erkidegoko hezeguneen **babesa eta kontserbazioa** hobetzeko helburuarekin, beharrezkoa litzateke Hezeguneen Lurralde Plan Sektorialari (LPS) kudeaketa zuzentarauak, prebentzio-erregimenen zuzentarauak eta beste balorazio irizpide batzuk gehitzea.

Era berean, Udal Administrazioekin batera hezeguneen ingurumen, natura eta paisaia **balioak** zehaztu beharko dira eta babesa eta erabilpen erregimenak izendatu beharko dira Lurralde Plan Sektorialean (LPS) ezarritako mailak kontuan hartuta.

2. jarduera-ildoak: Ibaien dinamikak eta ibaiertzetako habitatak eta bertako espezieak mantentzen lagunduko duen ibaien antolamendua bermatzea.

Datozen urteetan kontserbazio egoera onean dauden ibaien batez bestekoa handitu beharko dugu. Uraren Zuzentarau Markoan (UZM) ezarritako helburuak

³¹ 1992ko maiatzaren 21eko Kontseiluaren 92/43/CEE Zuzentarauak habitat naturalen eta animalia eta landare basatien babesa

betetzeko, beharrezkoa izango da aldaketa morfologikoen gaineko inpaktuak eta gure ur-masen kutsadura gutxitzea.

Aldaketa morfologikoei dagokienez, etorkizunean EAEko ibaien ekosistemetako BIODIBERTSITATEaren eta funtzionamenduaren gaineko **informazioa** eskuratu beharko da, arreta jarritz ur-goratzeko naturalen garrantzi ekologikoan eta ibaien dinamikan.

Alde batetik, uholdeak kontrolatzeko egiten diren **obretan**, BIODIBERTSITATEaren gaineko inpaktua txikitzeke neurriak kontuan hartu beharko dira, baita ibaiguneeen naturalizazioaren handitzetik ateratako abantailak etorbide naturalen erregulaziorako erabili ere.

Beste alde batetik, erregimen hidrologikoaren^{III} eta ibaietan egindako isurien gainean eragina izan dezakeen ibaien aprobetxamenduaren erregulazio administratiboa hobetu beharko litzateke. Etorkizunen emari ekologikoak ezartzeko balore zorrotzagoak eta bereiziagoak ezarri beharko dira, batez ere, erkidego arteko arrotan.

Uraren kudeaketa eraginkorra egiten hasteko, datozen urteetan beharrezkoa izango da:

- Emakida eskubideen kontrolarekin lotutako obligazioak hobeto betetzea.
- Emakida batzuk berreskuratu daitezkeen aztertzea.

Azkenik, **kutsadurari dagokionez**, garrantzitsua da nitratoz kutsatutako ur-masak identifikatzea inpaktu hori gutxitzeke jarduera-ildo zehatzak martxan jarri ahal izateke.

2. helburua.- BIODIBERTSITATEA babesguneetatik haratago babestu eta berritzea			
1. gunealbaiak eta hezeguneak			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.1.1. Ur-masen eta ibai sistemen narriadura prebenitzea eta kontserbazio egoera hobetzea.	o Barnealdeko hezegune txikiak ezaugarritzea, kudeaketa zuzentzarauak egitea eta berritze prozesuekin jarraitzea hezeguneen eta beste babesgune batzuen arteko konektagarritasuna indartuz.	ILAS	
	o Jabari Publiko Hidraulikoa mugatzea, haren berreskuratze ekologikora zuzendutako kudeaketa zuzentzarauak definituz eta BIODIBERTSITATEaren babeserako ekarpen handiena egiten dutenak lehenetsiz.	ILAS	
2.1.2. Ibaien dinamikak eta ibaiertzetako habitatak eta hauetako espezieak mantentzen lagunduko duen ibaien antolamendua bermatzea.	o Jabari Publiko Hidraulikoari eta honi lotutako guneei eragiten dieten plan eta proiektu guztietan BIODIBERTSITATEA babestu eta berritzeko neurriak jartzea.	ILAS	
	o Euskal Autonomia Erkidegoko Ibaien eta Erreken Bazterrak Antolatze LPSetan definituta dauden ubide eta bazterrak leheneratzea; adibidez, Berreskuratze Beharra duten Bazterrak.	ILAS	

2. gunea NEKAZARITZA SISTEMAK

EAEko lurren % 85 nekazaritzarako lur bezala definituta dago eta horietatik % 30 Nekazaritzarako Lurzoru Erabilgarria (NLE) da. Nekazaritza eta abeltzaintza jarduerak oso garrantzitsuak dira lurraldeentzako. Ekonomiari dagokionez, nekazaritza jarduerak EAEko Barne Produktu Gordinaren (BPG) % 0,7 sortzen dute; espainiar estatuan % 5,8 eta EBn % 1,9.

Diagnostikoa

Oro har, ezberdintasun nabarmenak daude isurialde atlantikoaren eta mediterraneoaren artean:

a) Isurialde **atlantikoa**

Isurialde atlantikoan, tradizionalki nekazaritza eta abeltzaintza jarduerak **baserriaren** inguruan antolatzen ziren abeltzaintza hedagarrian eta biziraupenerako^{III} nekazaritzan oinarritutako sistema sozial eta ekoizle legez. Sistema horren ondorioz, haranak luberritu egin ziren eta jatorrian basoak zirenak laborantza-lur, zelai eta bazkaleku bihurtu ziren. Horrela, Euskal Autonomia Erkidegoa identifikatzen duen paisaia eratu zen. Paisaia horren ezaugarri da zelai, abeltzaintza-lur, heskai eta baso txiki eta banatuek osatzen duten mosaikoa. Horren ondorioz, gure BIODIBERTSITATEA nabarmen aberastu zen basoko espezie eta habitatak mantentzeari esker eta gune irekietako espezien agerpenari esker.

Baserriaren gainbeherak ondoko ondorioak ekarri ditu.

- Ustiategiak gutxitzea.
- Martxan segitzen duten ustiategiaren intentsifikazioa.
- Lehen zelaiak eta laborantza-lurrak zeuden toki askotan basoak egitea.

Eta horri lurzorua urbanizazioa eta artifizializazioa gehituta, lortu dena gure lurralde sistemaren BIODIBERTSITATEA galtzea izan da.

b) Isurialde **mediterraneo**a

Isurialde mediterraneoari dagokionez, nekazaritza paisaiaren ezaugarria **mosaiko mediterraneo**a izan da, abeltzaintza lurrek eta ustiatzeko sortutako basoek, zelaiek eta jatorrizko baso zatiek osatua. Paisaia hori batez ere Arabako lurralde historikoan aurkitzen da. Azken urteetako joerek ondokoa erakusten dute:

- Ekonomikoki errentagarriak diren lurren intentsifikazioa.
- Errentagarriak ez diren lurak uztea.
- Hirigintzaren ondorioz nekazaritzarako lurak galtzea.

Ustiaketen errentagarritasuna hobetzeko ureztatze sistemak ezartzea eta partzelen kontzentrazio handia asko zabaldu dira Araban. Ondorioz, lurraren homogeneizazioa handitu egin da eta gure BIODIBERTSITATEarentzako baliagarriak diren paisaia elementuak galdu egin dira³² adibidez, ezpondak, heskaiak, eta abar. Horrek bizitza basatia hartzeko gaitasunari eta nekazaritza lurrek egiten duten konektatze lanari eragiten die. Gaur egun, mahastiak dira laborantza jarduera nagusia Araban; 13.000 hektarea, 1.700 ustiategiren artean banatuta. Mahastien hedakuntzak nekazaritza lurren eraldaketa handia eragin du Euskal Autonomia Erkidegoko hegoaldean, batez ere, laborantza produktuen aldaketaren eta laborantzen intentsifikazioaren eraginez (besoran jartzea, ureztatzea, fitosanitarioak, eta abar). Upategi berriek eta turismo enologikoak lanpostuak sortzen dituzte eta horien inguruan azpiegitura urbanistikoak garatzen dira, horrela lurzorua okupazioa baldintzatuz eta aniztasun ekologikoaren galera handituz. Horrela, EAEko nekazal ingurueta ohiko hegazti ugaltzaileen beheranzko joera³² egoera horren adibide argia da.

³² % 3,1eko jaitsiera 2007an (SACRE, Ohiko Hegazti Ugaltzaileen Jarraipenerako Programa)

Beste alde batetik, **mendiko zelaian**, belardien, txilardien, albitz-belardien eta sega-belardien zelaian azaleraren % 21 Natura 2000 Sarean sartuta daude. Habitat horiek kudeatzeko orduan funtsezkoak dira ondoko faktoreak:

- Larratze planak egitea.
- Abere-zama egokitzea.
- Abeltzaintza jarduerak ingurumenaren ikuspuntutik ere baloratzea, ez soilik ikuspuntu ekonomikotik.

Era berean, egitura naturala eta lurraldearen konektagarritasuna babesteko funtsezkoak diren beste nekazaritza sistema batzuk ere badaude. Nahiz eta horiek Natura 2000 Sarean sartuta ez egon, kudeaketaren orduan kontuan hartu beharko dira.

Abeltzaintzaren kudeaketa oinarritzakoa da habitat horiek mantentzeko, izan ere alde batera uzteak eta intentsifikazioak horien narriadura eta galera ekartzen baitute. Zentzu horretan, sega-belardiei eta mendiko zelaiei nekazaritza eta ingurumen laguntzak ematen zaizkie.

Ilido horretatik, **Natura Balio Handiko Nekazaritza Guneak (NBHNG)** identifikatzea eta babestea³³ Europar Batzordeak Estatu Kideei ezarritako betebeharretan lehentasunezkoa da. Natura Balio Handiko Nekazaritza Guneen (NBHNG) ezaugarri nagusiak ondokoak dira:

- Ikuspuntu ekonomikotik ustiategi ez intentsiboak eta ez lehiakorrak izatea.
- Haien jarraipena estuki lotuta dago BIODIBERTSITATEaren babesarekin eta ingurumen zerbitzuak ematearekin.

³³

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0216:FIN:ES:HTML>

- Baso txikiak, heskaiak eta ezpondak, zuhaitz zaharrak, harresiak, artzaintzarako eraikinak, abeltzaintzarako baltsak, eta beste natura elementu batzuk edukitzea.
- BIODIBERTSITATEarentzat onuragarriak izatea.
- European, estatuan eta eskualdeetan garrantzitsuak diren espezieak eta habitatak hartzea.
- Ordezkaezina den aniztasun kulturalaren lekuko izatea.

Azkeneko 10 urteetan nekazaritzarako 7.000 hektarea lur galdu ditugu eta posible da joera hori areagotzen joatea. Babesguneek eta Natura Balio Handiko Nekazaritza Guneek (NBHNG) gure lurraldearen plangintza integralean lagundu dezakete, lurraldea sistema bakartzat hartuz. Horrela, natura egiturak hiriguneen hazkuntzak, azpiegituren gehitzeak eta nekazaritza eta basogintza jardueren intentsifikazioak eragindako mehatxuei aurre egin dakieke babesguneetatik haratago.

Natura Balio Handiko Nekazaritza Guneak (NBHNG) behar bezala identifikatzeak eta ezaugarritzeak ondokoa ahalbidetuko luke:

- Gune Behartsuak birdefinitzeko ingurumen eta gizarte irizpideak sartzea (2008an aurreikusia).
- Haiei zuzendutako laguntzak hobeto bideratzea.
- BIODIBERTSITATEari egiten dieten ekarpena baloratzea.

Gaur egun, gune behartsu bezala izendatua dago EAEko lurren % 85. Horregatik, BIODIBERTSITATEarentzat balio handia izan arren merkatuari dagokionez errentagarritasun txikia duten ustiapen marjinalak positiboki diskriminatzeak laguntzen eraginkortasuna gutxitu egiten da. Nekazaritza ustiategi horiek hainbat laguntza jasotzen dituzte beren jarduerak gauzatzeko:

- Landa Garapen Iraunkorrerako Planaren (LGIP) 23,5 milioi euroko gastua³⁴.
- Gune behartsuetarako Estatuak ematen duen laguntza gehigarria.
- Landa Garapen Iraunkorreko Planak (LGIP) lehentasuna ematen die ingurumen eta nekazaritza kontratu bat sinatzen duten nekazariei laguntzak jasotzeko orduan.

Natura balio handiko ustiategi horiek sustatzeko beharrezkoa da horiek identifikatzea ahalbidetuko diguten adierazleak garatzea eta beren natura balioak babesteko zuzentarau egokiak egitea.

Balioa ematen dieten elementuak eta haien babeserako beharrezkoak diren baldintzak identifikatzen ditugun heinean, posible izango da haiek babesteko neurri zehatzak ezartzea eta ingurumen eta nekazaritza kontratuen markoan ondokoak sartzea: ustiapen bakoitzaren kudeaketa iraunkorra, diru-laguntzak jaso ditzaketen proiektuen balorazioa, ingurumen ondorioen ebaluazioa jaso behar duten proiektuak eta pizgarrien sisteman ingurumen baloreen kontsiderazio justua erraztea.

Nekazaritzaren Politika Bateratua (NPB) gizartearen kezka eta eskaera berrietara moldatzen joan da bertsio berri bakoitzean. Ondorioz, ingurumenaren eta BIODIBERTSITATEaren gaineko kontsiderazioa handitu egin da. Nekazaritzaren Politika Bateratuak (NPB) orain arte ez du inoiz BIODIBERTSITATEaren gainbehera gelditzen lagunduko duen nekazaritza sustatzeko behar adinako aukerarik eskaini. Europar Batzordearen *BIODIBERTSITATEaren galera gelditu 2010ean eta aurrerantzean* jakinarazpenak berak³⁵ onartzen du Ingurumenaren Europar Agentziak (IEA) egindako ebaluazioen arabera, Europako herrialde gehienek, Espainiak eta Euskal

³⁴ <http://www.mapa.es/es/desarrollo/pags/programacion/programas/programas.htm>

³⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0216:FIN:ES:PDF>

Autonomia Erkidegoak barne, ez dituztela BIODIBERTSITATEari laguntzeko tresnak aplikatu nekazaritzaren zuzeneko laguntza sisteman aldaketak eginez (modulazioa, aukerabidezko atxikitzea, erreserba nazionala, lurraldekako ordainketa bakarra...).

EAEko Bioaniztasun eta Nekazaritza administrazioen **elkarlana** funtsezkoa da administrazio bakoitzak nekazaritza eta ingurumen arloetan bildutako ezagutzak hobeto erabiltzeko. Laguntza sistema berriaren diseinuan erabakigarria izango da 2013tik aurrera daukan ordainketa bakarreko eredua garatzea. Horrela, kontserbaziorako balio handiena duten gunek behartsuak laguntzeko irizpen banatzaileak dituen eredurantz joango gara.

Europar Batasunak baldintzatasunak BIODIBERTSITATEaren babesean daukan rolaren gainean gogoeta egitea proposatzen du, ingurumenaren integrazioa hobetzeko tresna baita. Era berean, aldatzea eta hobetzea proposatzen du, beharrezkoa izanez gero, horretarako beren benetako eraginkortasuna ezagutzen lagunduko duten adierazle bereziak garatuz. Gaur egun, EAEko BIODIBERTSITATEaren gaineko baldintza bereziek ehuneko oso txikia dute. Gainera, baldintza horiek ez dira oso zehatzak eta ez dituzte bilatzen dituzten helburuak azaltzen, ezta haiek betetzeko lortzen diren onurak aipatzen ere.

Beste alde batetik, Europar Batzordeak, **Landa garapen iraunkorreko 2007-2013 aldirako euskal programa** onartu berri du³⁶. Europako zuzentarauen arabera, programa horrek ingurumen balio handiko nekazaritza sistemak babesteko tresna nagusia izan beharko luke eta nekazaritzan zein basogintzan Natura 2000 Sarea sendotzen lagundu beharko luke. Landa Garapen Iraunkorreko euskal Programak (LGIP) ingurumenaren hobekuntzarako programa osoaren aurrekontuaren % 25 ematen du. Kopuru hori komunitateko araudiak ezartzen duen gutxienezkoa da. Beste herrialde batzuetan gehiago eman dute, adibidez, Frantzia % 54, Bavaria (Alemania) % 62, Austria % 78 eta Suedia % 80.

³⁶

<http://www.mapa.es/es/desarrollo/pags/programacion/programas/programas.htm>

Landa Garapen Iraunkorreko Programa (LGIP) berriak BIODIBERTSITATEaren babeserako oso interesgarriak izan daitezkeen berritasun batzuk ditu, adibidez, **Ingurumen Kontratuak** ezartzea, zeinak gaur egun nekazaritza eta ingurumen neurrien aplikazioari mugatuta dauden. Europar Batasunean³⁷ nekazaritza lurren % 14 BIODIBERTSITATEari bereziki zuzendutako neurriei lotuta egon da. Landa Garapen Iraunkorreko Programaren (LGIP) aurreko programazio aldian, tokiko arrazen babesera zuzendutakoak bakarrik izan ziren BIODIBERTSITATEaren babesera zuzendutakoak EAEn.

Gaur egun, EAEn, nekazaritza eta ingurumen neurri guztiak kontuan hartuta, hobetzeko jarduera isolatuak, zehaztasun gabeak edo aplikazio eremu oso txikia dutenak direla ikus daiteke. Beraz, ez dute bioaniztasunera eta ingurumenara bideratutako benetako ustiapen plana osatzen eta ez daude lurralde eredu zabalagoan sartuta.

Oro har, nekazaritza eta ingurumen kontratuak ustiapenen ingurumen aholkularitza hobetu dezakete eta nekazari eta abeltzainei kudeaketa eredu alternatibo propioa diseinatzeko orduan inplikazio handiagoa eskatzen diete. Era berean, Landa Garapen Iraunkorreko Programak (LGIP) nekazarien eta abeltzainen aholkularitza aurreikusten du.

Gaur egungo nekazaritza sistemen babeserako neurri bereziak abeltzaintza sistemetan bakarrik aplikatzen dira (sega-belardiak eta mendietako belardiak). Nekazaritza eta abeltzaintza jarduerak sortutako ingurumenarentzako onuren balorizazio ekonomikoa eta soziala erronka bat da nekazaritza eta ingurumen administrazioentzako. Horrela, pizgarrien erregimena hobetu ahal izango dugu, merkatuak onartzen ez dituen zerbitzu horiengatik ordainketa bereziak ezarri ahal izango ditugu eta zerbitzu horiek sortzen dituzten nekazari eta abeltzainen errentak handitu ahal izango ditugu, nekazaritza jarduera iraunkorraren mantentzean parte hartuz.

³⁷ Austrian % 36, Suedian % 48 eta Herbehereetan % 51. Nekazaritza garapenerako gastuekin alderatuta, nekazaritza eta

Jarduera-ildoak

Nekazaritza sistemetan planteatu ditugun helburuek jarduera-ildo ezberdinak sustatuko dituzte eta jarduera-ildo horiek ondoko alorretan jarduera zehatzak egitea ahalbidetuko digute:

1. jarduera-ildoak: Nekazaritzarekin eta ingurumenarekin lotutako neurriak ezartzea eta nekazaritza BIODIBERTSITATEaren zaintzaren ikuspegitik hobetzea.

Datozen urteetan, EAEko babestutako nekazaritza guneen babesa handitu beharko dugu. Bestalde, EAEko nekazaritza guneek bizitza basatia hartzeko eta konektore izateko duten gaitasuna handituko ditugu. Horretarako, ekosistema horiek lehentasunezko laguntzak jaso beharko dituzte euren kontserbazioa bermatzeko asmoarekin.

Era berean, beharrezkoa izango da mendiko zelaien, belardien, txilardien eta albitz-belardien **kudeaketa** egokia sustatzea. Zentzu horretan, gure BIODIBERTSITATEA datozen urteetan babesteko, komenigarria izango da nekazaritza eta ingurumen laguntzetan natura baloreekin eta horiek sostengatzen dituzten nekazaritza ereduekin lotura duten jarduerak sartzea.

Bestalde, beharrezkoa izango da **gune behartsuen** definizioa aldatzea, BIODIBERTSITATEarentzako balio handia duten eta errentagarritasun urria duten ustiategiak definitu ahal izateko. Horrela, Natura Balio Handiko Nekazaritza Guneak (NBHNG) identifikatu eta babestu ahal izango ditugu, haien galera ekiditeko.

2. jarduera-ildoak: BIODIBERTSITATEAren babesean egokien laguntzen duten nekazaritza ereduak eta jarduerak ezartzea.

BIODIBERTSITATEAren garrantzia kontuan hartu beharko litzateke **antolamendu maila** berrien definizioan, horrela, BIODIBERTSITATEArentzako balio estrategiko handia duten nekazaritza eta abeltzaintza guneak espresuki sartu ahal izateko.

Era berean, beharrezkoa izango da nekazaritza eta ekonomia irizpideak aldatzea edo antolamendu maila berri bat sartzeari BIODIBERTSITATEA euren formulazioan sartzen duten lurralde planen garapena bermatzeko.

Etorkizunean, zuzeneko nekazaritza laguntzen bidez, BIODIBERTSITATEA **sustatzeko** jarduerak ugaritu beharko dira. Era berean, heskaiak, ezpondak, baso txikiak eta BIODIBERTSITATEA babestuko duten paisaiaren elementu guztiak babestu, berritu eta sortzeko nekazaritza eta ingurumen neurriak hartzea beharrezkoa izango da. Era berean, interesgarria litzateke kudeaketa aktiborako neurriak ezartzeko pizgarriak jartzea eta animalia basatiak eta nekazaritza eta abeltzaintza jarduerak bateragarriak izan daitezen laguntzea.

2012a baino lehen, posible da nekazaritza ustiategi behartsuak eta BIODIBERTSITATEAri mesede egiten dioten Natura Balio Handiko Nekazaritza Guneetan (NBHNG) aldaketak eta hobekuntzak egitea, baita, onartutako dokumentuak ahalbidetzen duen heinean, proiektu eta neurriak laguntzeko aurrekontuak hobetzea ere.

Etorkizunean, EAEko nekazari eta abeltzainen **inplikazio** eraginkorra hobetu beharko da, betiere, Landa Garapen Iraunkor Programaren (LGIP) eta BIODIBERTSITATEA suspertzeko beste erregimen batzuen aplikazio eraginkorraren barruan. Helburu horrekin, nekazari eta abeltzain horien prestakuntza hobetzeko baliabideak jarri beharko dira, baita, BIODIBERTSITATEAren gainean duten informazioa hobetzekoak ere. Gainera, BIODIBERTSITATEAren gaineko neurri bereziak jarri beharko ditugu gure Ingurumen Kontratuetan.

Bestalde, beharrezkoa da aholkularitza erakundeek bioaniztasun gaietan **langile espezializatuak** izatea eta BIODIBERTSITATEA babesteko onuragarriak diren jarduerak bultzatzea.

2. helburua. BIODIBERTSITATEA babesguneetatik haratago babestea eta berritzea			
2. gunea Nekazaritza sistemak			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.2.1. Nekazaritzarekin eta ingurumenarekin lotutako neurriak ezartzea eta nekazaritza BIODIBERTSITATEaren ikuspegitik hobetzea.	o BIODIBERTSITATEaren babesarekin lotutako nekazaritza eta ingurumen neurriei atxikitako lurak ugaritzea.	NAES	FA
	o Hegazti eta Habitaten Zuzentzauei dagozkien baldintzatasun elementuak betetzen direla ebaluatzea eta sustatzea.	ILAS	NAES FA
2.2.2. BIODIBERTSITATEaren babesean egokien laguntzen duten nekazaritza ereduak eta jarduerak ezartzea.	o BIODIBERTSITATEarentzat onuragarriak diren jarduerak laguntzak esleitzerakoan lehentasuna izan dezaten baldintzak garatzea.	ILAS	NAES
	o Ekoizpen ekologikoa eta ekoizpen integrala dituzten laborantzetara bideratutako lurak ugaritzea, horien inplantazioa natura intereseko guneetan lehenetsiz.	NAES	ILAS FA
	o Lekuko animalia arrazak eta landareak babesteko laguntza bereziak ugaritzea.	NAES	ILAS FA
	o BIODIBERTSITATEA babesteko neurriak dituzten nekazaritza eta ingurumen kontratuak egitea, Natura Intereseko Guneetan dauden nekazaritza ustiapenak lehenetsiz.	FA	

3. gunea BASOAK

Baso naturalek zuhaiztien azaleraren % 24 hartzen dute³⁸ Euskal Autonomia Erkidegoan. Oro har, basoek zeregin garrantzitsua dute habitaten kontserbazioan, ziklo hidrologikoaren kontrolean eta karbonoaren zikloan. Era berean, gune batzuetan garapen ekonomikoan ere laguntzen dute.

Diagnostikoa

Lurraldearen ikuspuntutik, ezberdintasunak daude isurialde atlantiko eta mediterraneoko zurgintza alternatiboen artean, jabetza sistema ezberdinak³⁹ eta produktibitate ezberdinak eraginda.

Horrela, **Arabako** zuhaiztien % 78 EAEko babesguneek duten azaleraren erdia baino gehiago hartzen duten baso naturalek osatzen dute.

Bizkaian, basoen azaleraren % 75 espezie exotikoek hartzen dute: 100.000 hektarea pinu eta 13.000 hektarea eukalipto daude. Ondorioz, jatorrizko baso atlantikoak oso urriak dira, masa zatikatuek osatzen dituzte, azalera txikia dute eta distantzia handiek banatzen dituzte. Horrela, adibidez, baso misto atlantikoak 15.000 hektarea hartzen ditu. Azken urteetan, baso mistoaren azalera handitu egin da,⁴⁰ 300 hektarea urteko. Areagotze antzekoa izan du eukaliptoak ere. Eukaliptoak diru-laguntzak jasotzen ditu eta ingurumenean eragin handia dauka.

Gipuzkoan, basoen azaleraren % 63 baso-landaketek hartzen duten bitartean, basoen zuhaizti azaleraren % 34 egoera ezberdinetan dauden jatorrizko basoek osatzen dute.

³⁸

http://www.nasdap.ejgv.euskadi.net/r50-15135/es/contenidos/informacion/inventario_forestal_index/es_dapa/inventario_forestal_index.html

³⁹

Arabako zuhaiztien azaleraren % 76 publikoa da, eta Gipuzkoan aldiz, % 20 baino ez.

⁴⁰

4.500 hektarea 1996 eta 2007 bitartean

Beste herrialde batzuetan, baso eta jarduera ezberdinetarako **kudeaketa zuzentarauek eta basogintza jarduera** egokiek baso jardueren iraunkortasuna handitzen lagundu dute, baita, sektorea BIODIBERTSITATEaren babesarekin bateragarriak diren jardueretara bideratzen ere.

Gipuzkoan eta Bizkaian, espezie exotikoek baso naturalek hartzen zituzten gunek hartu dituzte. Hori gertatu aurretik, gune horietako asko BIODIBERTSITATEarentzako interes handiko sega-belardiek eta beste habitat natural eta erdi naturalek hartzen zituzten, euskal baserriaren landa atlantikoko paisaiari tradizioz lotutako gunek.

Gaur egun ez dago basoetako landare eta animalia espezieen joerak zehaztasunez ikertzeko datu historikorik, hala ere, basoetako 46 animalia espezie mehatxupean daude Euskal Autonomia Erkidegoan. Era berean, Europa mailan basoetako hegazti espezieek % 8 egin dute behera 1980tik.

Babesguneen multzoan behar baino gutxiago ordezkaturik dauden **baso naturalak** existitzen dira. Horrela, EAEko pagadien % 70 babesguneen euskal sarean sartuta dauden bitartean, karraskal mediterraneo lehorren % 7, erkamezti azpi-mediterraneoaren % 7 edo altzadien % 20 baino ez daude sare horretan. Batzuetan, baso naturalen banaketa potentzialerako lurrak azpiegiturek eta hirigintza garapenek eta koniferoen plantazioek hartu dituzte, eta horrek asko zailtzen du baso naturalen berreskurapena. Koniferoen plantazio gehienak sasiak, laborantzak eta sega-belardiak zeuden azaleretan jarri ziren.

Gaur egun Euskal Autonomia Erkidegoak bizi duen gizarte, ekonomia eta ingurumen egoerak eta basogintza sektorearen egoerak ahalbidetzen du landaketa horietako asko gure babesguneetan eta natura habitatetan gutxien ordezkaturik dauden baso naturalen berreskurapenera bideratzea.

Euskal Autonomia Erkidegoa basogintzari dagokionez Europako zonarik produktiboenetakoa da, baina produktibitatea ez da beti errentagarritasunaren sinonimo, izan ere:

- Zuraren prezioak nabarmen egin du behera.
- Nekazaritzak eta basogintzak gaur egun euskal BPGaren % 0,7 ordezkatzen dute eta lanpostuen % 1,3.
- Lanpostu horietako asko kanpotik ekarritako zuraren mende daude.
- Basogintzako azken ekoizpenak apenas gaintitzen du nekazaritzako azken ekoizpenaren % 10.

Hala ere, ekoizpena helburu duten basogintzako landaketa exotikoek lurraldearen % 28 hartzen dute, natura ingurunean eta oro har lurraldean eraginez.

EAEn **landa garapenerako funtsen**⁴¹ erabilera txikia izan da beste Estatu Kide batzuekin alderatuta. Era berean, funts propioen inbertsioa gaur egun baxua da. Urtero, Foru Aldundiek diru-laguntza publikoak jasotzeko baldintzak ezartzen dituzte dekretu bidez, Euskadiko Basogintza Planak⁴¹ eta Landa Garapen Iraunkorreko Planak (LGIP) diotenaren arabera.

Era berean, basoen ingurumen balioa indartzeko laguntzak ezarri ditugu. Horretarako aurrekontua EAEn gaur egun, basogintzako Natura 2000 Sarearen garapena sustatzeko neurrien programaren % 0,8 da eta bioaniztasunera bideratutako neurriek programaren aurrekontuaren % 2 hartzen dute. Balio horiek Europar Batasuneko batez bestekoekiko ezberdinak dira.

Ingurumen Ebaluaziorako prozedurak ingurumen integraziorako eta gizarte kontrolerako beste oinarrizko tresna bat dira. Horretarako, plana, programa edo proiektua idatzi duenak eta sustatu duenak eta ingurumen erakunde independente batek parte hartu behar dute. EAEn jarduera produktibo horien ingurumen integrazioa hobetzeko hainbat tresna jarri ditugu martxan:

⁴¹ http://www.nasdap.ejgv.euskadi.net/r50-468/es/contenidos/planes/plan_forestal/es_9394/adjuntos/Plan_forestal.pdf

- Nekazaritza eta Ingurumen Sailean **ingurumen irizpideak** garatzen ari gara basogintza landaketen eta basoen kudeaketa iraunkorra lortzeko. Zentzu horretan, 2008an EAEn basogintza eta ingurumen adierazleak plazaratuko direla aurreikusi dugu⁴².
- Euskal Autonomia Erkidegoa **basogintza iraunkorreko ziurtagiri sistema**⁴¹ garatzen Estatuko lehen Erkidego Autonomia izan da. Sistema ezarri zenetik, ziurtagiri horren babespean basogintzarako lurrak 53.000 hektareara zabaldu ditugu. Ziurtagiri hori oso tresna eraginkorra izan da gure inguruko beste herrialde batzuetan basogintzako jarduera produktiboen ingurumen integrazioa hobetzeko.
- Bestalde, Aniztasun Biologikorako Hitzarmenaren (ABH) eta Europako Basogintza Estrategiaren⁴² gomendioak jarraituz, zuraren transformazioan lan egiten duten 70 euskal enpresak baino gehiagok jaso dute **zaintza katearen ziurtagiria**⁴³.
- **Euskadiko Baso Plangintzak** mendi publiko eta pribatuen 50.000 hektarearen antolamendua sustatu du. Eta basogintzako aholkularitza zerbitzuak lehentasuna emango die Ingurumen Kontratu bat sinatu dutenei.

Gaur egun, babesguneetako kudeaketa planetan bildutako BIODIBERTSITATEA kudeatzeko eta haren jarraipena egiteko neurrietan egiten den gastua areagotu egin beharko da datozen urteetan. Beraz, gure esfortzua ez da zuzendu behar zuhaizti produktiboen ingurumen integrazioa soilik, baso naturalen azalera handitzera ere zuzendu behar da.

42

http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-6172/es/contenidos/libro/selvicultura_mambiente/es_doc/adjuntos/selvicultura_mambiente.pdf

43

http://observapefc.es/files/informes/Informe_CdC_FINAL.pdf

EAEn, **Basogintzaren Kudeaketa Iraunkorrerako Planak** sektorearen kudeaketarako tresna nagusiak izango dira. Euskadiko Basogintza Konfederazioa⁴⁴ da gaur egun plan horiek egin behar dituztenei aholkularitza teknikoa emateaz arduratzen den erakundea. Hala ere, momentuz, konfederazio hori ustiapenen ekoizpenean zentratu da. Beste leku batzuetan, egindako ikerketek zera azaleratu dute, gizarte eta ingurumen faktoreei lotutako balio ez-produktiboa handiagoa dela zura lortzearekin bakarrik lotzen den balio produktiboa baino.

Azken urteetan basogintzaren gainerako politika asko aldatu da Europan zein Euskal Autonomia Erkidegoan. Zentzu horretan, BIODIBERTSITATEAren babesa basogintzaren kudeaketaren parte integral gisa ikusi beharko litzateke. Gure ekosistemetako bioaniztasun galera gelditzeko esfortzua eta aurrekontua handitzea ahalbidetu dute egungo gizarte, ekonomia eta ingurumen egoera berriek, basogintza jarduera produktiboak garatzen diren bitartean eta ekoizleen ekonomiari negatiboki eragin gabe. Esfortzu hori, gainera, gizartearen parte handi batek babesten du.

Jarduera-ildoak

Basoen kasuan, datozen urteetarako planteatu dugun helburuak ondoren aipatuko ditugun jarduerak sustatuko ditu:

1. jarduera-ildoak: Basoetako aniztasun biologikoaren narriadurari aurrea hartu bitartean, aniztasun hori areagotu eta berritzea.

Datozen urteetan, zuhaizti autoktonoen azalera handiagotu beharko dugu eta existitzen diren baso naturalen egitura eta funtzionaltasuna hobetu. Horretarako, lurraldean kudeaketa zuzentarauak idaztea eta basogintzako jardunbide egokiak

⁴⁴ <http://www.basoa.org/>

aplikatzea oinarritzko tresna litzateke, horrela, basogintza jardueren garapenean BIODIBERTSITATEaren gaineko gogoetak gehitzeko.

Era berean, gure babesguneen kudeaketa planetan, BIODIBERTSITATEaren **kudeaketarako** eta jarraipenerako neurri aktiboetan gastua handitu beharko litzateke.

Bestalde, diruz lagundutako landaketa exotikoek BIODIBERTSITATEaren gainean duten eraginaren kostua **baloratu** beharko genuke, horrela, gaur egun basogintzak duen kudeaketa eta ustiapen sistema aldatzeko. Basoetako BIODIBERTSITATEaren **segimendurako sarea** martxan jartzeak bertan dauden animalien eta landareen gaineko informazioa lortzeko balioko du eta etorkizunera begira, espezie horien egoeraren segimendua eta ebaluazioa egiteko tresna ere izango da. Erabilera Publikorako Mendien lurretatik babesguneetan dauden 14.000 hektarea landaketa produktiborako erabiltzen dira eta lur horiek aukera eskaintzen digute lurzoru publikoan basogintzak dituen helburuak BIODIBERTSITATEA kudeatzeko gizarteak egindako eskaera berrien arabera moldatzeko.

Era berean, datozen urteetan beharrezkoa izango da lur horien azalera handitzea eta isurialde atlantikoko jatorrizko basoen **narriadura eta zatiketa gutxitzea**. Bizkaian jatorrizko basoak sustatu beharko dira, espezie exotikoen landaketen aurrean jatorrizko zuhaiztien azalera handitzeko. Gipuzkoaren kasuan, baso naturalen kontserbazio egoera hobetu beharko da.

2. jarduera-ildoak: Basoen kudeaketa iraunkorra ezartzea.

Beharrezkoa da basogintzako landaketen ingurumen balioa handitzea horien ustiapen iraunkorra sustatuz. Horregatik, etorkizunean gure antolamendu proiektuetan eta gainerako kudeaketa dokumentuetan **ikuspegi ekosistemikoa**^{III} ezarri beharko dugu, betiere, Aniztasun Biologikorako Hitzarmenak (ABH) dioenari kasu eginez, proiektu eta dokumentu horiek ingurumen iraunkorra eta babestua mantentzeko tresna izan daitezen.

Horretarako, beharrezkoa izango da Euskadiko Basogintza Elkartearen Konfederakundeak Aholkularitza zerbitzuari ikuspuntu integralagoa ematea eta aholkularitza hori beste erakunde batzuei ere eskaintzea. Basogintza Estrategiaren helburuak betetzeko funtsezkoa izango da planetan tekniko berezituak parte hartzea, horrela, planei ikuspuntu ekosistemikoa eta multifuntzionala aplikatu diezaieten eta jabeak balioaniztasunaren inguruan aholka ditzaten.

Beharrezkoa da basogintzako jarduera produktiboaren eta baso naturalen kudeaketaren artean oreka lortzea, BIODIBERTSITATEaren babesa helburutzat hartuta. Arrazoi horregatik, basogintza landaketen kudeaketa iraunkorra lortzeko ingurumen **irizpideak** garatuko ditugu, eta era berean, gure basoetako BIODIBERTSITATEA babestera eta hobetzera zuzendutako kudeaketa garatuko dugu.

Datozen urteetan, Euskal Autonomia Erkidegoan ematen diren nekazaritzarako laguntza zuzenak eta landa garapenerako funtsak arautzen dituzten europar araudietan oinarrituz, ingurumena babesteko **tresnen** erabilera sustatu beharko da. Bestalde, gure lurraldean landa garapen iraunkorra sustatzeko, EAEaren inbertsio funts propioak ere handitu egin beharko dira. Era berean, BIODIBERTSITATEari eta gure basoen multifuntzionaltasunari europar eta euskal basogintza politikek eman nahi diegun garrantzia dela eta, datozen urteetan, basoetako BIODIBERTSITATEA eta Natura 2000 Sarea sustatzeko finantziazioa handitu beharko dugu.

Alde batetik, diru-laguntza publikoak jasotzeko, jabeek planifikatutako jardunbide iraunkorrak dituztela egiaztatu beharko dute eta BIODIBERTSITATEarentzat onuragarriak diren neurriak hartu; hori, Foru Aldundiek sustatu beharko dute. Era berean, basogintza jardueren segimendua hobetzeko adierazleen sare bat garatu beharko dugu eta gure BIODIBERTSITATEaren egoera baloratu.

Norabide horretan, datozen urteetan Basogintza Iraunkorreko Ziurtagiriak^{III} ere behar bezala funtzionatu beharko du, eta horretarako, lurzorua eta

BIODIBERTSITATEA babesteko irizpide zehatzak izan beharko ditu eta lekuan bertan auditoretza fidagarriak egin. Era berean, gure ziurtagiri sistemaren sinesgarritasuna arriskuan ez jartzeko, beharrezkoa izango da iraunkortasun irizpideak betetzen ez dituzten jarduerak ziurtagiria jasotzen ez dutela kontrolatzea.

3. jarduera-ildoak: Basoetako BIODIBERTSITATEA babesteko mesedegarria den ingurugiro instituzional eta soziala sustatzea.

Etorkizunean basoen jabeen eta kudeatzaileen **konpromisoa** handitu egin beharko da; batez ere, mendi publikoetan BIODIBERTSITATEArekiko, eta babesguneen eta espezieen kudeaketa planak ezartzerakoan.

Era berean, Euskadiko basoetako ekosistemen ingurumen ondasunak eta zerbitzuak zehaztasunez baloratzeko **ikerketak** sustatu beharko dira.

2. helburua.- BIODIBERTSITATEA babestutako eremuetatik haratago babestea eta berritzea			
3. eremua Basoak			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.3.1. Basoetako aniztasun biologikoaren narriadurari aurrea hartu bitartean, aniztasun hori areagotzea eta berritzea.	o Basogintzako Plangintza guztietan habitaten egoeraren balorazioa egiteko beharrezkoa den informazioa eta egoera horiek hobetzeko jardura zehatzak sartzea, horrela, BIODIBERTSITATEaren gainean eragin dezaketen kaltea zuzentzeko.	FA	NAES
	o Basoetako lurzoru autoktonoa zabaldu titulartasun publikodun lurzoruei lehentasuna emanez.	FA	NAES
2.3.2. Basoen ustiapen iraunkorra ezartzea.	o BIODIBERTSITATEA babesteko eta mesedetzeko baso jabetzak dituztenekin nekazaritza eta ingurumen kontratuak egitea.	FA	NAES
	o Basogintza Iraunkorreko Ziurtagiria indartzea.	NAES FA	
2.3.3. Basoetako BIODIBERTSITATEA babestearen aldeko den inguru instituzional eta soziala sustatzea.	o Basogintzaren kudeaketan BIODIBERTSITATEA hobetzeko prestakuntza programa garatzea.	NAES	FA
	o Basoetako BIODIBERTSITATEAK gure bizi kalitateari egiten dion ekarpena komunikatzea eta zabaltzea.	NAES	FA

4. gunea HIRI INGURUNEA

EAE gehienbat hirigunetan banatutako lurraldea da eta biztanleen % 8 landako herrietan bizi da⁴⁵. Era berean, biztanleriaren zati hori ere hiriguneari eta hirigunean biziitzeko moduari estuki lotuta dago. Euskadiko biztanleria herri

⁴⁵ OCDEren datuak, 2001. Landa eremuko herritzat jotzen dira kilometroko koadroko 150 biztanle baino gutxiago duten herriak

handietan bizi den arren, gehienbat jatorri landatarra duenez, naturarekin kulturalki zein sozialki oso lotuta dago.

Diagnostikoa

Oro har, EAE lurralde oso **artifizializatua** da ⁴⁶ eta naturarekiko arazoak hiriguneetan eta isurialde kantauiarreko haranetan ematen dira, gune horietan hiriguneen garapenerako egokiak diren lautadak urriak direlako. Hiriguneen garapenak eta horrekin lotutako azpiegiturek presio handia eragiten dute BIODIBERTSITATEaren gainean, eta horrek, askotan, inguruan dauden natura guneen narriadura edo desagertzea eragiten du.

Gizartean **zabalduta** dagoen **pertzepzioa** da BIODIBERTSITATEA soilik natura guneei lotuta dagoela eta ez duela gure herri eta hiriekin inolako zerikusirik. Hala ere, gure parkeek, ibaiek, urmaelek, lorategiek eta abarrek espezie aniztasun handia har dezakete. Adibidez, ohikoa da mehatxupear dauden saguzar espezie batzuk gure parkeetako zuhaitz zaharren zuloetan bizitzea edo harrapari batzuk gure hilerri eta eraikin historikoetan babestea.

Eraikin berriei eta berritzekotan direnei dagokienez, gaur egun BIODIBERTSITATEaren babesarekin bateragarriak diren eraikuntza aukerak eta materialak existitzen dira eta gainera, bizitza basatiaren presentzia ahalbidetzen dute bizilagunei eragozpenik eragin gabe. **Natura kontuan hartuta diseinatzea** deritzen joera berri horiek bizigarritasun kontzeptuarekin eta hiriguneetako bizi-kalitatea hobetzearekin oso lotuta daude. Izan ere:

- BIODIBERTSITATEaren babesa mesedetzen dute.
- Aireko kutsadura gutxitzen laguntzen dute.
- Erradiazio ultramoreetatik babesten dute.

⁴⁶ 1994-2005 hamarkadan, artifiziализazio indizea % 20 igo zen (guztira: 7.529 ha; urteko: 753 ha)

- Zarataren eta haizearen eragina leuntzen laguntzen dute.
- Naturarekin aisiaz gozatzeko eta kontaktuan egoteko aukera ematen dute.
- Buruko osasunerako zein osasun fisikorako onuragarria den hirigune paisaia naturalagoa eskaintzen dute.

Gaur egun, hiriguneak naturguneetako espezieentzako **oztopo** bat dira. Era berean, **hiriguneetako gune berdeak** ere jendea bizi den ingurutik isolatuta aurki daitezke. Oro har, berdeguneek jendearen osasunean, uholdeen kontrolean, kutsaduraren gutxitzean edo horrek guztiak duen balio ekonomikoan gero eta zerikusi handiagoa dutela onartzen ari dira. Etorkizunean, berdegune publikoak tresna bikaina izan daitezke gure hiri eta herrietako BIODIBERTSITATEA hobetzeko, lurraldearen konektagarritasuna errazteko eta jendeak BIODIBERTSITATEArekiko duen sentsibilizazioa handitzeko.

Bestalde, gure lorategietarako **espezieak aukeratzeko** orduan hainbat baldintza hartzen dira aintzat, esaterako inguruko mintegietan lortu daitezkeen ala ez, haien balio estetikoa edo arkitektonikoa eta erabilerraztasuna. Era berean, lorategietan sarritan espezie exotiko inbaditzaileak erabiltzen dira, eta horrela, espezie horiek EAEko lurralde osoan zabaltzen laguntzen da.

Azken urteetan, ingurumenaren arloko eskumenak ugaritu egin dira udaletan eta tokiko erakundeetan. Era berean, azkenaldian kasu gehiago egiten diegu **hiri-inguruko guneei**⁴⁷, aisiarako gune erdi natural bezala ikusten baititugu. Hiri-inguruneke parkeetan natura balio berezi batzuk ematen dira, eta balio horiek bateragarriak dira naturaren dibertimenduzko erabilerarekin zein naturaren erabilera didaktikoarekin. Leku horiek inguruko hiriguneen aisiarako gune bezala erabiltzen dira, nahiz eta berez ez duten natura babesteko legedien arabera babesteko edo antolatzeke adinako interesik, natura babesteko legerian zehazturiko figuren arabera. Gune horien arrazoizko erabilerak guneen natura eta ondare balioak babestu eta hobetu beharko ditu. Horretarako, hiri-

⁴⁷ Artxanda (Bilbo), Ezkabaso (Zarautz-Azpeitia) edo Nerbioi (Laudio).

inguruneko guneek beren helburuekin bat datorren azpiegitura sartzeari onar dezakete bertan aire zabaleko jarduerak eta erabilerak egin ahal izateko. Era berean, beste funtzio garrantzitsu bat ere bete dezakete, hala nola, sentsibleagoak diren edo jende gutxiago har dezaketen naturguneen atsedena emateko balio dezakete.

Jarduera-ildoak

EAEko hiriguneetan, datozen urteetarako ezarri ditugun helburuak betetzeko zenbait jarduera gauzatu behar ditugu. Ondokoak dira:

1. jarduera-ildoak: Jatorrizko habitatak eta espezieak babestea eta zabaltzea, batez ere, arriskuan edo kaltetuta daudenak.

Gure hiriak BIODIBERTSITATEA babesten eta hobetzen laguntzen duten habitat gisa ikusten hasi behar gara. Horretarako, **sentsibilizazio kanpaina** egokiak egin beharko dira, jendeak BIODIBERTSITATEarekin konprometituen dauden hirigune eredu berriak onartu eta sustatu ditzan.

Etorkizunean, udaletako langileen artean ingurumeneko teknikariak egotea sustatuko da. Horrela, eskualde mailan zein mankomunitateen zerbitzura egongo diren teknikari horiek tokiko ikuspuntutik haratago begiratuko dute eta ondorioz, ager daitezkeen arazoetako asko konpondu ahal izango dituzte, batez ere, kontratazio-gaitasun txikia duten herri txikietan.

Datozen urteetan, gure hiriguneetan eta inguruetan interesatzen zaizkigun espezieak eta habitatak **inbentariatu eta identifikatu** beharko ditugu, baita, espezie eta habitat horien presentzia mesedetzen duten hiri-elementuak ere, hala nola, heskaiak, ibaiertzak, zuhaitz zaharrak, eraikin zaharrak eta abar, eta BIODIBERTSITATEarentzat baliagarriak diren hiriguneak ere, adibidez, soro tradizionalak, hirietako parkeak, hilerriak eta abar.

Era berean, hiriguneetako lorategietan kontuan hartuko dugu **jatorrizko espezieak** aukeratzea garrantzitsua dela, espezie horiek habitata eta

babeslekuak sortzen eta animaliei elikagaiak hornitzen lagun baitezakete. Hirietako eta herrietako BIODIBERTSITATEA eta hiritarren sentsibilizazioa hobetzeko, hiriguneak modu naturalean kudeatu beharko ditugu, bertan dauden espezieekin adeitsuak diren tratamenduak erabiliz.

Elkarrekin konektatuta dauden hirigune eta hiri-inguruneen **babesa eta berritzea** sustatu beharko dira, baita gune horiek hiriguneen garapenerako plangintzetan eta antolamenduetan sartu ere. Gure hiriguneetan BIODIBERTSITATEarentzat mesedegarriak diren baldintzak mantendu eta hobetzen baditugu, jendearen aisiarako eskaerak asebeteko ditugu. Era berean, jendeak BIODIBERTSITATEarekiko duen sentsibilizazioa handitzea ahalbidetuko genuke eta urrakorrangoak diren edo jende gutxiago har dezaketen hiriko beste naturgune batzuen gaineko presioa gutxiagotuko genuke.

2. jarduera-ildoa: Hirigunea kudeatzea BIODIBERTSITATEari laguntzeko aukeren arabera.

Hirigintzako planek edo gure hiriguneetan garatuko diren plan edo proiektu guztiek BIODIBERTSITATEaren beharrak eta hau hobetzeko baldintzak kontuan hartu beharko dituzte.

Hirigintzako plangintzak BIODIBERTSITATEA behar bezala integratzeko beharrezkoa da plangintza idatziko duten taldeetan gaian adituak diren pertsonak egotea. Era berean, BIODIBERTSITATEaren babesaz arduratzen diren administrazioek hiriguneko ingurumenaren babesa eta hobekuntza erraztuko duten zuzentarau edo dokumentu teknikoak idatzi beharko dituzte.

Lorategi pribatuen eta berdeguneen diseinu egokia sustatu beharko da BIODIBERTSITATEA areagotzeko. Lorategi bertikalak edo teilatu berdeak egiteak BIODIBERTSITATEA hartzeko gaitasuna handitu lezake.

Bestalde, hiriguneetako gune berdeen eta hiri-inguruneen arteko **konektagarritasuna** hobetu behar dugu. Horretarako, jatorrizko heskaiak mantendu edo parkeetan berriak jarri beharko dira, eta geratzen diren baso

txikiak eta sasiak integratu. Gure hirien eta herrien barnean dauden ibaiek eta ibaiertzek lurraldea konektatzen lagun dezaten, horien naturaltasuna handitzeko helburuarekin kudeatu beharko ditugu.

Lurzoru industrialak, harrobiak eta beste **gune narriatu** batzuk **berreskuratu eta berritzea** aukera ona izan daiteke hiri-inguruneetako gune naturalak zabaltzeko.

Azkenik, berdegune horien aisiarako balioak leku egoki bihurtzen ditu aniztasunaren inguruko **sentsibilizazio**, interpretazio eta ingurumen hezkuntzarako programak aurrera eramateko.

2. helburua.- BIODIBERTSITATEA babesguneetatik haratago babestea eta berritzea			
4. eremua Hiri-ingurunea			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.4.1. Jatorrizko habitata eta espezieak babestea eta zabaltzea, batez ere, arriskuan edo kaltebata daudenak.	o Udal plangintzetan euren natura balioagatik garrantzitsuak diren guneak babesteko ereduak sartzea.	ILAS	Udalak
	o Udalsarean sartuta dauden herriek udal obra eta jardueretan espezie exotiko inbaditzaileak erabiltzea debekatzea.	ILAS	Udalak
	o Udalsarean sartuta dauden herriek berdeguneen babesa eta hobekuntza diseinatu eta kudeatzerakoan BIODIBERTSITATEaren babesa eta hobekuntza kontuan hartzea lortzea.	ILAS	Udalak
	o Udalerriek hiriguneetako BIODIBERTSITATEaren eta identifikaturako leku eta elementu garrantzitsuenen egoera ikus dezaten lortzea, horiek behar bezala babesteko.	ILAS	Udalak
2.4.2. Hirigunea kudeatzea BIODIBERTSITATEari laguntzeko aukeren arabera.	o Udalsarea barruan, BIODIBERTSITATEarentzat onuragarriak diren jardueren elkartrukea erraztea hiriguneetan.	ILAS	Udalak

5. gunea ITSASOKO ETA ITSASERTZEKO SISTEMAK

Itsasoko eta itsasertzeko ekosistemak funtsezkoak dira gizakiarentzat, aberastasun ordainezina dutelako eta gure oparotasun ekonomikorako, ongizate sozialerako eta bizi-kalitaterako faktore garrantzitsua direlako. EAEk 246 kilometroko itsasertza dauka eta gizartearen zati handi bat itsasoari eta

arrantzari oso lotuta bizi da. Itsasoko babesguneek EAEko babesguneen azaleraren % 0,5 hartzen dute.

Diagnostikoa

Itsasoko uren kutsadura asko gutxitu da azken 20 urteetan, hondakin-uren arazketan, kimika enpresen kutsaduraren kontrol integratuan eta hainbat konposaturen identifikazioan eta kontrolean egindako esfortzuaren eraginez. Onartu berri den Itsasoen Europako estrategia⁴⁸ eta etorkizunean sortuko den Itsasoaren Zuzentarau Markoa⁴⁹ funtsezko tresnak izango dira itsasoa eta itsasertza babesteko eta hobetzeko. Horretarako, itsasoaren «egoera ekologiko egokia» definitu beharko dugu eta gai horretan eskumena duten erakundeen arteko koordinazioa hobetzea sustatuko dugu.

Itsasoko BIODIBERTSITATEari dagokionez, eta zuzentarau berriaren baitan, Europar Batasunak zuzentarau batzuk idatzi ditu itsasoan Habitaten Zuzentaraia ezartzeko.

Gaur egun, gune batzuetan oraindik ere sustantzia kimikoek eta araztu gabeko hondakin-urek sortutako kutsadura aurki daiteke.⁵⁰ Uraren goreneko kalitatearen adierazle da gune batzuetan itsaski-bilketa baimendua izatea, jarduera aurrera eramateko beste kalitate dagoelako eta ez dagoelako biotoxinek sortutako kutsadurarik. Gaur egun, horrelako guneak Hondarribian, Mundakan eta Plentzian bakarrik daude EAEn.

Prestige ontziaren hondamendia gogoan izanik, gure itsasertzarentzat eta itsasoarentzat beste mehatxu bat izan daiteke substantzia kutsakorrak **istripuz isurtzea**. Era berean, badira itsasoko BIODIBERTSITATEA kaltetu dezaketen

⁴⁸ <http://ec.europa.eu/environment/water/marine.htm>

⁴⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0505:FIN:ES:PDF>

beste kutsadura mota batzuk ere, nahiz eta oraindik ez den horietan erreparatu. Horietako bat da **kutsadura akustikoa**. Kutsadura mota horrek zetazeoak kaltetu ditzake. Era berean, zetazeoek EAEn babes sistema bat izan beharko dute Habitaten Zuzentzarauko IV. eranskinak dioenaren arabera.

Bestalde, erreserba biologikoetan itsasoko baliabideen aprobetxamendu iraunkorra sustatzeak lekua izan dezake **EAEko Arrantzaren Plan Estrategikoaren** zirriborroan. Plan hori ondokoekin lotutako ezaugarri guztiak integratzeko helburuarekin idatzi da:

- Arrantzaren iraunkortasuna.
- Sektoreko araudiak.
- 2010etik aurrera BIODIBERTSITATEaren galera gelditzeko Europako Jarduera Planaren gomendioak⁵¹.

Orain arte egindako lanaren emaitza gomendio eta jarduera multzo bat izan da eta ondokoen inguruan jarduera iraunkorrak egitea du helburu:

- Arrantzaren kontrola eta arrantza esfortzua.
- Arrantzatzea mugatuta duten gunek.
- Berreskuratze planak behar dituzten espezieak.

Gaur egun, ez dago itsasoko animalia edo landarerik EAEko Espezie Mehatxatuen Katalogoan. Merkataritza zein jolas **arrantzak** eragin negatiboa izan dezakete merkataritzarako baliorik ez duten hainbat espezierengan. Gainera, espezie horiek lan handia egiten dute itsasoko ekosistema egoera onean mantentzeko eta ondorioz, baliteke etorkizunean babestu behar izatea. Bestalde, gero eta

⁵⁰ Kostako eta estuarioetako uren kalitatearen kontrolerako saretik ateratako datuak.

⁵¹ <http://www.countdown2010.net/index.html>

ohikoagoa den arrantzaleen eta ikertzaileen arteko elkarlanak itsasoko BIODIBERTSITATEaren gaineko informazio baliagarria eman diezaguke.

Era berean, azken urteetan arrantza jarduerak asko dibertsifikatu dira, batez ere itsasoko hegaztien behaketan, zetazeoen behaketan eta kirol urpekaritzan oinarritutako **aisiarako jardueretan**. Aukera zabala dago itsasoarekin lotutako lanpostu eta negozio iraunkorrak sustatu eta sortzeko⁵².

Itsasoko guneen kudeaketari dagokionez, Bizkaiko Golkoko eskualde honetan oraingoz ez da **itsasoko babesgunerik** izendatu, baina Deba eta Zumaia^{II} arteko itsasbazterra babesgune izendatzeko prozesua azken tramitazio fasean dago. EAE dagoen itsaso eskualdea OSPAR hitzarmeneko Ipar-ekialdeko Eskualde Atlantikoaren baitan dago. Eskualde horrek autonomia eta eskumen maila ezberdinak ditu itsasoko ekosistemei lotutako gaiei dagokienez, adibidez: ingurumena, obra publikoak, lurralde antolamendua, hirigintza, turismoa, energia, nekazaritza edo arrantza.

Itsasoen Europar Estrategiaren arabera, itsasoko ekosistemen arazoak duen izaera globala kontuan hartuta, erabakiak batera hartu behar dira, baina eskualde mailan ere neurriak hartuta. Helburu horrekin, Europako eskualde guztien esfortzuak koordinatzea proposatzen du eta konpromisoak zehazteko Estrategia Nazionalak eta eskualdekakoak idaztea gomendatzen du. Norabide horretan, erronkei aurre egiteko Europar Batasunak Kostako Guneen Kudeaketa Integratua^{II} (KGKI) lortzea jartzen du helburutzat⁵³, koordinazioa eta elkarlana hobetzen lagunduko duten protokoloak ezarriz.

Euskal Autonomia Erkidegoan, itsasertza Itsasertzaren Babeserako eta Antolamendurako Lurralde Plan Sektorialaren (LPS) bidez antolatuta dago⁵⁴ eta

⁵² Ikusi VI paragrafoa. C) BIODIBERTSITATEaren babesarekin lotutako lanpostu eta aukera ekonomiko berriak

⁵³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002H0413:ES:HTML#texte>

⁵⁴ http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-565/es/contenidos/informacion/pts_litoral/es_7559/indice_c.html

plan horrek lurraldearen antolamenduari eragiten dio, baita hirigintzari, isuriei, portuei, obra publikoei, turismoari, arrantzari, itsaski bilketari, akuikulturari, eta ingurumenaren babesari ere.

Gure itsasertzaren gaineko **presioa** gero eta handiago da ondokoen ondorioz:

- Hirigintzaren garapena.
- Parke eolikoak.
- Portuetako azpiegitura handiak.
- Asiarako portu txikiak.

Uraren **kudeaketari** eta administrazioari dagokionez, gure Autonomia Erkidegoak jada aurrerapauso bat eman du **Uraren Euskal Agentzia-URA** sortuta (Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Sailaren menpe dago). Horrela, foru eta autonomia administrazioen eskumenak bateratu egiten dira.

Azkenik, itsasoa eta euskal itsasertza ere **Espezie Exotiko Inbaditzaileen (EEI)** mehatxupearan egon daitezke⁵⁵. Beste eskualde batzuetan espezieen banaketa aldatu izanak gure itsasertzeko jatorrizko espezie batzuen lekualdatzea ere ekar dezake. Azkenaldian ikusi dira horrelako lekualdatzeak, adibidez, bi zooplankton^{III} espezie aloktono antzeman dira Nerbioi-Ibaizabalgo estuarioan eta sagarzo espezie aloktono bat Ondarroan.

Gure kostaldean espezie berriak agertu izana hainbat faktoreren ondorio izan daiteke: alde batetik, klima-aldaketaren eraginez espeziek iparralderantz joaten ari dira. Ikusi denaren arabera, tenperatura epelak behar dituzten espezie batzuk latitude hotzagoetara joaten ari dira, gure kostaldean latitude beroagoetan egon ohi diren espezieak agertzen ari diren bitartean. Bestalde, badirudi espezie batzuk faktore antropikoen ondorioz sartu direla zuzenean gure kostaldean, adibidez, merkantzien itsaso bidezko garraioak sortutako lasta-uren bidez. Kasu

⁵⁵ Ikusi halaber estrategia honen 1. helburua.

horretan, estatu mailan lasta-uren eta Itsasontzien Sedimentuen Kontrol eta Kudeaketarako Nazioarteko Hitzarmena sinatu da⁵⁶. Hitzarmen horren aplikazio programa datozen urteetan garatu beharko litzateke EAEn.

Jarduera-ildoak

Gure itsasoaren eta itsasertzaren alorretan egingo diren lehentasunezko jarduerak estrategia honetan ezarri ditugun helburuak betetzen lagunduko dute:

1. jarduera-ildoak: Itsasoko kutsadura murriztea eta kontrol-prozedurak hobetzea.

Itsasoko kutsaduraren kasuan, gure esfortzuak kalitate goreneko egoera lortzea oztopatzen duten faktoreetan zentratu beharko dira.

Istripuzko isuriak direla-eta gertaturiko kutsadura kasu zehatz batzuk ezin ditugu alde batera utzi, horregatik, etorkizunean aurreikuspen sistemen eta etengabeko segimenduen garapenean lan egin beharko dugu.

Gainera, datozen urteetan **kutsadura akustikoaren** iturriek itsasoko BIODIBERTSITATEA kaltetzen ez dutela ebaluatu eta kontrolatzeko neurriak aztertu beharko genituzke.

2. jarduera-ildoak: Itsasoko baliabideen aprobetxamendu iraunkorra sustatzea, erreserba biologikoen eta mehatxatutako espezieen babesarekin bateragarria den heinean.

Itsasoko baliabideen kudeaketa iraunkorrean harrapakinen kontrola eta arrantzaren esfortzua hobetu beharko genituzke. Gainbeheran edo desagertzeko

⁵⁶ http://www.imo.org/Conventions/mainframe.asp?topic_id=867

zorian dauden espezieen berreskurapenaren kasuan, itsasoko gure etorkizuneko erreserben **kudeaketa** bultzatuko dugu espezie horiei babesa eman diezaieten.

Hainbat merkataritza eta aisiako jardueraren antolamendu zuzentarau betetzen direla **bermatzeko**, beharrezkoa da itsasoko BIODIBERTSITATEA babesteko arrantza sektorearekin elkarlana areagotzea, baita, arrantza iraunkorrean jarduera egokiak prestatzea ere.

Bestalde, modu egokian **sustatu eta arautu** behar ditugu⁵⁷ itsasoko BIODIBERTSITATEAren behaketan oinarritutako aisiako jarduerak EAEn, herritarrak sentsibilizatzeko.

Erreserba biologikoak mantenduz eta espezie mehatxatuak babestuz itsasoaren gaineko **ezagutza** zientifikoa sustatu dezakegu, baita EAerako legedi berria garatzeko beharrezkoa izango den oinarri zientifikoa hobetzeko ikerketa lanak ere.

3. jarduera-ildoa: Kostako Guneen Kudeaketa Integratuan aurrera egitea eta aniztasun biologiko elkartua ikuspuntu ekosistemiko batetik babestea.

Kostaldeen arloan, Europako politika kostaldeko guneen kudeaketa integrala sustatzen ari da maila eta erabaki esparru guztietan, hori joz gune horietako garapen iraunkorra sustatzeko oinarriko tresnatzat, eta politika horren haritik, Kostako Guneen Kudeaketa Integratuan (KGKI) aurrera egin eta BIODIBERTSITATEA babestu beharko dugu.

Bestalde, funtsezkoa izango da administrazio maila ezberdinak eraginkortasunez koordinatzea: Europar Batasuna, Estatu Espainiarra, Autonomia Erkidegoak, Foru Aldundiak eta udal erakundeak, gure kosta eta, batez ere, itsasoa unitate geografiko bakar gisa kudeatzeko.

2. helburua.- BIODIBERTSITATEA babesguneetatik haratago babestea eta berritzea			
5. eremua Itsasoko eta itsasertzeko guneak			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.5.1. Itsasoko kutsadura murriztea eta kontrol-prozedurak hobetzea.	o Uraren eta itsas hondoen egoera ekologikoaren segimendua egiteko programa ezartzea.	ILAS	
	o Itsasoko kutsadura, itsasora botatzen diren isuriaren kontrola eta REACH zuzentarauaren aplikazioa gaitzat izango dituen aplikazio eta jardura egokien eskuliburua prestatzea.	ILAS	
2.5.2. Itsasoko baliabideen aprobetxamendu iraunkorra sustatzea, erreserba biologikoen eta mehatxatutako espezieen babesarekin bateragarria den heinean.	o Harrapaketen kontrola eta arrantzaren esfortzua hobetzea, baita debekatutako guneetan edo arrantza mugatuta dutenetan ere, eta istripuzko harrapaketak eta bentosaren kaltetzea ekiditea.	NAES	
	o Kudeaketa planak eta stocken berreskurapena betetzen direla ziurtatzea, muga ziurretatik kanpo dauden populazioentzako.	NAES	
	o Kirol-arrantzaren eta itsaski-bilketaren antolamendurako eta itsasoko behaketa turismoaren garapenerako zuzentaruak betetzen direla zaintzea.	NAES	
	o Ingurumen hezkuntzako kanpainak garatu itsasoko bioaniztasunaren babesari buruz, arrantza iraunkorrari buruz eta itsasoko bioaniztasunean kutsadurak sortzen dituen arazoei buruz.	ILAS	NAES
2.5.3. Kostako Guneen Kudeaketa Integratua aurrera egitea eta aniztasun biologiko elkartua ikuspuntu ekosistemiko batetik babestea.	o Kostako Guneen Kudeaketa Plan Integratua egitea.	ILAS	

3. HELBURUA: BIODIBERTSITATEA BESTE POLITIKETAN INTEGRATZEA

BIODIBERTSITATEaren galera behar baino gutxiago zaintzen den arazoa da eta arazo horren ardura Ingurumenaren kudeaketa sailarena da ia osotasunean. Hala ere, BIODIBERTSITATEaren galera ezin da gelditu ekonomia, gizarte eta erakunde sektoreek eta eragileek batera lan egiten ez badute. Bestalde, klima-aldaketa orain urte gutxira arte inor gutxi arduratu duen ingurumen arazoa izan da, ingurumen administrazioak soilik kudeatzen zuena, eta denbora gutxian, gobernuko sail ezberdinen agendetan lehentasuna duen gaia bihurtu da. Klima-aldaketarekin gertatu den moduan, BIODIBERTSITATEA ere, gainerako politika sektorialetan sartzea lortu behar dugu.

Diagnostikoa

Babesguneek EAEko lurraldearen % 20,3 hartzen dute. Babesguneak sarritan irlatzat hartzen dira lurraldearen plangintza sektorialaren baitan, euren jarduera eremutik kanpo, non ez den gune horien baitan esku hartzeko eredu alternatibo edo iraunkorrik planteatzen.

Bestalde, BIODIBERTSITATEaren zati handi bat gure babesguneetatik kanpo dago. Era berean, prozesu ekologikoak eta ingurumen ondasunen eta zerbitzuen hornikuntza kontserbazio egoera onean dauden babesguneak existitzearen menpe daude, baita, lurralde osoan natura egitura funtzional baten mantentzearen menpe ere.

EAEk **iraunkortasunarekin** daukan konpromisoak⁵⁸ ahalbidetu dezake ingurumenari lotutako ezaugarriei dagokien balioa ematen has gaitzen,

⁵⁸ <http://www2.ihobe.es/pma/descarga/compromiso.pdf>

BIODIBERTSITATEA barne, eta politika sektorialen definizioan ere aurrera egin dezagun. Horrek guztiak ikuspuntu berri bat ekarriko luke.

Historikoki, EAEko ingurumen administrazioak legedientzako tarte gutxi zegoen kasuetan legeak egiteko ohitura izan du. Ondorioz, **ingurumenari buruzko legedia** oso ugaria da eta aplikatzeko zaila. Europar Batasuneko Gobernantzaren liburu zuriak⁵⁹ mekanismo malguagoetan sakontzera animatzen du. Horrela, Estatu Kide askotan ondokoak indartzea proposatzen da:

- Koerregulazioa^{III} ingurumen integrazioari dagokionez.
- Ingurumenaren inguruko araudiak aplikatzerakoan malgutasun eta eraginkortasun handiagoa ahalbidetuko duten mekanismoak.
- Ingurumen administrazioaren eta administrazio sektorialaren arteko koordinazio eta elkarlan sistematikoa.

Gaur egun, BIODIBERTSITATEari balio gutxiago ematen zaio beste interes batzuen aldean eta BIODIBERTSITATEA beti jartzen da interes horien azpitik. Oraingoz, ez da BIODIBERTSITATEaren **balio** totala **kalkulatu**, sortzen dituen ingurumen zerbitzuak kontuan hartuta.

BIODIBERTSITATEaren beharrak lurralde antolamenduaren eta plangintza sektorialaren tresnetan aintzat hartu eta integratzeko arrazoiak formulazio orokorretan eta kuantifikatzeko zailak diren helburu anbiguoetan oinarritzen dira, eta zuzentarauak ere anbiguoak dira.

Euskal Autonomia Erkidegoaren eskualde garapenerako Lurralde Antolamendurako **tresnak** ondokoak dira: Lurraldearen Antolamendurako Artezpideak (LAA)^{III}, Lurralde Plan Partzialak (LPP)^{III} eta Lurralde Plan Sektorialak (LPS). Tresna horietan bilatu beharko genuke lurraldearen inguruko jardueren eta BIODIBERTSITATEaren babesaren arteko bateragarritasuna.

⁵⁹ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/vb/l10109.htm>

Herri mailan, **udal plangintza** da gure lurralde iraunkortasunarentzat eta BIODIBERTSITATEarentzat garrantzitsuak diren bigarren mailako lekuen babesarentzat plangintza tresnarik esanguratsuenak. Sarritan, Udalek baliabide ekonomikoak bilatu dituzte lurzorua gehiegizko urbanizatzearen bidez, eta ondorioz, garraio sareak, sare energetikoak eta hondakinen kudeaketa sareak eta bestelako zerbitzu azpiegitura batzuk saturatu egin dira. Horrek BIODIBERTSITATEA eta EAEko ondarea kaltetu ditu, gure lurraren fisionomia eta arkitektura aldatuz.

BIODIBERTSITATEA politika sektorialetan sartzeko tresna nagusietako bat planen eta proiektuen ingurumen ebaluazioa da. Ebaluazioak benetan modu eraginkorrean erabiltzeko garrantzitsua da ondoko ezaugarri hauek hobetzea:

- Ingurumenean izandako eragina aztertzen duten ikerketen kalitatea.
- Interesa duen publikoaren parte-hartzea.
- Prebentziozko neurrien, neurri zuzentzaileen eta osabidezko neurrien arteko ezberdintze argia.
- Jarduera ezberdinen eragin sinergiko eta metakorren balorazio egokia ahalbidetzen duten irizpide teknikoak garatzea; lurraldea narriatu aurreko ebaluazioa; zenbait habitat haien jatorrizko egoerarik onenean kontuan hartzea, haien egoera potentzialean; eta kontserbazio egoera onuragarria lortzeko berreskuratze beharrak, beste batzuen artean.
- Zaintza programak eta baliabideak jartzea prozesu ebaluatzailearen multzoa egiaztatzeko.

Azkenik, aipagarria da Eusko Jaurlaritzako ingurumen erakundeak 2004 eta 2008 urteen bitartean igorritako txosten kopuruen gorakada izugarria, horietaz arduratze giza baliabideen nolabaiteko desfasearekin. Horregatik, ditugun baliabideen eraginkortasuna hobetu beharko dugu, aldi berean hezkuntza jarraiko programak sustatzen ditugula.

Jarduera-ildoak

BIODIBERTSITATEA beste politika batzuetan integratzeari dagokionez, ildo batzuen barruan, datozen urteetan gauzatu beharreko jarduera batzuk ezarri ditugu:

1. jarduera-ildoak: EAEko sektore esanguratsu guztietan BIODIBERTSITATEaren Ingurumen Integraziorako Zuzentzarauak ezartzea.

BIODIBERTSITATEA **agenda sozial eta politikoetan** sartu beharko da honen galerak eragiten dituen ondorio ekonomiko larriak antzeman orduko. Era berean, BIODIBERTSITATEaren kudeaketaren arazoari aurre egiteko inplikatura dauden eragile guztiei beharrezko baliabideak eman beharko dizkiegu.

Datozen urteetan, gure **babesguneak** irlak baino zerbait gehiago legez begiratu beharko ditugu. Horretarako, EAE osoan natura egitura funtzionala sustatu beharko dugu.

Ikuspuntu horretatik, BIODIBERTSITATEaren **babesa eta hobekuntza** interes orokorreko ondasun gisa **integratu** beharko dugu. EAEn politika sektorial guztientzako helburu izan dadin. Ikuspuntu horretatik, beharrezkoa izango da:

- BIODIBERTSITATEaren gaineko eragin negatiboen ebaluazioa hobetzea ebaluazio hori ohikoa den plan, programa eta proiektuetan.
- BIODIBERTSITATEaren gaineko eragin negatiboen ebaluazioa oraindik ebaluatzen ez diren plan, programa eta proiektu sektorialetara zabaltzea.

Oro har, gure plan, programa eta proiektu sektorial guztietan BIODIBERTSITATEaren gainean eragin positiboak dituzten jarduera, diseinu, material eta baldintzak kontuan hartzen hasi beharko litzateke. Era berean, legeen aplikazioa errazteko legediak beste modu batera egin beharko ditugu.

2. jarduera-ildoa: Paisaia mantentzearekin, BIODIBERTSITATEAren eta ingurumenaren ondasunak eta zerbitzuak hornitzeko beharrezkoak diren prozesu ekologikoekin bateragarria den lurralde antolamendua sustatzea.

Lurralde antolamenduaren bitartez, lurraldearen gainean eragina duten jarduera guztiak modu orekatuan koordinatu eta garatzeko oinarritzko zuzentarau eta irizpideak ezartzen dira. Horregatik, bereziki garrantzitsua da BIODIBERTSITATEA tresna horietan integratzea sustatzea.

BIODIBERTSITATEA gainerako politiketan **integratzeko**, arduradun sektorial guztiei informazio argia eta zehatza eman behar diegu. Horrela, informazio hori kontuan hartu ahal izango da habitat eta espezie mehatxatuen presentziarekin eta horien beharrizan ekologikokoekin lotutako kontuetan. Gainera, komunikazioa eta elkarlana sustatu beharko dira ondoko helburuekin:

- Ikuspuntu ezberdinak bateratzea.
- BIODIBERTSITATEAren osagai ezberdinentzako kudeaketa zuzentarau bereziak adostea.
- Plangintza sektoriala idatziko dutenek BIODIBERTSITATEA kontuan hartzea.
- EAEn BIODIBERTSITATEAk sortzen dituen ingurumen zerbitzuen balioa aintzat hartzea.

Lurraldearen Antolamendurako Arteztarauen (LAA) hurrengo berrikusketan beharrezkoa izango da BIODIBERTSITATEAren beharrak, prozesu ekologikoak eta ingurumen zerbitzuak argi eta garbi kontuan hartzea.

Datozen urteetan Lurralde Plan Partzialen (LPP) eta Lurralde Plan Sektorialen (LPS) eraginkortasuna areagotu behar dugu hirigintzaren hedapen neurrigabea eta lurraldearen artifizializazioa ekiditeko, baita lurraldearen desegituratze naturala mugatzeko ere. Herri mailan, Udalek iraunkortasuna eta

BIODIBERTSITATEAren babesa euren udal plangintzetan integratu beharko dituzte.

3. jarduera-ildoak: Posible den kasuetan BIODIBERTSITATEAren eta eremu babestuen gaineko inpaktu negatibo larriak arintzea, bestela, konpentsatzea.

Datozen urteetan behar besteko baliabideak izan beharko ditugu honako hauek egiteko:

- Sustatzaileak emandako informazioa egiaztatzea.
- Ingurumen Eraginaren Adierazpenean^{III} sartutako ingurumen baldintzak betetzen direla ziurtatzea.
- Neurri zuzentzaileen eraginkortasuna ziurtatzea.
- Zaintza programetan emandako informazioa ziurtatzea.
- Behar den bezala garatu eta sustatzaile publiko zein pribatuen artean zabaldu neurri zuzentzaileen eta osabidezkoen arteko ezberdintasunak.

Ingurumen Eraginaren Ebaluazioak^{III} hobetu behar ditugu dauden modalitate ezberdinetan BIODIBERTSITATEAri dagokionez, funtsezkoak baitira politika sektorialen ingurumen integrazioan. Uztailaren 18ko 27/2006⁶⁰ Lege berriak, ingurumen arloan informazioa eskuragarri izatea, parte-hartze publikoa eta justizia baliatzea arautzen dituenak, ingurumen eraginaren ebaluazioaren eta informazio publikoaren gardentasuna handitzea sustatu beharko du. Era berean, herritarrei aholkularitza teknikoa eskaini behar izatea gerta liteke, Europako herrialde batzuetan gertatzen den legez.

⁶⁰ <http://www.boe.es/boe/dias/2006/07/19/pdfs/A27109-27123.pdf>

Bestalde, BIODIBERTSITATEAren balorazio egokia bermatu beharko dugu eta horretarako komenigarria litzateke BIODIBERTSITATEAren **baloraziorako irizpide** bereziak izatea, balorazio teknikoa gidatuko duena eta sustatzaileak kontuan izan behar dituzten alderdi berezien inguruan orientatuko dituen.

Era berean, gaur egungo ingurumen ebaluaziorako prozedurak aldatu behar ditugu, lurralde berdinen gainean jarduerak eragiten dituzten inpaktu sinergiko eta metakorrak baloratzeko eta habitat batzuen potentziala eta berreskurapen beharra kontuan hartzeko.

Etorkizunean, gure jardueretako batzuen inpaktuari erantzun beharko zaio, adibidez, espezie mehatxatuen edo produktu edo lehengai batzuen merkataritzari, planetako beste leku batzuetan BIODIBERTSITATEAri eragiten egon baitaitezke.

3. HELBURUA. BIODIBERTSITATEA beste politiketan integratzea			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
3.1. EAEko sektore esanguratsu guztietan BIODIBERTSITATEaren Ingurumen Integraziorako Zuzentzarauak ezartzea.	o BIODIBERTSITATEaren babesean eta hobekuntzan zentratzen den jarduera egokien eskuliburua prestatzea, lurraldeari eragiten dieten obren planetan eta proiektuetan aplikatzeko, publikoak zein pribatuak izan.	ILAS	
	o Obren ondorioz aldatutako guneen berritze metodoak definitzea, iragazkortasun ekologikoa bermatuz eta espezie eta genotipo exotikoak sartzea ekidinez.	ILAS	FA
	o BIODIBERTSITATEaren babeserako kudeaketa jarduera egokien esperientziak bildu eta zabaltzea, politika sektorial ezberdinen ikuspuntutik.	ILAS	
	o Turismo Iraunkorraren Gutun Europarra eta Kalitate Turistikoko Ziurtagiria ezartzea Babestutako Naturguneetan.	ILAS	FA
3.2. Paisaia mantentzearekin, BIODIBERTSITATEarekin eta ingurumenaren ondasunak eta zerbitzuak hornitzeko beharrezkoak diren prozesu ekologikoekin bateragarria den Lurralde Antolamendua sustatzea.	o Hirigintzako eta lurralde antolamenduko plan eta programen garapen prozesuan BIODIBERTSITATEA integratzeko irizpideak garatzea.	ILAS	FA
3.3. Posible den kasuetan BIODIBERTSITATEaren eta eremu babestuen gaineko inpaktu negatibo larriak arintzea, bestela, konpentsatzea.	o Zuzentzarauak idaztea haien eraginkortasuna definitzeko, aplikatzeko eta ebaluatzeko prebentziozko neurrietan, neurri zuzentzaileetan eta osabidezko neurrietan.	ILAS FA	
	o BIODIBERTSITATEak jasandakoak bilduko dituzten txostenak igortzeko metodologia komuna garatzea, eta batez ere, Habitaten Zuzentzarauko 6. artikulua aplikatzeko.	ILAS FA	
	o BIODIBERTSITATEak eta paisaiak jasandakoen zaintza eta azterketa beharrak definitzea eta horiek autoritatearen agente gorputz ezberdinen jardueretan integratzea.	ILAS	FA Udalak

4. HELBURUA: ERABAKIAK HARTZEKO EZAGUTZA ZIENTIFIKORIK ONENA EDUKITZEA

Ezagutza egokia izatea habitat eta espezieen gainean, horien banaketa eta behar ekologikoen gainean, ekosistemen funtzionamenduaren gainean eta eragiten dieten faktoreen gainean, baita gizakiaren jarduerak eragiten dietenaren gainean ere. Ezagutza hori beharrezkoa da BIODIBERTSITATEaren kudeatzeko eta hari kontserbazio egoera onean eusteko, BIODIBERTSITATEari eragiten dieten politika, legedi eta erabileren orientazio eta ebaluaziorako, baita, bere babesa eta mantentzea bermatzeko beharrezkoak diren kudeaketa neurri aktiboak ezartzeko.

Diagnostikoa

EAEn dagoen **ezagutza** ezberdina da espezie eta ekosistema motaren arabera. Oro har, landare baskularren eta ornodunen gaineko informazio gehiago dago, landare ez-baskularren eta ornogabeen gainekoa baino. Azpimarratzekoak dira baita itsasoko BIODIBERTSITATEari buruz dagoen ezagutza urria eta oraindik ezagutzen ez ditugun espezieek gizarteari eskaini diezazkioketen aukerak ere.

Bestalde, paisaia eskalan ematen diren prozesu ekologikoen gainean dagoen ezagutza mugatua da. Era berean, lurralde osoaren gaineko informazio homogeneorik ez dugu, ezta ekosistemen egituren eta funtzioen egoera objektiboki ziurtatzeko adierazlerik ere.

Garapen Iraunkorraren Euskal Ingurumen Estrategiak (2002-2020) iraunkortasunaren eta natura baliabideen babesaren funtsezko zutabe legez aurkezten ditu ikerketa, oinarrizkoa eta aplikatua, eta informazio eta esperientzien elkartrukea.

Estrategia horretan biltzen diren konpromisoak betez, 2005ean BIODIBERTSITATEaren Ikerketarako Estrategia osatu zen⁶¹ EAEn **ikerketa jarduerak** sustatzeko helburuarekin, 2010ean BIODIBERTSITATEaren galera gelditzeko funtsezkoa baita⁶². Estrategia horren oinarriak ondokoak dira:

- BIODIBERTSITATEaren egoeraren eta joeren gaineko oinarritzko ezagutza handitzea babesa errazteko, batez ere mehatxatuta dauden espezie eta habitatetan.
- Baliabide biologikoen kudeaketa iraunkorraren gaineko informazioa eskaintzea.
- Espezie eta habitaten berritze eta berreskurapenen gaineko informazioa sortzea.
- BIODIBERTSITATEaren eta adierazle berezien segimendurako programak garatzea.

Ingurumen Datuen Iturrien Katalogoa⁶³ duela gutxi jarri du martxan Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Sailak eta informazio bilketan ahalegin handia eginez ondoko arazoak konpontzen saiatzen da.

- Esanguratsua den baina era berean sakabanatuta dagoen eta ikertzaile, kudeatzaile eta herritarrentzako eskuratzeko zaila den informazioa egotea.
- Informazioa sarritan paper formatuan dago edo bere erabilera arina zailtzen duen euskarri batean eta horrek beste informazio esanguratsu batzuekin lurralde mailan analisi integratua egitea ere zailtzen du.

⁶¹ http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49564/es/contenidos/plan_programa_proyecto/estrategia_investigacion_bio/es_bio/djuntos/acciones.pdf

⁶² <http://www.countdown2010.net/index.html>

⁶³ http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-cfda/es/contenidos/informacion/cfda/es_cfda/indice.html

- Ateratzen diren informazio berrien eguneratze nolabait bat-batekoa ahalbidetzen duten aplikazio arineko protokoloen falta.
- Aldizkako informazio eta datuen (istripuak, puntu beltzak, behaketak, eta abar) prozedura falta, zeinak informazio baliotsuaren galera dakarren.

Ingurumenaren Europako Agentzia (IEA), Malahideko Konferentziaren Mezuaren bultzadarekin, Estatu Kide guztietan komunak diren BIODIBERTSITATEaren **adierazle** estruktural eta oinarrizko andana proposatzeko, esperimendatzeko eta prest izateko lanean ari da. Adierazle komunak izatea garrantzitsua da Europar Batasuneko Estatu Kideen arteko egoera datu estandarizatuen bidez konparatzeko. Behin adierazle horiek onartuta, baliteke Estatu Kideei horien ebaluazioaren gaineko aldizkako informazioa eskatzea. **Garapen Iraunkorraren Euskal Estrategian** BIODIBERTSITATEaren gaineko adierazle estruktural konposatu bat sartu da.

Gaur egun ez da ohikoa aurrez definitutako helburuen kudeaketaren eraginkortasuna ebaluatzeko **auditorretza** operatiboak egitea. Kasu batzuetan, esleitutako aurrekontuen edo hartutako neurrien egikaritza maila baloratzen da. Beste herrialde batzuetan, europar finantzaketa jasotzen duten programek, Landa Garapenarenak adibidez, kudeaketa publikoa ebaluatzen dute kanpoko auditoreen edo talde mistoen bidez.

Gaur egun, babesguneen babes helburuak lortzearen **segimendua** eta ebaluazioa egitea kasu batzuetan legez egin behar da guneen euren adierazpen araudietan hala jasotzen delako. Habitaten Zuzentarauak 11. artikuluan ondokoa ezartzen du: "Estatu Kideak espezieen eta habitaten babes egoera zaintzeaz arduratuko dira". Eta 17. artikuluan, sei urtean behin hartutako babes neurriek izandako eraginei buruzko txostena egiteko betebeharra jasotzen da.

Natura 2000 Sarean sartu beharreko lekuen proposamenak egiteko prozesua burutu izanak babesguneen sarearen egokitasuna ebaluatzea ahalbidetu zuen, koherentzia ekologikoari dagokionez, aniztasun biologikoaren babesari dagokionez, eta ordezkagarritasunari dagokionez, eta horrek gaur egungo sarea osatzea ahalbidetu du. Hala ere, oraingoz ez da balorazio hori aldizka egiteko

mekanismo estandarizaturik gehitu, ezta balorazio hori sistemaren kudeaketa bezalako beste ezaugarri batzuetara zabaltzeko ere.

Babestutako Naturguneak (BN) planifikatzeko eta kudeatzeko ohiko **tresnak** Baliabide Naturalak Antolatzeke Planak (BNAP)^{III} eta Erabilera eta Kudeaketa Zuzentzeke Planak (EKZP)^{III} dira. Azken horiek segimendu plan bat dute eta plan horretan babesguneen ezaugarri biotikoekin eta babesguneen erabilera publikoarekin lotutako aldagai batzuk zerrendatzen dira. Araudiaren arabera urtero kontrolatu beharko lirateke eta urteko memorietan publikatu.

Adierazle faltak joeren analisia, guneen arteko konparaketa esanguratsuak egitea, planen garapenaren ebaluazioa edo arazoak berehala detektatzea zailtzen du, eta ondorioz, kudeaketa errealitate berrira modu bizi eta arinean moldetzea ere zaildu egiten da.

Egoera bera detektatzen da espezie katalogatuen kudeaketa planen kasuan, gaur egun espezie mehatxatu gutxi batzuentzako bakarrik ari baitira garatzen segimendu protokoloak.

Erabakiak hartzerakoan BIODIBERTSITATEaren gaineko ezagutzarik onena izateko helburua lortzeko, 2008ko ekainean **BIODIBERTSITATEaren Euskadiko Zentroa, Madariaga Dorretxea** martxan jarri da. Zentroak Ezagutza Gune bat du eta publikoari zuzendutako erakusketa eta jarduerak egiteko beste gune bat.

Bere eginbeharrekoa BIODIBERTSITATEaren gaineko ezagutza sustatzea, sortzea eta kudeatzea da erabaki politikoak hartzeko eta gizartea sentsibilizatzeko.

Ezagutza zientifikoa administrazio publikoetara modu arrazionalizatuan bideratzeko helburuarekin, Euskadiko BIODIBERTSITATEaren Zentroko Ezagutza Gunearen lehentasunezko jarduerak ondokoetan oinarritzen dira:

- BIODIBERTSITATEaren gainean Euskadin dagoen ezagutza tekniko eta zientifikoa biltzea eta arrazionalizatzea;

- Ikerketak ebaluatzea eta BIODIBERTSITATEAren gaineko informazioak konparatzea horien zehaztasun zientifikoa eta nazioarteko estandarekiko harmonizazioa bermatzeko;
- BIODIBERTSITATEAren gaineko ezagutza berrien sorrera bultzatzea eta sustatzea, horien gardentasuna eta dibulgazioa ziurtatuz;
- BIODIBERTSITATEA babesteko irizpide eta zuzentarauak ematea;
- BIODIBERTSITATEAren erabilera iraunkorra sustatzeko ekonomia eta kudeaketa tresna berriak ematea;
- BIODIBERTSITATEAren gainean eragin erabakigarria duten prozeduretan erakundearteko koordinazioa sustatzea.

Ondorioz, BIODIBERTSITATEAren Euskadiko Zentroa, erakundeak laguntzeko oinarritzko tresna bihurtzeaz gain, erabilgarria izango da informazioaren kudeaketa eta hedapenari lotuta estatu zein komunitate mailan ateratako hainbat araudik eskatutako konpromisoak betetzeko laguntza zientifikoa emateko⁶⁴.

Jarduera-ildoak

Erabakiak hartzerakoan ezagutza zientifikorik onena izateko helburuaren barruan, datozen urteetan gauzatu beharreko hainbat jarduera planteatu ditugu:

1. jarduera-ildoak: BIODIBERTSITATEAren alorreko ikerketak sustatzea, horrela, BIODIBERTSITATEA babestea eta kontserbazio egoera onean mantentzea ahalbidetzen duten ezagutzak lortzeko.

⁶⁴ Ezaugarri horiek kontuan dituzten arau eta hitzarmenen artean ondoko Europako zuzentarauak azpimarratu behar dira; Habitata (92/43/CEE), Hegaztiena (79/409/CEE) eta ingurumen informazioa publikoki eskuragarri izateari buruzkoa

Ikerketa Estrategiak adierazten du BIODIBERTSITATEaren **ikerkuntzaren** etorkizuneko gure **lehentasunak**⁶⁵ ondokoak izango direla:

- Gaur egungo ikerketa-ildoen eraginkortasuna ebaluatzea.
- Habitat, espezie, ekosistema, adierazle, erabilera sistema eta abarren gainean erabilgarri dagoen informazioa biltzea.
- Ezagutzaren hutsuneak identifikatzea.
- Ikerketa lehentasunak zehaztea.
- Gai horietan lan berezituak martxan jartzea sustatzea.
- Gaur egun Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Sailak azterketak finantzatzeko eta ikerketak sustatzeko dituen ildo ezberdinen aplikazioa hobetzea.

Datozen urteetan prozesu ekologikoen gaineko **ezagutza** areagotuko dugu prozesu horiek aurreikuspen eta kudeaketa aktiborako neurrien definizioan modu argian sartzeko. Gauzak horrela, beharrezkoa da ondoko inguruko hutsuneak konpontzea:

- Espezieen edo ekosistemen dinamiken joera eta beharrezkoak diren datuak.
- Gizakien jardueren aurrean erantzuteko osotasuna eta gaitasuna mantentzeko beharrezkoak diren prozesu ekologikoak.

Azken alderdi horri dagokionez, garrantzitsua da bioaniztasun mikrobikoak ekosistemen funtzionamenduan duen rola gaineko ezagutza hobetzea.

(2003/4/CE), baita bizitza basatia eta natura babesteko Bernako hitzarmena, hezeguneei buruzko RAMSAR hitzarmena eta espezie migratzaileen babeserako Bonnekoka.

⁶⁵ BIODIBERTSITATEA ikertzeko estrategia. 1. helburua, 1.1 jarduera, Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Sailaren Jarduerenak.

Bestalde, etorkizunean itsasoko BIODIBERTSITATEA identifikatzeko langile adituak dituzten kanpaina berezituak sustatu beharko ditugu.

Era berean, zer eta nola berritu jakiteko ezagutza sortu beharko dugu eta behinola gure aberastasun biologikoaren parte izan ziren eta egun mehatxatuta dauden elementuak berreskuratu.

EAEko habitat eta espezieen **kudeaketa** oinarri zientifiko sendo batetan sostengatzeko, datozen urteetan ondokoen gaineko datuak ezagutu beharko ditugu:

- Gure habitaten gaur egungo egoera eta egoera onuragarria.
- Espezieen lekualdatzeak eta gure lurraldearen erabilera.
- Espezieen beharrizan ekologikoak eta espezieei nola eragiten dieten gure jarduerak.

BIODIBERTSITATEAren gaineko informazioa **bildu** behar dugu eta erabilera eta analisi errazeko euskarri batean zabaldu. Era berean, BIODIBERTSITATEAren gaineko datu berrien berehalako **eguneratzea** ahalbidetzen duten aplikazio azkarreko protokoloak jarri behar ditugu, baita aldizkako informazioen gaineko datuen **biltze sistematikoa** ere.

2. jarduera-ildoak: BIODIBERTSITATEAren segimendua egiteko programa martxan jartzea.

Beharrezkoa izango da Europar Batasuneko Estatu Kide guztientzako komunak diren bioaniztasun **adierazleen** definizio lanak hurbiletik jarraitzea. Europa mailan BIODIBERTSITATEAren egoera ezagutzeko adierazleak oso orokorrak izango dira eta horregatik gure jardueren eta gure kudeaketaren bidez lortzen ari garen aurrerapausoen aurrean gomendagarria litzateke ondokoak izatea:

- Adierazle berezitu argiak, ziurrak, sentikorrak eta lortzeko errazak.
- Adierazle horien balioak aldizka lortzea eta interpretatzea ahalbidetzen duen segimendurako sistema operatibo bat, zeinak Euskadiko Autonomia Erkidegoko BIODIBERTSITATEaren berezitasun esanguratsuen gaineko informazio zehatza emango duen.

Era berean, gomendagarria litzateke EAEko adierazleen egokitasuna berrikustea.

Datozen urteetan, beharrezkoa izango da gure babesguneen egokitasuna baloratzeko mekanismo estandarizatuak izatea eta horiek lurralde sistema osoaren kudeaketara zabaltzea. Horretarako, segimendu planetan hainbat adierazle garatuko ditugu. Adierazleok zuzenean lotuta egongo dira helburuekin eta kudeaketaren xedeeekin (hasierako balioa, arrakasta balioa eta egiaztatze iturria eta egutegia zehaztuta dutenak).

Babesgune horiek beren hitzarmenarekin bilatzen dugun helburuari egoki erantzuten ari diren ala ez jakiteko modu bakarra ondokoa da: gune horientzako ezarritako helburuak zein mailatan betetzen diren ebaluatzea adierazleen bidez. Horregatik, kudeaketaren eraginkortasunaren ebaluazioa ohiko jarduera da gure babesguneetan. Modu horretan, kudeaketa eredu malgu batera hurbilduko gara eta kudeaketa eredu horrek gaitasuna izango du gure kudeaketaren ondorioz aldatzen den errealitatera moldatzeko. Gainera, EAEko babesguneen kudeaketa publikoan beharrezkoa izango da kanpoko auditoreek edo talde mistoek ebaluazioak egitea.

Segimendua espezie guztietara zabaltzea desiragarria litzateke baina oso garestia. Horregatik, **espezie adierazleen**^{III} gaineko segimendu programa bat egin ahal izango dugu eta segimendu programa horren emaitzen bidez EAEko BIODIBERTSITATEaren eta babesguneen gaineko informazioa lortuko dugu. Horrela, gerora estatu eta komunitate mailan BIODIBERTSITATEaren babesean egiten duten ekarpena baloratzeko harreman nahikoak ezarri ahal izango ditugu.

Etorkizunean beharrezkoa izango da ondokoak behar bezala sartzea eta ebaluatzea:

- Planaren plangintza, haren betetze maila eta kudeaketaren eraginkortasuna.
- Legediaren aplikazioa.
- Prozedurak.
- Eskaintzen dituen zerbitzuak.
- Hartutako neurriak.
- Babestu nahi diren natura balioen egoera.
- Babesguneek ekonomiaren eta beren inguruko jendearen bizi-kalitatean duten eragina ziurtatzeko adierazle sozioekonomiko batzuk.

3. jarduera-ildoak: BIODIBERTSITATEarekin lotutako informaziora sarbidea erraztea.

EAEko babesguneen sistemaren urteroko kudeaketa **memoriak** egitea sustatu beharko da, Natura 2000 sarea eta gune bakoitza barne. Dinamika horrek ondokoak handitzea ahalbidetuko digu:

- Gizarteak BIODIBERTSITATEaren kudeaketaren gainean duen ezagutza.
- Inbertsio publikoak babestutako eremuetan.
- Horien kontserbazio egoera.
- Herritarrek BIODIBERTSITATEarekiko duten konpromisoa.

4. jarduera-ildoak: BIODIBERTSITATEA ikertzen duten entitate zientifiko guztien arteko koordinazioa eta elkarlana hobetzea.

BIODIBERTSITATEA gure jarduera sozial eta ekonomikoen euskarri sistema da; hura mantentzea gure gaitasun produktibo autoktonoa eta gure bizi-kalitatea mantentzeko bermerik nagusia da. BIODIBERTSITATEaren babesa, beraz, zeharkako kontua eta interes orokorrekoa da: eragile politiko ezberdinei eta hainbat sektore sozial eta ekonomikori eragiten die, azken finean, gizarte osoari. Arrazoi horiengatik, Euskadiko BIODIBERTSITATEaren gaineko ezagutza tekniko eta zientifikoa tresna eta oinarri bihurtu behar dira BIODIBERTSITATEaren eta honen elementuen babesean eta erabileran eragina duten erabakiak hartzerakoan.

BIODIBERTSITATEaren Euskadiko Zentroa, Madariaga Dorretxea, –“Science for policy making” lema ingelesari jarraiki sortu zen– erakunde zientifikoaren arteko koordinazio puntu bihurtuko da eta ondokoak ekiditea izango du helburu: ezagutzaren sakabanaketa, datu kontraesankorrak eta informazioa bikoiztea. Ezagutzaren informazioa, ebaluazioa eta arrazionalizazioa batzen egingo duen lana uztartu egingo da informazioa eta ezagutza eragileen eskuetan jartzeko jardura dibulгатiboarekin. BIODIBERTSITATEaren Euskadiko Zentroak ikerketa eta ikerketa-ildo berriak sustatuko ditu ezagutza hobetzea eta nazioarteko estandarrekin eguneratzea eta konparatzea bultzatzeko, eta era berean, BIODIBERTSITATEaren babeserako eta erabilera iraunkorrerako kudeaketa tresnak eta neurriak berritzea ere sustatuko du. Horrela, erakunde zientifikoaren arteko koordinazio eta elkarlan jarduerak ahalbidetuko dute BIODIBERTSITATEaren babeserako eta erabilera iraunkorrerako gure ulermenean eta gaitasunean aurrera egitea, eta, era berean, aukera berriak sustatuko ditu alor horretan.

Koordinazio eraginkor eta konstantea lortzeak erakunde zientifiko ezberdinen artean aldizkako bilera leku eta momentuak sortzea ahalbidetuko du. Aldi berean, lanerako oinarritzko metodologiak eta zorroztasun zientifiko konpartituko irizpideak sortuko ditu, ondoko helburuarekin: aurrerapausoak egitea Euskadin

BIODIBERTSITATEaren ezagutzan, sektore zientifiko-teknikoaren gaitasunetan eta win-win kolaborazio harremanetan.

4. HELBURUA. Erabakiak hartzeko ezagutza zientifikorik onena izatea			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
4.1. BIODIBERTSITATEaren alorreko ikerketak sustatzea, horrela, BIODIBERTSITATEA babestea eta kontserbazio egoera onean mantentzea ahalbidetzen duten ezagutzak lortzeko.	o Espezie eta habitaten inguruan dauden ezagutza gabeziak zehaztea eta gabezia horiek zuzentzeko prozedura eta egutegia definitzea.	ILAS	FA
	o Interes komunitarioa duten espezie eta habitaten eta mehatxatutako espezieen kontserbazio egoera eta kudeaketa neurriak ezartzeko metodologia definitzea.	ILAS	FA
	o Lehentasunezko espezie inbaditzaileak desagerrarazteko planak idaztea.	ILAS	FA
4.2. BIODIBERTSITATEaren segimendua egiteko programa martxan jartzea.	o EAEko BIODIBERTSITATEaren egoeraren eta garapenaren segimendurako ingurumen adierazleen sistema ezartzea.	ILAS	FA
	o EAEko BIODIBERTSITATEA berritzeko eta berreskuratzeko egokiak diren teknika eta tresnen multzoa ezartzea.	ILAS	FA
4.3. BIODIBERTSITATEarekin lotutako informazioa sarbidea erraztea.	o BIODIBERTSITATEaren gaineko informazioa biltzeko tresnak garatzea.	ILAS	FA
4.4. BIODIBERTSITATEA ikertzen duten entitate zientifiko guztien arteko koordinazioa eta elkarlana hobetzea.	o BIODIBERTSITATEA ikertzen duten entitate guztien arteko kolaborazio eta elkarlanerako sare eraginkorrak ezartzea.	ILAS	
	o Eusko Jaurlaritzaren, Foru Aldundien eta EAEko ikerketa zentroen arteko aholkularitza eta koordinaziorako Batzorde Zientifikoa eratzea.	ILAS	

6 BEHARREZKO BALDINTZAK

1. BALDINTZA: BIODIBERTSITATEAREN BALIOZTATZE EKONOMIKOA EGITEA ETA MERKATU TRESNAK MARTXAN JARTZEA

Zerga eta ekonomia tresnak

Ekosistemek ematen dituzten zerbitzuak, esaterako, airea garbitzea, uraren zikloa erregulatzea, lurzoruen emankortasuna, adimen-ongizatea, aisialdia eta beste asko bioaniztasun aberatsean eta zaintza egoera onean oinarritzen dira.

Kasu askotan, **ekosistemek ematen dizkiguten ondasun eta zerbitzuak** publikoak dira, gure gizartearen funtzionamendu eta ongizaterako nahitaezkoak. Ondorioz, gutxiespen ekonomikoaren aurrean gaude, eta, zenbaitetan, erabateko balorazio faltaren aurrean. Beraz, baliabide naturalen eskasia duen eta merkatu ekonomia bultzatzen duen gizarte honetako ekosistemen babesarako, birsorkuntza eta erabilera iraunkorra sustatzeko, beharrezkoa da ondasun eta zerbitzu horiek baloratzea eta, zenbaitetan, **merkatuan txertatzea**.

Euskal Autonomia Erkidegoak duen zerbitzuen hornitzaile izaeraren balioaren inguruko ezjakintasuna dela-eta, agerian uzten da beharrezkoa dela –egungo nazioarteko lerroei jarraiki– BIODIBERTSITATEAK eskaintzen dituen onurak aztertzea eta baloratzea. BIODIBERTSITATEAren ondasun eta zerbitzuak baloratzeak lagundu egingo du haien onura errealak eta potentzialak, eta ustiatze eta kontserbatze **kostuak** ere, pixkanaka **barneratzea**, eta, oro har, erabaki politikoak hartzerako prozesuetan kontuan hartzea.

BIODIBERTSITATEA baloratzen badugu, ingurumenaren degradazio txikiagoaz gain, bioaniztasunetik kanpo dauden sektoreetan aurrezpen ekonomikoa lortuko dugu. Adibide gisa, aniztasun mikrobianoak lurzoruaren emankortasunean duen

zerikusiak eta balioak ongarri artifizialen kostuaren aurrean, ondo kontserbaturiko ur-bazterren eginkizuna ur-goraldien erregulatzaile gisa edota basoen funtzioa, eta Artikutza ingurukoak uraren horniduran edo CO2 xurgatzean. Nolanahi ere, onura ekonomiko eta sozialen moneta zenbatekoa izatea, baita eskaintzen diguten aurrezkiarena ere, tresna erabakigarria izan daiteke BIODIBERTSITATEaren kontserbazio eta erabilera iraunkorreko jarduerak bultzatzeko, bai erakundeetatik bai enpresetatik.

Merkatuan balorerik ez duten ekosistemen ondasunak eta zerbitzuak		
	Doan hornitzaileentzat	Doan kontsumitzaileentzat
Ura araztea	BAI	BAI
Lurzorua ongarritzea	BAI	BAI
Naturguneak zaintzea	EZ	BAI
Egurra	EZ	EZ
Uholdeak geldiaraztea	BAI	EZ
Karbonoa finkatzea	BAI	BAI

Taulan ikus daitekeen bezala, BIODIBERTSITATEaren zerbitzu gehienek:

- Onura nabarmenak eta pertsona eta gizarteentzako neurgarriak ematen dituzte
- Zaintza kostua du, eta kostu horren ia osotasuna administrazio publikoek beren gain hartzen dute
- Ez dute merkatu-baliorik ezin delako haien onuren kuantifikazio monetariorik egin

Beraz, Euskadiko ekosistemek eskaintzen dituzten zerbitzuak ezagutzea erabilgarria litzateke, eta eragile ekonomikoak BIODIBERTSITATEA eta zaintzeko jarduerak barnean hartzen dituen merkatua garatzeko mekanismoak sustatzera bultzatu behar dira. Helburu hori lortzeko aurrera egin beharko da, besteak beste, ingurumen edo antzeko zerbitzuengatik ordaintzea oinarri izango duen garapen ereduetan.

Estrategia hori ezar dadin, ekonomikoki errentagarriak diren BIODIBERTSITATEA zaintzeko **baliabide ekonomikoak sortu** behar dira. Gune garrantzitsuetan kudeaketa jarduerak bultzatzea eta erabilera iraunkorra, ikerketa eta berrikuntza sustatzea.

EAEko lurraldearen % 20,31 Natura Sarea 2000ren zati da, eta, hori dela-eta, beharrezkoa da kudeaketan eta zaintzan izango den kostua ezagutzea, bai eta ekar ditzaketen onura ekonomikoak ere. Erreferentzia gisa Europako Batzordeak dituen datuak hartzen baditugu, kudeaketan eta zaintzan dagoen kostu hori urteko 17,6 milioi euro izango litzateke.⁶⁶ Horietatik uste da % 65 beharrezkoa izango litzakeela aldeko nekazaritza eta basogintza ingurumen jarduerak bultzatzeko eta % 35 kudeaketa kostu zuzenetarako (plangintza, ekipamenduak, ikerketak eta jarraipena, kontrola, eraberritze ez produktiboak, eta abar).

Nolanahi ere, baliabide ekonomikoak modu eraginkorrean erabiltzeko, beharrezkoa da, kasuz kasu, balorazioa egitea eta bakoitzerako aplikatuko den metodologia zehaztea. Izan ere, kudeaketa eta zaintzarako proposatuko diren neurriak, bai eta ekonomikoki izango duten eragina ere, tokiko baldintzen arabera asko alda daitezke.

Inbertsio eta funts publikoei dagokienez, BIODIBERTSITATEA behar bezala zaintzeko finantza beharrak zenbatetsi beharko dira. Horretarako, proposatutako baliabideekin eta BIODIBERTSITATEAren balorazioa oinarritzat hartutik,

⁶⁶ Nafarroako datuak oinarri gisa hartuta, hektareako batez besteko 120 €-ko kostua dutenak, eta Europako Batzordeak erabili dituenak EBN Natura Sarea 2000ren kostuak balioesteko.

bioaniztasunean egiten diren inbertsio publikoak nahikoak diren baloratu beharko dugu eta berau zaintzeko erabilaren eraginkortasuna kontrolatu.

BIODIBERTSITATEAren Hitzarmenaren (CBD) eta Europako Batzordearen ikerketen arabera, **laguntza kaltegarriak** deiturikoen birbanaketa eta laguntza horiek BIODIBERTSITATEAren bateragarriak diren finantza iturrietan bihurtzea izan daiteke bioaniztasunerako baliabide ekonomikoen ekarpen nagusia. Horretarako, EAEn irizpide berdinak ezarri behar ditugu enpresei funtsak ematerakoan, eta lehentasuna izango dute erabilera iraunkorraren estandarrak eta ekosistemen eta beren osagarrien zaintza hoberen aplikatzen dutenek. Horrek ere erakundeen arteko koordinazioa eskatzen du.

Europako funtsak erabiltzea, batez ere nekazaritzan eta basogintzan, funtsezko ekarpena da BIODIBERTSITATEA politika eta jarduera sektorialetan txertatzeko. BIODIBERTSITATEAren zaintza proiektuak batera finantzatzeko Europan hainbat funts daude eta gaur arte oso gutxi erabili dira. Horien artean: INTERREG^{II} ekimena, mugaz gaindiko lankidetzarako LIFE+II programa edo Ikerketa eta Garapena Zazpigarren Esparru-Programa^{II}. Gainera, Natura 2000 Sarearen eragin kaltegarria duten proiektuak Europako diruarekin ez direla finantzatzeko bermatzeko beharra laguntza handikoa da, nahiz eta bere benetako kontrola hobe daitekeen eta baldintza hori euskal babesguneen osotasunera zabal daitekeen. Ikuspegi horren pean, funts publikoak, Europakoak, eskualdekoak edo tokikoak erabiltzeko eraginkortasuna aztertu behar da eta BIODIBERTSITATEAren zaintzarekin bateragarria den erabilera hobetu.

Bestalde, Estrategiaren helburuak lortzeko funts publikoek ematen duten estaldura egokiaren maila aztertzea eta balioestea garrantzitsua da, eta, ondorioz, baliabide gehigarriak diseinatzea BIODIBERTSITATEAren zaintza egokia lortzeko beharrezko zenbatekoa lortu ahal izateko. Zentzu horretan, arreta berezia eskaini behar zaio Landa Garapen Iraunkorreko Planaren bidez nekazal fondoetako laguntza zuzenak erabiltzeko aukerari BIODIBERTSITATEA zaintzeko eta Natura 2000 Sarea batera finantzatzeko.

Finantza-baliabide gehigarriak garatzeak **bestelako sektore-politiken, sektore pribatuaren** eta oro har **biztanleen** parte-hartzea eskatzen du. Ekonomia Lankidetzak eta Garapenerako Antolakundeak (ELGA) gomendatutako baliabide nagusietako bat **ingurumen-zergak** jartzea da, ekoizpenari zein kontsumoari lotutakoak. Ekoizpenari dagokionez, adibide gisa, zuhaitz mozketan ezartzen den zerga dugu. Zerga horren bidez zuhaitz bakoitzak uholdeak kontrolatzeko edo karbonoa finkatzeko duen balioa balioesten da. Bestalde, kontsumoari lotutako adibide gisa, ur-arroen aisialdi erabilera balioztatzea dugu.

Zergei dagokienez, hainbat baliabide sor daitezke, esaterako **zerga-arintzea edo diru-laguntzak**, eta horien bidez, sektore pribatuko jarduerak sustatzeko BIODIBERTSITATEA zaintzeko eta haren erabilera iraunkorra egiteko. Horrela, EAEko Ingurumen Esparru Programak (IEP), iraunkortasunean aurrera egiteko, beharrezkotzat jotzen du euskal Zerga Ekologikoan aldaketa egitea.⁶⁷ Aldaketa horretan, Eusko Jaurlaritzaren, Foru Aldundien eta udalen esku-hartzea eskatu nahi da. Era berean, BIODIBERTSITATEA jarduera ekonomiko berrienetan gizarte erantzukizun korporatiboaren aurrerapenaren motorra denez, garatu beharreko beste baliabideak **enpresen eta erakunde publikoen arteko hitzarmenak** dira, bai eta enpresa eta finantza erakundeen arteko laguntza eta mezenasgo hitzarmenak ere. Hori guztia BIODIBERTSITATEaren zaintzan ekimen pribatuaren konpromisoa sustatu ahal izateko.

Azkenik, gogoan izan behar den beste baliabideetako bat **Ingurumen Zerbitzuengatiko Ordainketak** garatzea eta erabiltzea da.⁶⁸ Horiek egokienak dira biztanleak BIODIBERTSITATEaren zaintzan murgiltzeko.

⁶⁷ 2007-2020 aldirako II. Ingurumen Esparru Programa

⁶⁸ Ikus Costa Rican Ingurumen Zerbitzuengatiko Ordainketen aplikazioa, "BIODIBERTSITATEaren ondasun eta zerbitzuen balioeste ekonomikoa" www.inbio.ac.cr/web/orrian

Eragile ekonomikoentzako erakartzea eta hedatzea

Eragile ekonomikoek BIODIBERTSITATEaren alde borondatez egiteko behar adinako jakintza izan beharko dute, legezko betebeharez haratago, baldin eta haien jarduerak BIODIBERTSITATEari eragin badiezaioките edo harekin lotuta badaude. Bereziki, sektore ekonomiko pribatuak baliabideak eta neurriak izan behar ditu, BIODIBERTSITATEaren zaintza eta hobekuntzarekin bateragarriagoak diren ondasunak eta zerbitzuak sortzeko.

Enpresa txiki, ertain eta handietara jakintza eta prestakuntza tresnak eramatean datza, bertako zuzendariak eta langileak trebatzeko BIODIBERTSITATEari mesede egiten dioten eta haren erabilera iraunkorra sustatzen duten eta errentagarriak diren inbertsio, metodo eta win-win abantaila ekonomikoen.

Badira zenbait gida, Garapen Iraunkorrerako Nazioarteko Negozio Batzordeak (GINNB) egindakoen lerrotik, sektore ekonomiko ezberdinetan jarraibideak eta oinarritzko ezagutzak eskaintzen dituztenak.

Gida mota horiek euskal enpresa sarera moldatu eta egokitu direnean, administrazio publikoek beste herrialdetan arrakastatsuak izan diren ideia, metodologia eta praktika onak sortzeko eta sustatzeko prestakuntza eta eraberritze ikastaroak antolatzea.

1. beharrezko baldintza.BIODIBERTSITATEaren balioztatze ekonomikoa egitea eta merkatu tresnak martxan jartzea			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
1.1. BIODIBERTSITATEaren abantaila ekonomikoak balioztatzea eta BIODIBERTSITATEaren babes finantzatzeko esparrua definitzea, zeinak politika sektorial guztiak inplikaturako dituen, batez ere, babesguneen kudeaketa aktiboa eta mantentzea sustatzeko.	o 2014. urterako EAEko BIODIBERTSITATEA finantzatzeko esparru orokorra definitzea.	ILAS	
	o 2014. urterako, aniztasun biologikoak eta babesguneek ekonomian eta enplegu-sorkuntzan dituzten onurak ebaluatzea.	ILAS FA	
	o 2010. urterako, Europako funtsek eta gure berezko baliabideek BIODIBERTSITATEaren zaintzan duten eraginkortasuna eta ekarpena ebaluatzea.	ILAS	
1.2. Bioaniztasunetik eratorritako kostuen eta mozkinen bidezko banaketa sustatzea.	o 2013. urterako, euskal ekologia fiskalaren berrikuntza esparruan BIODIBERTSITATEaren aldagaia txertatzea.	FA	
	o 2012. urterako, sektoreak BIODIBERTSITATEA zaintzeko kontratatutako neurriak sustatzeko esparrua garatzea.	ILAS	
	o 2012. urterako, EAEan babesguneetan ingurumen zerbitzuengatik ordainketak egiteko esperientzia pilotuak garatzea.	ILAS FA	
	o 2013. urterako, babesguneetan ingurumen baloreentzako produktu eta zerbitzu positiboak eskaintzen dituzten enpresentzako borondatezko marka edo ziurtagiria sortzea.	EJ FA	
1.3. BIODIBERTSITATEaren babesaren alde egingo duten mekanismo instituzionalak eta zerga eta merkatu tresnak martxan jartzea.	o 2010. urterako, zerga-pizgarriak, mezenasgo hitzarmenak edo zaintzarako finantzazio pribatua sustatzen duten neurriak garatzea.	ILAS FA	
	o 2011. urterako, enpresa-munduan, BIODIBERTSITATEA zaintzeak dituen abantailak agertzen dituzten esperientzia onak zabaltzea.	ILAS FA	

2. BALDINTZA: INFORMATZEA, SENTSIBILIZATZEA ETA PARTE HARTZEA

Informazioaren gardentasuna eta hedapena

2008ko Ekobarometro Sozialaren datuen arabera, ingurumenaren zaintza euskaldunen kezken laugarren postuan dago, aberastasuna sortzearen, probrezia gutxitzearen eta gizarte eta politika gatazkak murriztearen atzetik. Gainera, bereziki pozgarria da biztanleek duten ingurumen gaiekiko kezka lehenengo postura igotzea hurrengo 10 urteei buruz ari direnean.

BIODIBERTSITATEari dagokionez, nahiz eta oraindik ere berezko BIODIBERTSITATEA galtzeaz eta horrek ekarriko dituen ondorioez nahikoa ez jabetu, **euskal gizartea bioaniztasun orokorra galtzeagatik kezkatua** dago. Hala ere, egun, BIODIBERTSITATEA eta bere arazoak nahiko ezezagunak dira eta komunikabideek ez dituzte kontuan gehiegi hartzen.

Egun, BIODIBERTSITATEari buruzko informazioa albiste zehatzetara edo gertaeren kronikara mugatzen da. BIODIBERTSITATEA zaintzeko funtsezko alderdiak, berau galtzeko arrazoiak, eta bizi-kalitatean eta ekonomian duen eragina ez dira gizartearen aurrean agerian jartzen. **Herritarrek informazioa izan behar dute eta BIODIBERTSITATEAk duen balioa** eta beren bizi-kalitatean eta etorkizuneko belaunaldietan duen **funtzioa ezagutu behar dute**. Era berean, **pertsonen eguneroko bizitzan egiten diren zenbait jarduerak diferentzia zehazten dutela jakinarazi behar zaie eta BIODIBERTSITATEA zaintzeko** zer egin dezaketen esan. Europako Ingurumenaren alorreko informazio eta parte-hartze zuzentarauen transposizioa,⁶⁹ Euskal Autonomia Erkidegoan, informazio zehatzagoan eta

⁶⁹ 2006ko uztailaren 18ko 27/06 LEGEA, informaziorako sarrera eskubideak, parte hartze publikoko eskubideak eta ingurumenari buruzko justizia baliatzeko eskubideak arautzen dituen (barnean ditu 2003/4/EB eta 2003/35/EB artetzarauak).

sistematikoagoan adierazi behar da. Gainera, kalitatezko informazioaren eskaera betetzeko baliabide berriak sortu beharko dira.

Helburua BIODIBERTSITATEAk eskaintzen dizkigun onura zehatzak **ikusgai egitea eta herritarrei era ulergarrian jakinaraztea** da. Hau da, jakinaraztea zeintzuk diren eguneroko bizitzan bizi kalitate jakin batez gozatzeko aukera ematen diguten ekosistemen ondasunak eta zerbitzuak. Informazio hori gabe, gizarteak ekosistemak zaintzeko jarduera horiek garapen ekonomikorako oztopotzat har ditzake, eta ez prebenitzeko estrategia gisa, edota epe luzerako gure ongizate ekonomikoa, soziala, kulturala eta psikofisikoa bermatzeko jarduera gisa. Era berean, informazio eta sentsibilizazio jarduera egoki bat oso oinarri ona izango litzateke gizarteak eragile ekonomiko, sozial eta politikoei erabakiak hartzeko orduan –gure BIODIBERTSITATEA zaintzearekin zerikusia dutenak– ematen dien babesa indartzeko.

Euskal gizarteak ez ditu babesguneen balio sozioekonomikoa eta eskaintzen dituzten garapen aukerak behar bezala balioetsi, eta bereziki inguru horietan bizi diren herritarrek. Beraz, oraindik ere, hobekuntzarako alde handia dago babesgune horien ikuspegi ezkorra aldatu ahal izateko.

Parte-hartze publikoaren prozesuak sustatzea

Nahiz eta ingurumenaren inguruko gizarte sentsibilizazioa eta kezka areagotu egin den, BIODIBERTSITATEAren eta babesguneen kudeaketa eta plangintza prozesuetako parte-hartze maila hurrengo urteetan gehiago garatu daiteke.

Helburua gure ingurumenari eta lurralde antolamenduari eragiten dieten erabaki garrantzitsuenetan **herritarren partaidetzaren kultura sustatzea** da.

Demokrazia parte-hartzaileak gizarte kohesioa, partaidetza eta herri izaera sustatzen du, eta gizarteak politikan duen konfiantza berrindartzen du.⁷⁰

Herritarrek ingurumen osasungarriaz goza dezaten eta berau errespetatu eta babestu ahal izateko, lehenik eta behin, ingurumenaren funtzioa eta bere problematika antropogenikoa ezagutu behar dute. Bigarrenik, legitimotasuna izan behar dute **ingurumenaren inguruko erabakiak hartzeko** prozesuetan parte hartzeko. Horrela, herritarrek ondasun publikoen gainean (ingurumena eta bere elementuak) erabakiak har ditzakete. Gainera, **justizia eskura izan** dezakete eskubide horiek ukatzen zaizkienean.

Horretarako, kasuz kasu **planifikatu eta antolatu** behar dira **gizarte partaidetzarako prozedurak**, beren eraginkortasuna eta erabilera hobetzeko. Prozedura horiei **giza eta finantza baliabide egokiak** eman behar zaizkie, eta, dagokionean, eskarmentudun profesionalen laguntza. Bestalde, prozedura horiek bukaerako erabakietan duten eraginaren inguruko itxaropen faltsuak ez sortzeko, lehenik eta behin, argi ezagutarazi behar dira, bai eta partaidetza publikoaren mugak ere prozesu erabakigarrietan.

Ingurumen administrazioaren, elkarre pribatuen eta eragile sozialen arteko akordio berrietan sakondu behar da, BIODIBERTSITATEA zaintzeko baliabideak eta ezagutzak mobilizatzeko aukera eman diezaguten. Pilaketa prozedurak, ebaluazio parte-hartzailea, erabakiak aho batez hartzeko tokiko kontseiluak, hitzartutako kudeaketa edo kudeaketa komunitarioa, fideikomisoak, erabilera-zortasuna, lurraldearen babesa eta bestelakoak oso eragingarriak izaten ari dira erabiltzen ari diren herrialdeetan, nahiz eta EAEn gure esperientzia oraindik ere oso urria izan.

Europar Batasuneko herrialde batzuetan egin dena ikusita, Euskadiko Landa Garapen Iraunkorreko Planak **Ingurumen Kontratuak** abian jartzea proposatu

⁷⁰

Zentzu honetan ikus gizarte partaidetzaren praktika onak eta emaitzak jasotzen dituen Aarhus Hitzarmenaren Idazkaritzak (UNECE) agindutako ikerketa: <http://www.unece.org/env/pp/newcastle.handbook.htm>

du. Orain arte, kontratu horiek nekazal eta ingurumen neurriak baino ez dituzte jaso, baina lehen urratsa da BIODIBERTSITATEarentzat interesgarriak diren nekazari, abeltzain eta baso-jabeekin hitzartutako kudeaketa tresnak txertatzeko, lurralde osoan eta, bereziki, babestutako eremuetan. Kontratu horiek, jabego eskubideak kaltetu gabe, jabeak eta ekoizleak BIODIBERTSITATEarekin onak diren kudeaketa ereduen aldeko konpromisoa hartzera behartuko dituzte, eta hartutako neurriek sorturiko ingurumen onurengatik ordainketa ezarriko da.

Sentsibilizazioa eta komunikazioa

Beharrezkoa da jendeak gaitasuna izatea, alde batetik **BIODIBERTSITATEaren garrantzia** eta bizitza sozial osoa eta aberatsa izateko duen **garrantzia ulertzeko**, eta bestetik gure BIODIBERTSITATEaren zaintza lortzeko. Eragile politiko eta ekonomikoek ezin dute BIODIBERTSITATEA zaindu gizartearen babesik gabe, ez eta hobekuntzarako etengabeko eskaerarik gabe ere. Izan ere, orokorrean, berrikuntza ekonomikoaren eta politika aldaketen motorra da.

Hurrengo urteetan, Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Sailak **euskal gizarteari zuzendutako komunikazio jarduerak** bultzatuko ditu, gure BIODIBERTSITATEaren zaintzarekin bateragarriak diren kontsumo, ekoizpen eta bizimodu aukerak egin daitezen. Era berean, beharrezkoa izango da BIODIBERTSITATEari eragiten dioten sektoreek sentsibilizazio jarduerak garatzea.

BIODIBERTSITATEaren aldeko hezkuntza

Gazteak ikasteko gaitasun handiena duten pertsona taldea dira, eta haiei bereziki eragiten die BIODIBERTSITATEaren etorkizuneko egoerak. Eusko Jaurlaritzak abiarazitako **ingurumen-hezkuntzarako programek** arreta berezia eskainiko diote BIODIBERTSITATEari hurrengo urteetan. Helburua BIODIBERTSITATEA zer

den, gure eguneroko bizitzari nola eragiten dion eta gure kultura nola bereizten duen ezagutzea da.

2. beharrezko baldintza: Informatzea, sentsibilizatzea eta parte-hartzea.			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.1. BIODIBERTSITATEaren babeserako lagungarri izango den ingurugiro soziala sustatzea.	o Iritzi publikoaren artean BIODIBERTSITATEari buruzko ezagutzak zabaltzea, bereziki babestutako eremuetako eta inguruetako tokiko eskualdeetan.	ILAS FA	
	o 2009. urtean Natura 2000 Sareari buruzko komunikazio eta sentsibilizazio programa garatzea, gizarte eta ekonomia eragileei egokitutakoa, tartean komunikabideak sartuta.	ILAS	
	o 2014. urterako, administrazio ezberdinetako arduradun eta langile teknikoak Natura 2000 Sarearen eta haren inplikazio eta aukeren inguruan gaitzea.	ILAS FA	
	o 2010. urterako, bioaniztasun orokorraren eta babestutako eremuen ezagutza eta haien kudeaketa eskola curriculumean txertatzea. Horretarako, gai horren inguruko eskola materialak egin daitezen sustatuta eta irakasleen aldeztasuneko prestakuntza bultzatuta, Ingurugelaren bidez.	ILAS	
2.2. Gizartearen parte-hartzea erraztea eta eremu babestuen itunpeko edo kontratu bidezko kudeaketarako aliantza formula berriak ezartzea.	o 2010. urterako, BIODIBERTSITATEaren alorrean gizarte partaidetzako erakunde elkargokideen funtzionamendua berrikustea, kontsulta organo gisa duten funtzioaz harago haiek gizarteko eta erakundeetako eragileekin elkarriketa sistematikoak egiteko tresna bihurtzea.	ILAS FA Udalak	
	o Babestutako eremuetako planen kudeaketan plangintza parte-hartzailearen prozedurak aplikatzea.	ILAS FA	
	o Lurraldearen eta babestutako eremuetako kudeaketaren hitzarmenetan zaintza akordioak ezartzea, eta kontrol publikoa eta gardentasun, objektibotasun eta eraginkortasun bermeak babestea.	ILAS Udalak	

3. BALDINTZA: KUDEAKETA ETA KOORDINAZIO EGITURAK

Azken urteotako ingurumen araudia garatzeak, Europar jatorrikoa batez ere, **ingurumenarekin konpromisoak bereziki handitzea ekarri du**, eta Eusko Jaurlaritzak eta Foru Aldundiek konpromiso horiek beren gain hartu eta erantzun behar dituzte. Aldaketa horrek, indarreko araudia aplikatzean, administrazio publikoen arteko nolabaiteko desoreka ekarri du, bereziki eskuragarri dauden giza baliabideei dagokienez. Hegaztien, Habitaten, Ur-esparruaren, Plan eta Programen Ebaluazio Estrategikoa, Ingurumenaren Eraginaren Ebaluazioaren moduko zuzentarauek legeztatu, planifikatu, kudeatu, ebaluatu, monitorizatu eta kontrolatu beharreko alderdi berriak sortu dituzte, eta horiekin batera, beharrezko protokoloak, prozedurak eta txostenak garatu eta aplikatu behar izan dira. Ondorioz, ingurumenaren arazoari, orokorrean, eta BIODIBERTSITATEari, bereziki, erantzuna emateko egituretan gabeziak daude.

Hain zuzen ere, Habitatak Zuzentaraia aplikatzean, azken urteotan babestutako eremu gisa aitortutako lurraldearen azalera % 10 izatetik % 20,31ra igaro da. Eremu horietan Europako araudiak, kudeaketa jarduera zuzenak gara daitezen eskatzen du eta ez prebentziozko kudeaketan bakarrik geratzea.

EAEn indarrean dagoen eskumen-esparruaren konplexutasuna dela-eta, arazo asko sortzen dira. Izan ere, BIODIBERTSITATEA zaintzeko, plangintza eta kudeaketaren arteko lerroa oso lausoa da eta plangintza eta kudeaketa horren helburua askotan ez zaie lurralde jakin batzuei esleitzen. Gainera, babestutako eremuen kudeaketa, BIODIBERTSITATEA zaintzeko tresnarik nagusienak eta eraginkorrenak direlako, mundu osoan garatu da, bakartutako eremuen kudeaketatik, elkarren artean lotutako lurralde sistemen kudeaketarantz, hori guztia ikuspuntu ekosistemiko batekin. Ikuspuntu horretan, osotasunari ematen dion ekarpenaren arabera, eremu bakoitzaren balioa kontuan hartu behar da.

Eskumenen banaketak, BIODIBERTSITATEAren kudeaketa sail ezberdinei esleitzearekin batera, eta administrazioaren arabera, EAE osorako

koordinatutako politikak martxan jartzea oztopatzen du, eta zereginak zorroztasunez eta objektibotasunez betetzeko behar den kudeaketa independentzia zailtzen du. BIODIBERTSITATEaren kudeaketaz arduratzen diren atalek hobeto funtzionatzen dute beste administrazioen menpe ez daudenean, nekazaritzaren eta basogintzaren sailak kasu. Aterakuntzazko eta baliabide naturalak kontsumitzen dituzten jardueren erantzule dira, bai eta lurralde antolamendua dela-eta zaintza politikarekin arazoak sortzen direnean ere.⁷¹ Egoera horretan, aterakuntzazko jarduera ingurumenean txertatzea ez da behar bezala egiten, eta ingurumen administrazioa ahultzen da.⁷²

BIODIBERTSITATEaren egungo galera tasa **kudeaketa egitura egokiekin** murriztu daiteke. BIODIBERTSITATEaren eta babestutako eremuen egungo kudeaketa egiturek jatorria nekazaritza eta basogintzako egituretan dute, egitura horiek zaintza arloan eskumen berriak hartzeko egokitzen joan baitira. Hala ere, zailtasunak dituzte diseinatu zituzten helburuetatik urrun dauden erantzunak emateko, kudeaketa tresna oso bestelakoak eskatzen baitituzte.

BIODIBERTSITATEaren eta babestutako eremuen kudeaketa gero eta korapilatsuagoa da. Espezieak garrantzitsuak dira, bere populazioaren zaintzari dagokionez, ekosistema funtzionalen osotasuna bermatu ahal izateko, ekosistema horiek ingurumen zerbitzuak hornitzeko gai baitira. Kudeaketa prebentiboak **kudeaketa aktibo, dinamiko eta moldatzailearen** maila ezberdinetan intentsitate maila ezberdinei bidea eman behar dio. Horretarako, ondorengo alorretan trebetasun berriak behar dira: taldeak antolatzea, denbora kudeatzea, bilerak zuzentzea, negoziazio teknikak eta arazoak konpontzea, finantzazio bide berriak bilatzea, eremu arazotsuetan erabakiak hartzea, proiektuak idaztea eta kudeatzea, helburuak planifikatzea, teknologia berriak zabaltzea eta erabiltzea, eta abar.

⁷¹ Babesguneen nazioarteko V. biltzarraren erabakiak (Durban, 2003)

⁷² Ekonomia Lankidetzeta eta Garapenerako Antolakundea (ELGA) eta Europako Ingurumen Agentzia (EIA).

Erronka berri horiek lortzeko, ingurumen administrazioek eta beste zenbait sektorek kudeaketarako gaitasunak dituzten **profil profesional berriak gehitu** behar dituzte, prestakuntza eta konpromisoa sustatu eta bere langileen ardura eta eraginkortasuna areagotu.

Zenbait ikerketak adierazi du finantza eta erabaki autonomia duten erakundeek, batez ere edo nagusiki babestutako eremuak zuzentzeaz arduratzen direnak, autonomoak edo estatuaz kanpokoak, langile profesionalak dituztenak eta erakunde publiko independenteek gainbegiratutakoak, eraginkortasun handiagoa dutela.⁷³ Beraz, hausnarketa egin beharra dago gaur egungo arazoak gainditzen eta **gure kudeaketa gaitasuna handitzen** lagunduko diguten formulen inguruan, eta kudeaketaz arduratzen diren erakundeek egokitzen joan beharra dute, edo erakunde berriak sortu behar dira kontserbazio proiektuetan fiduziariorik gisa lan egingo dutenak, eta tasa finalistetatik eta kanonetatik datozen ingurumen funtsak edo funts pribatuak atzemateko eta kudeatzeko gai izango direnak⁷⁴

Era berean, **bestelako administrazio sektorialen konpromisoa handitu** behar da babestutako eremuetan esku har dezaten, eremu horien singulartasun eta baloreekin bat datozen garapen ereduak babesteko, eta eremu berean jarduera publiko guztien sinergiaz baliatuko den kudeaketa koherentea proposatzeko. Egun, ez da erakunderik babestutako eremuetako jarduera publikoa koordinatzeko gai denik eta askotan, sail ezberdinetako mezuak kontrajarriak dira. Gizartearen babesa eta lurraldearen eremu bakoitzerako ikuspegi bateratua eraikitzeak erakundeen arteko koordinazio **mekanismo azkarra, etengabeko kontsulta eta bitartekaritza soziala** eskatzen du, eta horiek lortzea zaila da egun dagoen kudeaketa egituratik.

⁷³ Carabias J., 2003. *Capacidades necesarias para el manejo de áreas protegidas*. TNC, UICN eta WCPA.

⁷⁴ Parkeen nazioarteko biltzarren 5.01 gomendioa, Durban, Hegoafrika.

Aurretik aipatu den bezala, gure espezie basatien populazioaren gehiengoa beste autonomia erkidegoekin edo herrialdeekin banatzen dugun populazio handiago baten zati da. Hala ere, egun, mugaz gaindiko kooperazio programak urriak dira eta gure partaidetza ez da beti aktiboa izaten. Garrantzitsua da hurrengo urtetan **EAEren** eta bere langile teknikoen **presentzia estatuko eta nazioarteko BIODIBERTSITATEaren** zaintzarako **foro garrantzitsuenetan areagotzea**, bai eta kooperazio proiektuetan ere.

3. beharrezko baldintza. Kudeaketa eta koordinazio egiturak			
Jarduera-ildoak	Jarduerak	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
3.1. BIODIBERTSITATEA euren lana zorroztasunez eta independentziaz egingo duten langile trebatu eta jantziek kudeatzen dutela ziurtatzea.	o Foru Aldundietan, 2014. urterako, BIODIBERTSITATEA zaintzeko egitura bereziak sortzea.	FA	ILAS
	o 2010. urterako prestakuntza beharrak ebaluatzea eta BIODIBERTSITATEaren plangintza eta kudeaketa beharretarako egokitutako urteroko bilketa programa garatzea.	ILAS FA	
3.2. BIODIBERTSITATEaren babesean eskumena duten administrazioen artean koordinazio organoak ezartzea, babes-politiken garapen eraginkorra ahalbidetzeko.	o 2009an BIODIBERTSITATEaren Batzordea sortzea, Bioaniztasun eta Ingurumen Partaidetzarako Zuzendaritzako eta Foru Aldundietako ordezkari politikoekin, bai eta BIODIBERTSITATEaren Batzorde Teknikoa sortzea ere, erakunde horietako ordezkari teknikoekin.	ILAS FA	
	o 2009. urtetik aurrera, Udalsarea 21en lantalde egonkorra sortzea, tokian tokiko BIODIBERTSITATEA zaintzeko zuzentarauak ezartzeko eta esperientziak banatzeko.	ILAS	
3.3. Inguruan beste lurralde batzuk dituzten eremu babestuen kudeaketa koordinatua indartzea, ikuspuntu ekosistemikoa ezartzerakoan koherentzia eta eraginkortasuna hobetzeko.	o 2010. urterako, BIODIBERTSITATEA kudeatzeko, beste autonomia-erkidego eta herrialdeekin koordinazio teknikorako mekanismoak ezartzea.	ILAS FA	
3.4. BIODIBERTSITATEaren babesarekin lotuta dauden estatuko, nazioarteko zein komunitarioak diren prozesu esanguratsuetan aktiboki parte hartzea.	o Europako administrazioen euskal administrazio langileak egon daitezen sustatzea, Europako Batasunaren lan metodoen eta erabakitze baliabideen berri zuzenean izateko.	ILAS FA	
	o Nazioarteko lankidetzaren programetan edota bestelako laguntza deialdietan partaidetza sustatzea, sareko lana bultzatzeko eta sustatzeko.	ILAS FA	

7 ESTRATEGIAREN SEGIMENDUA

7.1 SEGIMENDU SISTEMA

BIODIBERTSITATEAren Estrategia hartzeak kudeaketarako eta segimendurako egitura definitzera behartzen du. Ondoko antolaketa eredua izango du:

- Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Saileko Plangintza, Ebaluazio eta Ingurumen Kontrol Zuzendaritza da kudeaketa eta jarraipen prozesu osoaren erantzulea.
- **Koordinazio Batzordea** estrategiaren ekintza eta konpromisoen erantzukizuna duten Eusko Jaurlaritzako eta Foru Aldundietako zuzendaritzek osatzen dute. Gutxienez urtean behin bilduko dira estrategiaren garapena balioesteko eta urteko lan programa koordinatzeko.
- 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEAren Estrategiaren Idazkaritza Teknikoak, Ihobeko BIODIBERTSITATEAren Ezagutza Arloaren –Euskadiko BIODIBERTSITATEAren Zentroa, Madariaga Dorretxea– mende dagoenak, honako zeregin hauek izango ditu:
 - o Koordinazio Batzordea eratzea, antolatzea eta dinamizatzea eta Estrategia bera aplikatzea.
 - o Urteko segimendu txostenak eta Estrategian bertan jasotzen diren adierazleen oinarrietan Estrategia aplikatzeari buruzko amaierako txostena idaztea.
 - o Estrategiak arrakasta izan dezan behar adina aldaketa proposatzea.
- **BIODIBERTSITATEAren Gizarte Foroa**, gizarteko eragile guztien partaidetzarekin. Parte hartzaileek Estrategiaren aurrerapenen gainean

eztabaidatuko dute, segimendu txostenak eta jarduera proposamen berriak oinarritzat hartuta.

Estrategia aplikatzearen ondoriozko emaitzei buruzko urteko txostenaz gain, tarteko ebaluazio txostena gauzatuko da 2011n.

Urteko segimenduaren eta tarteko ebaluazioaren emaitzen arabera zehaztuko dira Estrategian egin beharreko aldaketak, aurreikusitako helburu eta emaitzak kontuan hartuta, Estrategia behar bezala aplikatu eta arrakastatsua izan dadin. Proposatutako jarduera-ildoak eta ekintzak helburuak lortzeko tresnatzat har daitezke; izatez, ez baitira xedeak. Beraz, lortzen ditugun emaitzen arabera aldatu ahal eta behar dira. Idazkaritza Teknikoak dagozkion aldaketak proposatuko dizkio Koordinazio Batzordeari, azken honek onets ditzan eta aurrekontu-neurri egokiak har daitezen.

EAEn jada ingurumen-adierazleen sistema bat dago, iraunkortasun adierazleak, goiburuko adierazleak eta BIODIBERTSITATEAren alorreko oinarritzko adierazleak biltzen dituena. Azken horien helburua da BIODIBERTSITATEAren eta BIODIBERTSITATEAk jasandako presioen alderdirik esanguratsuenei buruzko informazioa sintetizatzea.

7.2 AGINTE KOADROA

1. HELBURUA. BIODIBERTSITATE Arentzako garrantzitsuak diren guneak babestu eta hobetzea (babesguneak, Natura 2000 Sarea...)					
Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
1.1. EAEn mehatxatuta dauden habitat natural eta espezie basati guztien lagin bat sartzeara itsasoko eta lurreko babesgune multzoan.	o Itsasoko Guneen Sarea diseinatzea.	Itsasoko Guneen Sarea diseinatzea.		ILAS	
	o Atlantikoko eta Mediterraneoko eskualde biogeografikoetako eta itsasoko BBGak onestea eta esleitzea.	Atlantikoko Eskualdeko BBGen % 100 aitortuta.	Mediterraneoko eskualdeko eta itsasoko BBGen % 100 aitortuta.	ILAS	FA Udalak
	o EAEko habitaten kartografia eguneratzea.	EAEko lurzorua % 25 eguneratuta.	EAEko lurzorua % 100 eguneratuta.	ILAS	FA
1.2. Babesguneen kudeaketa eraginkorra ezartzea.	o Natura Babesteko Nazioarteko Batasunak ezarritako irizpide eta zuzentarauak kontuan hartzea Babesguneen mailakatzea eta Espezie Mehatxatuen Euskal Katalogoa berrikustean.	Katalogoko espezieen % 50 berrikusita.	Katalogoko espezieen % 100 berrikusita.	ILAS	FA
	o Babesguneen kudeaketa dokumentuak ebaluatzen prozedura bateratua ahalbidetuko duten zuzentarauak dokumentu batean ezartzea.	Dokumentua idatzita.	Babesguneen % 100 ebaluatuta.	ILAS	FA

1. HELBURUA. BIODIBERTSITATEaren garrantziak diren guneak babestu eta hobetzea (babesguneak, Natura 2000 Sarea...)					
Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
1.3. Babesguneen koherentzia lotura ematea eta BIODIBERTSITATEA klima-aldaketara egokitzea erraztea.	o Euskal Autonomia Erkidegoko Korridoreen Oinarrizko Sareari legezko babesa ematea, horretarako zatiketaren prebentziorako eta konektagarritasunaren hobekuntzarako zuzentzarauak gehituta.	LAAen berrikusketan gainjarritako baldintzatzaile gisa barneratzea.		ILAS	
	o Iragazkortasuna eragozten duten puntu kritikoak identifikatzea eta neurri zuzentzaileak ezartzea.	Puntu % 100 identifikatuta eta lehenetsita.	Puntu % 50 zuzenduta.	ILAS	
	o Kontrol-partzelen sare bat martxan jartzea klima-aldaketak BIODIBERTSITATEaren gainean dituen ondorioak ikertzeko.	Partzelen % 100 identifikatuta.	Sarea sortuta eta segimendu operatiboa.	ILAS	
1.4. Espezie basatiek EAEn bizirauteko behar adina babes dutela bermatzea.	o EAEko habitat eta espezie basatien zako gune bereziak eta puntu gorriak adierazten dituen kartografia osatzea eta beharrezko neurri zuzentzaileak ezartzea.	Puntu gorrien % 100 identifikatuta eta kartografiatuta.	Puntu gorrien % 15 zuzenduta.	ILAS	FA
1.5. EAEko espezie exotiko inbaditzaileek BIODIBERTSITATEaren gainean duten eragina ahalik eta gehien gutxitzea.	o Espezie exotiko inbaditzaileak hautemateko eta kontrolatzeko sistema garatzea.	Sistema garatuta.		ILAS	FA
	o Espezie eta genotipo exotiko inbaditzaileak kontrolatu eta desagerrarazteko beharrezkoa den araudia garatzea.		Arautegia onetsita	ILAS	
	o Espezie exotiko inbaditzaileen gaineko jardueren lehentasuna zehaztea eta aukeratutako espezieak 2009rako gutxitzeko helburu zehatza ezartzea.	Murritzeko helburuen % 40 lortuta.	Murritzeko helburuen % 100 lortuta.	ILAS	FA

2. helburua.- BIODIBERTSITATEA babesguneetatik haratago babestea eta berritzea					
1. gunea Ibaiak eta hezeguneak					
Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.1.1. Ur-masen eta ibai sistemen narriadura prebenitzea eta kontserbazio egoera hobetzea.	o Barnealdeko hezegune txikiak ezaugarritzea, kudeaketa zuzentzarauak egitea eta berritze prozesuekin jarraitzea hezeguneen eta beste babesgune batzuen arteko konektagarritasuna indartuz.	Guneen % 100 bereizita. Hezeguneen 50 ha berritzea	Hezeguneen 100 ha berritzea.	ILAS	
	o Jabari Publiko Hidraulikoa mugatzea, bere berreskuratze ekologikoa helburutzat duten zuzentzarauak eta kudeaketarako oinarritzko neurriak zehaztuz, horiei BIODIBERTSITATEA kontserbatzeko egiten duten ekarpenaren arabera emango zaie lehentasuna.	Ibai sarearen % 30 mugatuta.	Ibai sarearen % 100 mugatuta.	ILAS	
2.1.2. Ibaien dinamikak eta ibaiertzeko habitatak eta hauetako espezieak mantentzen lagunduko duen ibaien antolamendua bermatzea.	o Jabari Publiko Hidraulikoari eta hari lotutako guneei eragiten dieten plan eta proiektu guztietan BIODIBERTSITATEA babestu eta berritzeko neurriak jartzea.		Plan eta proiektuen % 100.	ILAS	
	o Euskal Autonomia Erkidegoko Ibaien eta Erreken Bazterrak Antolatzeko LPSetan Berreskuratze Beharra duten Bazter gisa definitu diren ubide eta bazterrak leheneratzea.	3 Km leheneratuta.	15 Km leheneratuta.	ILAS	

2. helburua.- BIODIBERTSITATEA babesguneetatik haratago babestea eta berritzea					
2. gunea Nekazaritza sistemak					
Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.2.1. Nekazaritzarekin eta ingurumenarekin lotutako neurriak ezartzea eta nekazaritza BIODIBERTSITATEaren ikuspegitik hobetzea.	o BIODIBERTSITATEaren babesarekin lotutako nekazaritza eta ingurumen neurriei atxikitako lurrak ugaritzea.	Nekazaritzako lurzoru erabilgarriaren % 20.	Nekazaritzako lurzoru erabilgarriaren % 40.	NAES	FA
	o Hegazti eta Habitaten Zuzentarauei dagozkien baldintzatasun elementuak betetzen direla ebaluatzea eta sustatzea.	Elementuen % 100 balioztatuta.		ILAS	NAES FA
2.2.2. BIODIBERTSITATEA babesten gehien laguntzen duten nekazaritza ereduak eta jarduerak ezartzea.	o BIODIBERTSITATEarentzako onuragarriak diren jarduerak laguntzak esleitzerakoan lehentasuna izan dezaten baldintzak garatzea.	Baldintzak ezarrita.		ILAS	NAES
	o Ekoizpen ekologikoa eta ekoizpen integrala duten laborantzetara bideratutako lurrak ugaritzea, horien inplantazioa natura intereseko guneetan lehenetsiz.	1.200 ha ekoizpen ekologikoan laboratuta eta 2.500 ha ekoizpen integratuan.	2.500 ha ekoizpen ekologikoan laboratuta eta 5.000 ha ekoizpen integratuan.	NAES	ILAS FA
	o Tokiko animalia arrazak eta landareak babesteko laguntza bereziak ugaritzea.	% 20ko hazkundera.	% 50eko hazkundera.	NAES	ILAS FA
	o BIODIBERTSITATEA babesteko neurriak dituzten nekazaritza eta ingurumen kontratuak egitea, Natura Intereseko Guneetan dauden nekazaritza ustiapenak lehenetsiz.	Natura Intereseko Guneetan dauden nekazaritzako ustiatgien % 40ekin kontratuak. Lurraldearen gainerako ustiatgien % 20ekin kontratuak.	Natura Intereseko Guneetan dauden nekazaritzako ustiatgien % 75ekin kontratuak. Lurraldearen gainerako ustiatgien % 50ekin kontratuak.	FA	

2. helburua.- BIODIBERTSITATEA babesguneetatik haratago babestea eta berritzea

3. eremua Basoak

Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.3.1. Basoetako aniztasun biologikoaren narriadurari aurrea hartu bitartean, aniztasun hori areagotzea eta berritzea.	o Basogintzako Plangintza guztietan habitaten egoeraren balorazioa egiteko beharrezkoa den informazioa eta egoera horiek hobetzeko jardura zehatzak sartzea, horrela, BIODIBERTSITATEaren gainean eragin dezaketen kaltea zuzentzeko.		Planifikazioaren % 100.	FA	NAES
	o Basoetako lurzoru autoktonoa zabaltzea titulartasun publikodun lurzoruei lehentasuna emanez.	10.000 ha.	14.000 ha	FA	NAES
2.3.2. Basoen ustiapen iraunkorra ezartzea.	o BIODIBERTSITATEA babesteko eta mesedetzeko basogintza propietateak dituzten nekazaritza eta ingurumen kontratuak egitea.	Basoko jabegoen % 5.	Basoko jabegoen % 15.	FA	NAES
	o Basogintza Iraunkorreko Ziurtagiria indartzea.	75.000 ha ziurtatuta.	100.000 ha ziurtatuta.	NAES FA	
2.3.3. Basoetako BIODIBERTSITATEA babesteko mesedegarria den ingurugiro instituzional eta soziala sustatzea.	o Basogintzaren kudeaketan BIODIBERTSITATEA hobetzeko prestakuntza programa garatzea.	Programa garatuta.	Baso jabeen % 25ek parte hartzen du.	NAS-EUSKO JAURLARITZA	FA Baso Jabeen Elkartea
	o Basoetako BIODIBERTSITATEak gure bizi kalitateari egiten dion ekarpena komunikatzea eta zabaltzea.	1. jardunaldi espezifikoak.	3. jardunaldi espezifikoak.	NAES	FA

2. helburua.- BIODIBERTSITATEA babesguneetatik haratago babestea eta berritzea					
4. eremua Hiri-ingurunea					
Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.4.1. Jatorrizko habitatak eta espezieak babestea eta zabaltzea, batez ere, arriskuan edo kaltetuta daudenak.	o Udal plangintzetan euren natura balioagatik garrantzitsuak diren guneak babesteko ereduak sartzea.	Udalerrien % 20.	Udalerrien % 80.	ILAS	Udalak
	o Udalsarean sartuta dauden herriek udal obra eta jardueretan espezie exotiko inbaditzaileak erabiltzea debekatzea.	Udalerrien %40.	Udalerrien %100..	ILAS	Udalak
	o Udalsarean sartuta dauden herriek berdeguneen babesa eta hobekuntza diseinatu eta kudeatzerakoan BIODIBERTSITATEaren babesa eta hobekuntza kontuan har dezaten lortzea.	Udalerrien % 40.	Udalerrien % 100.	ILAS	Udalak
	o Udalerriek hiriguneetako BIODIBERTSITATEaren eta identifikaturako leku eta elementu garrantzitsuenen egoera ikus dezaten lortzea, horiek behar bezala babesteko.	Udalerrien % 15.	Udalerrien % 40.	ILAS	Udalak
2.4.2. Hirigunea kudeatzea BIODIBERTSITATEari laguntzeko aukeren arabera.	o Udalsarea barruan, BIODIBERTSITATEarentzako onuragarriak diren jardueren elkartrukea erraztea hiriguneetan.	2 mintegi eta 2 jardunaldi espezifiko.	4 mintegi eta 4 jardunaldi espezifiko.	ILAS	Udalak

2. helburua.- BIODIBERTSITATEA babesguneetatik haratago babestea eta berritzea

5. eremua Itsasoko eta itsasertzeko gunek

Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
2.5.1. Itsasoko kutsadura murriztea eta kontrol-prozedurak hobetzea.	o Uraren eta itsas hondoen egoera ekologikoaren segimendua egiteko programa ezartzea.		Ezarrita.	ILAS	
	o Itsasoko kutsadura, itsasora botatzen diren isurien kontrola eta REACH Zuzentarauaren aplikazioa xede izango dituen aplikazio eta jarduera egokien eskuliburua prestatzea.		Idatzita.	ILAS	
2.5.2. Itsasoko baliabideen aprobetxamendu iraunkorra sustatzea, erreserba biologikoen eta mehatxatutako espezieen babesarekin bateragarria izango dena.	o Harrapaketen kontrola eta arrantzaren esfortzua hobetzea, baita debekatutako guneeetan edo arrantza mugatuta dutenetan ere, eta istripuzko harrapaketak eta bentosaren kaltetzea ekiditea.			NAES	
	o Kudeaketa planak eta stocken berreskurapena betetzen direla ziurtatzea, muga ziurretatik kanpo dauden populazioentzako.		Planen % 100 egiaztatuta.	NAES	
	o Kirol-arrantzaren eta itsaski-bilketaren antolamendurako eta itsasoko behaketako turismoaren garapenerako zuzentarauak betetzen direla zaintzea.			NAES	FA
	o Ingurumen hezkuntzako kanpainak garatzea itsasoko BIODIBERTSITATEaren babesari buruz, arrantza iraunkorrari buruz eta itsasoko bioaniztasunean kutsadurak sortzen dituen arazoei buruz.	1. urteko kanpaina.	1. urteko kanpainaia.	ILAS	NAES
2.5.3. Kostako Guneen Kudeaketa Integratuan aurrera egitea eta aniztasun biologiko elkartua ikuspuntu ekosistemiko batetik babestea.	o Kostako Guneen Kudeaketa Plan Integratua egitea.		Gauzatuta eta batzordea sortuta.	ILAS	

3. helburua. BIODIBERTSITATEA beste politiketan integratzea					
Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
3.1. EAEko sektore esanguratsu guztietan BIODIBERTSITATEaren Ingurumen Integrazioarako Zuzentzarauak ezartzea.	o BIODIBERTSITATEaren babesean eta hobekuntzan zentratzen den jarduera egokien eskuliburua prestatzea, lurraldeari eragiten dieten obren planetan eta proiektuetan aplikatzeko, publikoak zein pribatuak izan.	Gauzatuta	Plan eta obra-proiektu publikoen % 70ean aplikatuta	ILAS	
	o Obren ondorioz aldatutako guneen zaharberritze metodoak definitzea, iragazkortasun ekologikoa bermatuz eta espezie eta genotipo exotikoak sartzea ekidinez.	Zehaztuta		ILAS	FA
	o BIODIBERTSITATEaren babeserako kudeaketa jarduera egokien esperientziak bildu eta zabaltzea, politika sektorial ezberdinen ikuspuntutik.	Jardunaldio 1. garapena	Argitaratu	ILAS	
	o Turismo Iraunkorraren Gutun Europarra eta Kalitate Turistikoko Ziurtagiria ezartzea Babestutako Naturguneetan.	Prozesua Babestutako 3 Naturgunetan abiaraztea. Lurralde historiko bakoitzeko 1	Babestutako 3 naturgune. Ziurtagapena duen Lurralde Historiko bakoitzeko 1	ILAS	FA
3.2. Paisaia mantentzearekin, BIODIBERTSITATEarekin eta ingurumenaren ondasunak eta zerbitzuak hornitzeko beharrezkoak diren prozesu ekologikoekin bateragarria den Lurralde Antolamendua sustatzea.	o Hirigintzako eta lurralde antolamenduko plan eta programen garapen prozesuan BIODIBERTSITATEA integratzeko irizpideak garatzea.	LAP eta LZP planen %100 onetsita eta berrikusita	LAP eta LZP planen % 100 onetsita eta berrikusita	ILAS	FA

3. helburua. BIODIBERTSITATEA beste politiketan integratzea					
Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
3.3. Posible den kasuetan BIODIBERTSITATEaren eta eremu babestuen gaineko inpaktu negatibo larriak arintzea, bestela, konpentsatzea.	o Prebentziozko neurrien, neurri zuzentzaileen eta orekatzeko neurrien eraginkortasuna definitzeko aplikatzeko eta ebaluatzeko Zuzentarauak gauzatzea.	Prozedura ezarrita		ILAS FA	
	o BIODIBERTSITATEaren gaineko eraginari buruzko txostenak egiteko eta, batez ere, Habitategi buruzko zuzentarauaren 6. artikulua aplikatzeko metodologia komuna garatzea.		Garatuta	ILAS FA	
	o BIODIBERTSITATEak eta paisaiak jasandakoen zaintza eta azterketa beharrak definitzea eta horiek autoritatearen agente gorputz ezberdinen jardueretan integratzea.		Definituta eta balioetsita	ILAS	ILAS FA Udalak

4. helburua. Erabakiak hartzeko ezagutza zientifikorik onena izatea					
Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
4.1. BIODIBERTSITATEaren alorreko ikerketak sustatzea, horrela, BIODIBERTSITATEA babestea eta kontserbazio egoera onean mantentzea ahalbidetzen duten ezagutzak lortzeko.	o Espezie eta habitaten inguruan dauden ezagutza gabeziak zehaztea eta gabezia horiek zuzentzeko prozedura eta egutegia definitzea.	Interesekoak diren talde taxonomiko, habitat eta espezieen % 100ek gabeziak ditu	Gabezien % 25 gaindituta.	ILAS	FA
	o Interes komunitarioa duten espezie eta habitaten eta mehatxatutako espezieen kontserbazio egoera eta kudeaketa neurriak ezartzeko metodologia definitzea.	Habitat eta lehentasunezko espezieen % 100. Interes komunitarioko habitat eta espezieen % 30. Galzorian dauden espezieen % 100.	Interes komunitarioko habitat eta espezieen % 100 Espezie kalteberen % 100.	ILAS	FA
	o Lehentasunezko espezie inbaditzaileak desagerrarazteko planak idaztea.	Lehentasunezko espezieen % 30	Lehentasunezko espezieen % 100	ILAS	FA
4.2. BIODIBERTSITATEaren segimendua egiteko programa martxan jartzea.	o EAEko BIODIBERTSITATEaren egoera nahiz bilakaeraren segimendurako eta monitorizaziorako ingurumen-adierazleak biltzen dituen sistema ezartzea.	Interes komunitarioko habitaten eta lehentasunezko espezieen % 100.	Interes komunitarioko habitaten eta espezieen % 100.	ILAS	FA
	o EAEko BIODIBERTSITATEA berritzeko eta berreskuratzeko egokiak diren teknika eta tresnen multzoa ezartzea.		Garatuta.	ILAS	FA
4.3. BIODIBERTSITATEarekin lotutako informaziorako sarbidea erraztea.	o BIODIBERTSITATEaren gaineko informazioa biltzeko tresnak garatzea.	Bioaniztasunerako sistema operatiboa.	Interes komunitarioko eta eskualdeko gune, habitat eta espezieen % 100ei buruzko informazioa eguneratuta.	ILAS	FA

4. helburua. Erabakiak hartzeko ezagutza zientifikorik onena izatea					
Jarduera-ildoak	Jarduerak	2010EKO HELBURUA	2014. helburua	Arduraduna	Inplikaturako erakundeak
4.4. BIODIBERTSITATEA ikertzen duten entitate zientifiko guztien arteko koordinazioa eta elkarlana hobetzea.	o BIODIBERTSITATEA ikertzen duten entitate guztien arteko kolaborazio eta elkarlanerako sare eraginkorrak ezartzea.	Erakundeen % 100 identifikatuta.	Erakundeen % 100 identifikatuta.	ILAS	
	o Eusko Jaurlaritzaren, Foru Aldundien eta EAEko ikerketa zentroen arteko aholkularitza eta koordinaziorako Batzorde Zientifikoa eratzea.	Batzordea eratuta.		ILAS	

ERANSKINAK

I. ERANSKINABIODIBERTSITATEAREN ESTRATEGIA GAUZATZEKO BIDEAN AURRERA: EGINDAKO IBILBIDEA

a) Gobernantzaren txostena

EAEEn gobernantzarako bidean aurrera egiteko eta autonomia erkidegoaren politika publikoak kudeatzeari dagokionez, 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEaren Estrategiak etengabeko hobekuntza eta berrikuntzan aurrera egiteko lagungarria izan nahi du.

EAEko 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEaren Estrategiaren bidez, zeharkako politika izaki, gobernantzaren alderdirik nagusienak bildu nahi dira, (1) beste politikekin eta gobernu jarduerekin koordinazioa eta koherentzia, (2) gizarte partaidetza eta (3) ekonomia, gizartea eta ingurumenaren gaineko eraginaren ebaluazioa, ebaluaziorako adierazle edo tresnez baliatuz, bermatzen direnean. Horrela, txostena gauzatu bitartean, eta aurretik nahiz ondoren, ebaluazioetatik ondorioak atera ahal izango dira.

EAEko 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEaren Estrategian biltzen den ekintza paketeak aplikazio aldirako hartutako helburu eta konpromisoei erantzuten die. Halaber, ekintza bakoitzari dagokion egutegia jasoko du, bai eta ekintza gauzatzeaz arduratuko denaren identifikazioa ere.

EAEko 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEaren Estrategian ezarriko diren gobernantza printzipioak ondokoak dira:

- a) **Gardentasun printzipioa:** EAEko 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEaren Estrategiak jendeari dagokion informazio objektiboa, osatua eta xumea helaraztea sustatu nahi du

b) Partaidetza printzipioa: EAEko 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEaren Estrategiaren puntu garrantzitsuenak ezartzeko eta garatzeko tresnarik garrantzitsuenetako bat asmo handiko partaidetza prozesua da. Aipatu prozesuaren xehetasunak eta metodologia aurrerago azalduko dira atal honetan bertan. Oinarritzko Dokumentua gauzatzeko prozesu guztian, lanerako erabiliko diren dokumentuen gainean etengabeko gogoetak egingo dira eta azkenik, horrek guztiak, EAEko 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEaren Estrategia izango du ondorio. Hau da, EAEko gizarte, sektore eta erakundeez osatutako ordezkariak batek aberastutako eta egiaztatutako Estrategia.

b) Partaidetza Prozesua

Metodologiari jarraiki, EAEko 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEaren Estrategia gauzatzeko prozesua estrategia planifikatzeko partaidetzazko prozesu gisa diseinatu da. Ez da, beraz, gizarteko egile multzo bati administrazioak aldezturik egindako dokumentu bat aurkezten zaion kontsultarako prozesua, eraketa kolektiboko prozesua baizik; non prozesu tekniko eta sozialak biltzen, elkarerraginean aritzen eta atzeraelikatzen diren.

Erabaki horrek erabat baldintzatzen ditu bai prozesua bai hautatu beharreko partaidetza tresnak. Izan ere, kontuan hartu behar da helburua ez dela eztabaida piztea izan, baizik eta amaieran planifikazio dokumentu bat lortzea, 2009-2014 aldian BIODIBERTSITATEari dagokionez gauzatu beharreko ekintzak zehazten dituenak. Dokumentu argia eta errealista izan behar da eta gizartearen aldetik ahalik eta babes handiena eskuratu beharko du, prozesua gauzatzerakoan parte hartuko duten gizarte eragile guztien ekarpenak jasoz eta adostuz.

EAEko 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEaren Estrategia gauzatzeko prozesuak Gizarte Foroa osatzen duten taldeak biltzen dituen honako egiturazko eskema hau izan du oinarritzat:

Erakundeen arteko kooperazio eta lankidetzarako tresna gisa **Pilotaje batzordea** eratu da, Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Saileko Bioaniztasun eta Ingurumen Partaidetzarako Zuzendaritza buru duen prozesua zuzentzen duena. Bioaniztasun eta Ingurumen Partaidetzarako Zuzendaritzako eta hiru Lurralde Historikoetako Foru Aldundietako ordezkariak osatzen dute batzorde hori.

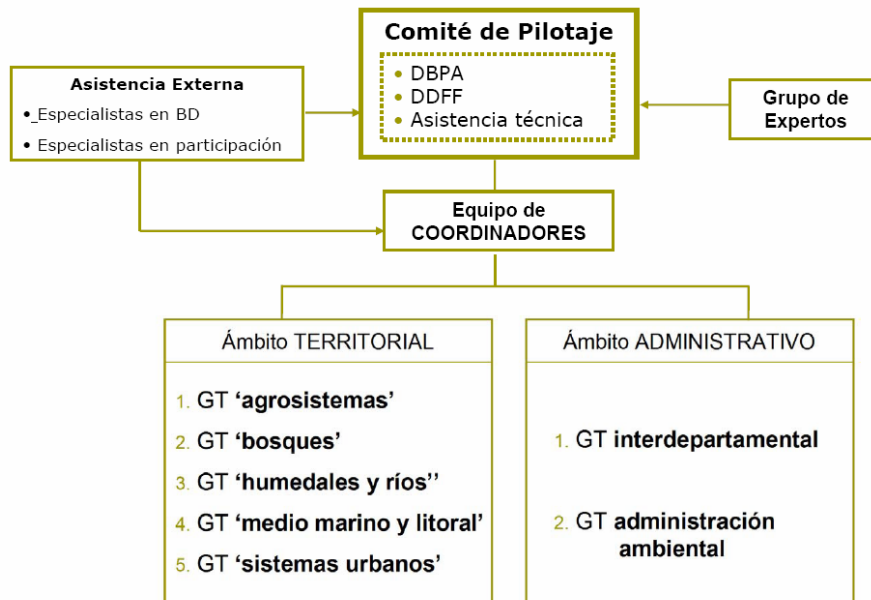
- Lantaldeak: lurraldean dauden gizarte eta administrazioeko eragile guztiak ordezkaturik daudela bermatzea ahalbidetzen dute. Lurraldean bost lantalde ezarri dira (agrosistemak, basoak, kostaldea eta itsas-ingurunea, hiriak, ibaiak eta hezeguneak) eta bi administrazioaren alorrean.

Administrazioaren alorreko lehendabiziko lantaldea **Ingurumen Administrazioko taldea** da. Bertan BIODIBERTSITATEaren gaineko zuzeneko eskumenak dituzten Eusko Jaurlaritzako Sailerako eta Foru Aldundietako ordezkariak daude, bai eta EAEko Udaletako ordezkariak ere. Zentzu horretan, Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Saileko ordezkariekin batera, talde horretan hiru Foru Aldundietako Nekazaritza, Ingurumen, Errepide, Hirigintza eta Lurralde Antolamendu Sailerako ordezkariak eta EUDELen bidez, EAEko Udaletako ordezkariak daude.

Administrazioaren alorreko bigarren lantaldea **sailen arteko taldea** da. Bertan BIODIBERTSITATEaren alorrean eragin handiena duten sektorekako eskumenak dituzten eta lurraldean eragiten duten Eusko Jaurlaritzako Sailerako ordezkariak daude. Hala, Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Saileko ordezkariak gain, talde honetan biltzen dira Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Saileko, Garraio eta Herri Lan Saileko, Industria, Merkataritza eta Turismo Saileko, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saileko eta Ogasun Saileko ordezkariak.

- Koordinatzaileen taldea: tailer bakoitzeko koordinatzaileak osatzen dute. Prozesuak talde guztietan koherentziaz eta modu bateratuan aurrera egiteaz arduratzen dira, eztabaidetan norbait gailentzea saihestuz eta taldeari berari beste taldeetako informazio garrantzitsua eskainiz.

- Aditu taldea: informazio edo iritzi kualifikatuak ematen dituzte analisi prospektiborako tresnen bidez (egituratutako elkarrizketa pertsonalak, galdeketa estrategikoak, eztabaida egituratuak eta Delphi bat aplikatzea).

GIZARTE FOROAREN EGITURAREN ESKEMA

Partaidetutako planifikazio estrategikoko prozesuaren faseak

EAEko 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEaren Estrategia egiteko sei fasetan zehaztutako prozesu interaktiboa erabili da. Ondoko ataletan fase horien deskribapena eta metodologia zehazten da:

- Aurkezpen eta abiarazte jardunaldiaren bidez, Estrategia gauzatzeko prozesua jendaurrean jarri eta ondokoaren berri eman zen:
 - BIODIBERTSITATEari buruzko ekintzarako esparru komunitarioa.
 - BIODIBERTSITATEari buruzko ekintzarako esparrua EAEn.
 - Estrategiaren eta partaidetza prozesuaren helburuak.
 - Metodologia proposamena eta lanerako egutegia.

- Diagnostiko partaidetua: Egoera ezagutzea lortu nahi denez, arazoaren norainokoa balioetsiz eta analisisan gizartearen ezagutzaz gain, ezagutza tekniko eta zientifikoa jasoz. Modu berean, ikuspuntu eta interes ezberdinetatik identifikatutako arazoak ikustea ahalbidetu zuen, egoera ulertzeko eta adostasun batera heltzeko aukera areagotuz.
- Helburu estrategikoen definizioa: Europako legeria eta EAEko iraunkortasunerako politikak kontuan hartuta, epe ertaineko eta luzerako helburuak definitzea, ekintza publikoa eta pribatua bideratzeko eta berehalako programa eta ekintzek koherentzia eta egonkortasuna izan dezaten. Modu berean administrazioaren maila eta sektoreen arteko koordinazioa hobetu eta sektoreetako programa estrategikoetan BIODIBERTSITATEA barneratu nahi zen.
- Jarduera Plana: Bere helburua konponbideak eta ekintza zehatzetako ekarpenak formalizatzea izan zen, kasu bakoitzean egutegia eta kostua, bai eta aipatu ekintzaren arduraduna nor den adieraziz. Ekintza planaren definizio partaidetuari esker, gizarte eragile pribatuen partaidetza errazten da.
- Administrazio espedientea izapidetzea eta Eusko Jaurlaritzako Kontseiluak 2009-2014 aldirako BIODIBERTSITATEAren Estrategia onartzea.

Partaidetza prozesuari buruzko datuak

Lurraldeko taldeetan parte hartzeko izena eman dutenen datu-basean 50 erakunde eta talde baino gehiagoko kide diren 143 pertsona daude. Hauek izan ziren 5 taldeetan izena eman zutenak:

Lurraldeko taldea	Izena emandakoen kopurua
Hezeguneak eta ibaiak	32
Nekazaritza sistemak	25
Basoak	31
Hiri-ingurunea	27
Itsasoko eta kostaldeko ingurunea	28

Erakunde parte-hartzaileak: lan saioetan honako erakunde hauetako kide diren pertsonak parte hartu dute:

Ekologistak Martxan	Lea Artibaiko Mankomunitatea
Adena WWF	LKS
Aranzadi Elkartea	Amurrioko Udala
Nutria taldea	Zarauzko Udala
ELAYA Bird Migration Center	Donostiako Udala
Baliabide naturalak kudeatzeko elkarte	Bermeoko Udala
Mutriku Natur Taldea	Errenteriako Udala
Robur	Bergarako Udala
Buceo XXI	Balmasedako Udala
EIBE Euskal Izurde eta Balezaleen Elkartea	Oiartzungo Udala
Elhuyar	Getxoko Udala
ERROTUZ	Laudioko Udala
Mendiak Bizirik	Arabako Foru Aldundia
Urdaibai Fundazioa	Bizkaiko Foru Aldundia
Limia & Martín SL	Gipuzkoako Foru Aldundia
Galemys	Bioaniztasun Zuzendaritza eta Ingurumen Partaidetza Eusko Jaurlaritza
CIMAS Berrikuntza eta Ingurumena Ingurunea	EHNE
DESMA Estudios Ambientales SL	UGT
Baliabide naturalen aholkularitza	UNESCO Katedra
TALAIA	UNESCO ETXEA
Neiker	EHU
IKT	Bizkaiko Espeleologia Federazioa
IZATE	Itsas Mendikoi – Nekazaritza Eskola
Ingurumen Ikasketen Zentroa (CEA)	BASOA, Euskadiko Basogintza Elkarleen Konfederakundea
Legazpiko CEIDA	ADEVE
NAIDER	AMBAR
Indra	Arkamurka
KIMAR	Biologoien Elkargoa

Lurraldeko taldeen partaidetzari buruzko datu orokorrak

Prozesuan parte hartzeko izena eman zuten pertsona guztien artetik, % 30 (44 pertsona) ez da joan egin diren 3 lansaioetatik batera ere. Eztabaidaren uneren batean parte hartu duten bertaratutako gainerako pertsonen artetik (99), % 40k lansaio batean parte hartu du soilik eta % 60k bi edo hiru lansaioetan parte hartu du.

Idatziz edo telefonoz egindako ekarpenak: bertaratutakoek esandakoaz gain, idatziz edo telefonoz 100 ekarpen inguru jaso dira; horien herenak gutxi gorabehera basoen taldeko parte hartzaileenak izan dira.

Lansaioen ebaluazioa

Lansaiok ebaluatze aldera, saio bakoitzaren amaieran bertaratutakoei galdera sorta bat eman zitzaien, 1etik 6ra (1=gogobetetasun maila txikiena; 6=gogobetetasun maila handiena) hainbat alderdi balora zitzaten. Bertaratutakoen % 95ek galdera sorta bete du.

Ondoko tauletan lansaiok ezberdinetan lortutako balorazioak adierazten dira, talde ezberdinen arabera eta orokorrean, parte hartzaile kopuruaren arabera. Horren inguruan adierazi behar da neurriak jorratu ziren lansaiotan talde guztiak, basoak izan ezik, talde komun batean bildu zirela.

Galde sortan hainbat alderdi baloratu behar ziren, hala nola, saioen antolaketa eta logistikarekin loturiko alderdiak, emandako informazioa eta, azkenik, metodologiarekin eta partaidetza prozesuarekin berarekin zerikusi handiagoa duten alderdiak. Lortutako puntuazioak 3,60 eta 4,90, artekoak dira: puntuaziorik baxuena lortu duten alderdiak dokumentazioarekin eta informazioarekin loturikoak izan dira, puntuaziorik altuenak lortu dituztenak, ordea, prozesuari berari dagozkionak izan dira (metodologia, partaidetza maila, eta abar).

II ERANSKINA. BIBLIOGRAFIA ETA ESTEKA GARRANTZITSUAK

Arkleton Institute for Rural Development Research (coord.). 2004. *The Territorial Impact of CAP and Rural Development Policy*. ESPON Project 2.1.3. co-ordinated by the Arkleton Institute for Rural Development Research, University of Aberdeen

Ingurumeneko Europar Batzordea. 2007. *Directrices para el establecimiento de la red natura 2000 en el medio marino*.

Europako Batzordea. 1990. COM (90) 218 azkena. Hiriko ingurumenaren liburu berdea.

Europako Batzordea. 2006. COM (2006) 216 azkena. Batzordearen jakinarazpena. BIODIBERTSITATEAren galera gelditu 2010erako — eta hortik aurrera. Ekosistemen zerbitzuak giza ongizaterako babestu. {SEC(2006) 607}{SEC(2006) 621}.

Europako Batzordea. 2006. COM (2006) 302 azkena. *Comunicación de la Comisión al Consejo y al Parlamento Europeo relativa a un Plan de Acción de la UE para los bosques*. {SEC(2006) 748}.

Europako Batzordea. 2006. COM (2006) 508 azkena. *Batzordeak Europako Kontseiluari eta Parlamentuari zuzendutako jakinarazpena. Establecimiento de indicadores agroambientales para el seguimiento de la integración de las consideraciones medioambientales en la política agrícola común*. {SEC(2006) 1136}.

Europako Batzordea. 2006. *Batzordeak Europako Kontseiluari eta Parlamentuari zuzendutako jakinarazpena. El empleo en las zonas rurales: colmar el déficit de puestos de trabajo*. COM (2006) 857 azkena.

Europako Batzordea. 2006. *Batzordeak Europako Kontseiluari eta Parlamentuari zuzendutako jakinarazpena. Establecimiento de indicadores agroambientales para el seguimiento de la integración de las consideraciones medioambientales en la política agraria común*. COM (2006) 508 azkena.

Comisión of the European Communities. 2007. Ministerial Conference 'Environment for Europe'.COM (2007) 147 azkena.

Commission of the European Communities. 2006. *Commission Staff Working Document. Annexes to the Communication from the Commission "Halting the loss of biodiversity by 2010 and beyond. Sustaining ecosystem services for human well-being"* {COM(2006)216 azkena}. *Technical Annex*.

Commission Staff Working Document. 1998. Batzordearen 1998ko abenduaren 15eko ebazpena, Europar Batasunarentzako basogintza Estrategiari buruzkoa. DOCE 1999/C 56/01.

Commission Staff Working Document. 2006. *Reglamento (CE) 1198/2006 del Consejo de 27 de julio de 2006 relativo al Fondo Europeo de Pesca*. DOCE L223.

DEFRA. 2002. *Working with the grain of nature. A biodiversity strategy for England*.

Nekazaritza eta Arrantza Saila. *Plan de Desarrollo Rural Sostenible de la Comunidad Autónoma del País Vasco (2000-2006)*. 2004. Eusko Jaurlaritza.

Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Saila 2007. *Programa de Desarrollo Rural del País Vasco 2007-2013*. Eusko Jaurlaritza. Arabako Foru Aldundia, Gipuzkoako Foru Aldundia, Bizkaiko Foru Aldundia.

Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Saila. 2007. *Itsasertza babesteko eta antolatzekeo lurralde plan sektoriala*. Eusko Jaurlaritza.

Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Saila. 2007. *Planificación hidrológica. Esquema de temas importantes en materia de gestión de aguas en la CAPV. Borrador del diagnóstico del Sector Agrario*. Eusko Jaurlaritza. Gasteiz.

Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Saila. 2007. *Planificación hidrológica. Esquema de temas importantes en materia de gestión de aguas en la CAPV. Borrador del diagnóstico del Medio Hídrico y Ecosistemas*. Eusko Jaurlaritza.

Natura Zaintzeko Zuzendaritza Orokorra. 2001. Aniztasun Biologikoaren zaintza eta Erabilera Iraunkorrerako Espainiar Estrategia. Zirriborroa. Ingurumen Ministerioa. Ingurumen Idazkaritza Nagusia.

Directorate-General for Agriculture and Rural Development. 2006. *Rural Development in the European Union. Statistical and economic information.* Europar Batasuna

European Environmental Agency. 2006. *Progress towards halting the loss of biodiversity by 2010.* EEA report nº 5/2006. Office for Official Publications of the European Communities.

European Environmental Agency, 2007. *Conclusions of the fourth Assessment 'Europe's environment'*. Ministerial Conference 'Environment for Europe'.

Europar Batzordea. 2005. *SEC (2005) 1684. Commission Staff Working Document. Annexes to the Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Thematic Strategy on the sustainable use of natural resources.* {COM(2005 670 azkena}.

Eusko Jaurlaritza. 2007. *EAEko II. Ingurumen Esparru Programa.2007-2010 etorkizuna diseinatzen.*

Eusko Jaurlaritza. 2007. *2007-2013 aldirako EAEko arrantza plan estrategikoa (zirriborroa).*

Eusko Jaurlaritza. *Euskal Autonomia Erkidegoko hezeguneetarako Lurralde Plan Sektoriala behin betiko onartu zuen otsailaren 27ko 160/2004 Dekretuaren eranskina.EAEko Hezeguneen lurraldeko sektore plana. Artikuludun testua.* 2004. EHAren 222 zenbakidun gehigarria, 2004ko azaroaren 19koa.

Eusko Jaurlaritza. 2007ko abenduaren 10eko Ingurumen eta Lurralde Antolamendu sailburuaren Agindua, Isurialde Kantauriarreko Ibai eta Ibaiertzen antolamendurako Lurralde Plan Sektorialaren 1. aldaketa onartzen duena eta hura informazio publikoaren eta administrazio publikoen audientziaren mende

jartzea erabakitzen duena. 2007. 14. zenbakidun EHAA, 2008ko urtarrilaren 21ekoa.

Eusko Jaurlaritza. 2007ko abenduaren 10eko Ingurumen eta Lurralde Antolamendu sailburuaren Agindua, Isurialde Mediterraneoko Ibai eta Ibaiertzen antolamendurako Lurralde Plan Sektorialaren 1. aldaketa onartzen duena eta hura informazio publikoaren eta administrazio publikoen audientziaren mende jartzea erabakitzen duena. 2007. 14. zenbakidun EHAA, 2008ko urtarrilaren 21ekoa.

IHOBE 2002. *EAEko Ingurumen Esparru Programa.2002-2006. 2002-2020* aldirako Garapen Iraunkorreko Euskal Ingurumen Estrategia IHOBE Eusko Jaurlaritza.

Ingo Bräuer eta lank. 2006. *The Use of Market Incentives to Preserve Biodiversity. Final Report.* A project under the Framework contract for economic analysis ENV.G.1/FRA/2004/0081.

Jim Yuskavitch. 2007. *Conservation Pays. How Protecting Endangered and Threatened Species Makes Good Business Sense.* Defenders of Wildlife, Washington D.C.

Kettunen, M. and ten Brink, P. 2006. *Value of biodiversity. Documenting EU examples where biodiversity loss has led to the loss of ecosystem services.* Institute for European Environment Policy (IEEP).

Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa. 2007. Iraunkortasun txostena. Arrantzako Europar Funtsa.

Ingurumen Saila. 2006. *Perfil Ambiental de España.*

Ingurumen Ministerioa. 2007. Kostaren iraunkortasunerako estrategia.

Oxford, M. 2005. *Biodiversity and Development Guidance for Hampshire. Recommendations for integrating biodiversity into local development frameworks.* Hampshire Biodiversity Partnership. Hampshire.

Paisaia, Gestión y Ordenación del Paisaje, SL. 2005. *Estrategia de Investigación en Biodiversidad. Memoria final: Líneas de actuación y acciones*. Bioaniztasun Zuzendaritza. Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Saila. Eusko Jaurlaritza.

Jarduera-ildoak eta jarduerak. 2000. *Europako Parlamentuaren eta Batzordearen 2000/60/CE Erabakia, 2000. urteko urriaren 23koa, uren politikaren inguruan jarduteko erkidegoko esparrua ezartzen duena*. Egunkari ofiziala, 327 L, 2000/12/22koa.

Europako Parlamentua eta Kontseilua. 2002. *Europako Parlamentuaren eta Batzordearen 1600/2002/CE Erabakia, 2002. urteko uztailaren 22koa, Ingurumenaren Arloko Seigarren Ekintza Programa ezartzen duena*. DOCE L242.

Europako Parlamentua eta Kontseilua. 2005. *Europako Parlamentuaren eta Batzordearen Zuzentarau Proposamena, itsasoko ingurunerako erkidegoko ekintza esparrua ezartzen duena*. COM (2005) 505 azkena.

Europako Parlamentua eta Kontseilua. 2006. *Europako Parlamentuaren eta Batzordearen 1906/2006CE erregelamendua, 2006ko abenduaren 18koa, Zazpigarren Esparru Programan parte hartzeko enpresentzako, ikerketa zentroentzako eta unibertsitateentzako parte-hartze arauak ezartzen dituena, eta ikerketaren emaitzak zabaltzeko arauak ezartzen dituena (2007-2013)*. Europar Batasunaren Egunkari Ofiziala 391/1 L.

Europako Parlamentua eta Kontseilua. 2007. *Europako Parlamentuaren eta kontseiluaren 614/2007 (CE) Erregelamendua, 2007ko maiatzaren 23koa, ingurumena babesteko finantza tresnari buruzkoa (LIFE+)*. Europar Batasunaren Egunkari Ofiziala 149/1 L.

Peter Nowicki (proiektuburua). 2007. *Scenar 2020 – Scenario study on agriculture and the rural world. G.4 Evaluation of measures applicable to agriculture*. Europako Batzordea. Directorate-General Agriculture and Rural Development. Directorate G. Economic analysis and evaluation.

Scottish Executive. 2004. *Scotland's Biodiversity. It's in your hands. A strategy for the conservation and enhancement of biodiversity in Scotland*. Edimburgo.

Kontuen Auzitegia. *Informe Especial No 7/2006 del Tribunal de Cuentas sobre las inversiones en el desarrollo rural: ¿Resuelven de manera eficaz los problemas de las zonas rurales? Acompañado de las respuestas de la Comisión.* Europar Batasuneko Aldizkari Ofiziala C 282, 2006/11/20koa.

Web orrialde interesgarriak:

Europako Ingurumen Agentzia (AEMA): politikari eta herritarrei informazio egokia, espezifikoa, garrantzitsua eta fidagarria emateko helburua duen Europako erakunde publiko nagusia da. Bere xedea garapen iraunkorra babestea eta Europako ingurumenak hobekuntza nabariak eta kuantifikagarriak lortzeko laguntza ematea da. (<http://www.eea.europa.eu/>)

URA-Uraren Euskal Agentzia: Urei buruzko 1/2006 Legearen bidez sortu zen, Euskadin uraren politika gauzatzeko helburuarekin. Zuzenbide pribatuaren mende dagoen erakunde publikoa da, berezko izaera juridikoa du eta ingurumenaren gaineko eskumena duen Eusko Jaurlaritzako Sailari atxikita dago. Haren jarduera-ildoak ondokoak dira: EAEko ur masen egoera ekologikoa hobetzea, bai kantitatearen bai kalitatearen aldetik nahikoa den hornidura unibertsala eskuratzea, EAEko saneamendurako Planak amaitzea, ura modu eraginkorrean administratzea, ur baliabidearen ikerketa eta aprobetxamendu iraunkorra, uraren alorrean berrikuntza teknologikoa bultzatzea eta sustatzea, uraren kudeaketan parte hartzen duten giza baliabideen maila handitzeko informazioa eta prestakuntza ematea eta, azkenik, nazioarteko ekimenetan laguntzea urari dagokionez milurtekoko helburuak lortze aldera. (http://www.uragentzia.euskadi.net/u81-0003/es/contenidos/informacion/ava/es_agencia/ava.html).

Tokiko Agenda 21: Udal agintariek sustatutako eta garatutako jarduera plana, ingurumenaren, gizartearen eta ekonomiaren ikuspuntutik garapen iraunkorrerako bidean aurrera egiteko eta herritarren bizi kalitatea hobetu dadin. Kontzeptu hori 1992an sortu zen Rio de Janeiron egindako Ingurumenari buruzko Nazio Batuen Konferentzian; bertan garapen iraunkorra lortzeko jarraitu

beharreko bidea zehazten duen Agenda 21 agiria eta lehentasunezko jardueren programa onetsi ziren. Aipatu agiriaren 28. atalean zehazten denez, bertan biltzen diren helburuak lortzeko udal agintarien partaidetza beharrezkoa da. (<http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/index.htm>)

Turismo Iraunkorraren Europako Gutuna: EUROPARC Federazioaren ekimen honek Europako babestutako naturguneetan turismo iraunkorraren garapena sustatzea du helburu. Turismo iraunkorraren printzipioak aplikatzeko metodoan eta borondatezko konpromisoan datza, bai babestutako naturguneetako kudeatzaileei bai enpresei zuzenduta dago, beren estrategiak alde aurretik defini ditzaten. (<http://www.europarc.org/home/>)

EAEko Espezie Mehatxatuen Katalogoa: Katalogoa erregistro publiko bat da, administratiboa, Natura Babesteko 16/94 Legeak sortua. Babes neurri bereziak behar dituzten espezie, azpiespezie eta populazioak jasotzen dira katalogo horretan. Egun faunako 146 taxon eta florako 136 taxon biltzen ditu. Katalogoan espezie, azpiespezie edota fauna edo flora populazio bat sartzeak berekin dakar hura mehatxu kategoria baten barruan sartzea, baita hura babesteko arau batzuk ezartzea eta hura kudeatzeko plan bat idaztea ere. (http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-3074/es/contenidos/informacion/especies_amenazadas/es_1090/especies_catalogo_c.html)

Natura Kontserbatzeko Europako Zentroa (ECNC): 1993an sortutako erakunde burujabe honetan natura kontserbatzeko Europako institutuen sarea eta kontserbaziorako nazioarteko erakundeak biltzen dira; bere helburua Europako natura, BIODIBERTSITATEA eta paisaia kontserbatzea eta horien garapen iraunkorra lortzea da. (<http://www.ecnc.nl/index.html>)

Nekazaritza eta ingurumen kontratua: Nekazariaren eta Administrazioaren arteko ustiapeneko kontratua da. Horren bidez, kontratua sinatzen duen ustiapenaren jabeak borondatezko konpromisoa hartzen du jarduera bakoitzerako ezarritako baldintza eta konpromisoari jarraiki, hautatutako nekazaritzako eta ingurumeneko neurri bat edo batzuk garatzeko. Bestalde,

euskal Administrazioa neurri hori kudeatzeaz arduratuko da eta horretarako, konpromisoak onartzeak (lortu gabeko irabazia) eragiten dituen gainkostuengatik laguntza bat emango dio, Landa Garapen Iraunkorraren Planean (PDRS/LGIP) ezarritako diru laguntzei buruzko baldintza eta irizpideei jarraiki.

Aarhuseko Hitzarmena: 1998ko ekainaren 25ean Aarhusen (Danimarka) sinatutako nazioarteko hitzarmena. Bere helburua herritarrek ingurumenari buruzko informazioa jasotzeko, ingurumenaren gainean erabakiak hartzeko eta ingurumenaren gaineko arazoak ebazteko justiziara jotzeko duten eskubidea bermatzea da. (<http://www.unece.org/env/pp/>)

Aniztasun Biologikoaren inguruko Hitzarmena (CBD): Rio de Janeiron egindako Lurraren Gailurrean 1992ko ekainaren 5ean sinatutako nazioarteko ituna. Bertan, lehendabizikoz onartzen da BIODIBERTSITATEaren kontserbazioa gizadiaren ardura komuna dela eta garapen prozesuaren zati dela. Ekosistema, espezie eta baliabide guztiak biltzen ditu: herentziako unitate funtzionalak dituen animalia, landare edo mikrobioetatik eratorritako material biologiko oro, balio erreala edo potentziala duena. Kontserbaziorako neurri tradizionalen eta baliabide biologikoak modu iraunkorrean erabiltzeko xede ekonomikoaren arteko lotura ezartzen ditu. Baliabide genetikoak erabiltzeak dakartzan onurak egoki eta berdin banatzeko printzipioak finkatzen ditu, bereziki baliabide horiek merkataritzarako erabiltzen direnean. Gainera, teknologien garapena eta transferentzia, onuren banaketa eta bioteknologiaren segurtasunaren alorrak jorratzen ditu. (<http://www.cbd.int/>)

OSPAR Hitzarmena: (Atlantikoko ipar-ekialdeko itsas ingurunea babesteko Nazioarteko Ituna edo Oslo-Pariseko Ituna) Parisen 1992ko irailaren 22an sinatutako nazioarteko ituna, Espainiak 1994ko urtarrilaren 25ean berretsitakoa. V. eranskina Itsasguneen BIODIBERTSITATEari eta Ekosistemen Babesa eta Kontserbazioari buruzkoa da. Eranskin horren arabera, alderdi kontratatzaileek itsasgunearen aniztasun biologikoa eta ekosistemak babesteko eta kontserbatzeko beharrezko neurriak hartuko dituzte eta, ahal den heinean, kaltean jasan dituzten itsasguneak berreskuratzekoak ere bai. Horretarako, 3.

eranskinean azaltzen diren irizpideetan zehaztutako giza jarduerak arautzen dituzten programa eta neurriak hartzeko asmoz jardungo dute. (<http://www.ospar.org/>)

RAMSAR Hitzarmena: (Hezeguneen inguruko ituna) gobernu arteko hitzarmena da, 1971ko otsailaren 2an onartu zutena, Irango Ramsar hirian, eta 1975. urtean jarri zen indarrean. Hasiera batean, Hitzarmenak hezeguneen kontserbazioa izan zuen helburu, hala nola, itsas hegaztien habitatak, baina bere norainokoa handituz joan da hezeguneak kontserbatzeko eta modu arrazoituan erabiltzeko alderdi guztiak jasotzeko helburuarekin. Era berean, ekosistema horiek BIODIBERTSITATEaren kontserbazio orokorrerako eta giza komunitateen ongizaterako berebiziko garrantzia duela aitortzen du. Egun Ramsar Konbentzioari 144 Alderdi kontratatzaile edo Estatu eta 1421 hezegune atxiki zaizkio, guztira 123,9 milioi hektarearekin. (<http://www.ramsar.org/>)

Eusko Jaurlaritzako Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Saila: <http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-387/es/>.

Hegaztien Zuzentaraua: Kontseiluaren 1979ko apirilaren 2ko 79/409/EEE Zuzentaraua, Hegazti Basatiak Kontserbatzeari buruzkoa. Espezie horiek babesteko eta kudeatzeko arautegia, bai eta horiek ustiatzeko arauak ere ezartzen ditu. Era berean, aniztasuna eta hegazti guztientzako lurzoru nahikoa babesteko, mantentzeko edo berrezartzeko beharrezko neurriak hartzea behartzen du. Hegaztiei zein beren arrautza eta habiei aplikagarri zaie. Zuzentarauak arreta berezia behar duten 200 espezie eta azpiespezie mehatxatuak identifikatzen ditu. Europar Batasuneko Estatu kideek horientzako babes bereziko guneak hautatu behar dituzte eta, horrez gain, hegazti basatien habitatentzako aniztasun eta lurzoru nahikoa kontserbatu, mantendu edo berrezarri beharko dute. Zuzentarauaren I. eranskinean babeserako neurri bereziak behar dituzten hegaztien zerrenda adierazten da. Kopuruaren eta tamainaren aldetik egokienak diren lurraldeak hegazti horientzako eta espezie migratzaileentzako Hegaztientzako Babes Bereziko Gune (HBBG) izendatu behar dira. II. eranskinean ehiza daitezkeen espezieen zerrenda eskaintzen da. Merkatura daitezkeen espezie horietako batzuk ere III. eranskinean azaltzen

dira. Era berean, IV. eranskinean ehizan debekatuta dauden harrapaketarako, hiltzeko eta garraiatzeko metodoak zerrendatzen dira. Azkenik, V. Eranskinean ikerketarako gaien zerrenda ageri da eta Estatu kideek arreta berezia eskaini behar diete.

(http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm)

Itsas ingurunearen Zuzentaraua (edo Europako Itsas Estrategia):

Europako Legebiltzarraren eta Kontseiluaren 2008/56/EE Zuzentaraua; horren bitartez, itsas ingurunean jarduteko esparru komunitarioa ezartzen da eta 2008ko ekainaren 17an indarrean sartu zen Europar Batasunaren Aldizkari Ofizialean argitaratuz. Zuzentaraua Europako itsas ingurunea modu eraginkorrean babesteko premiaren ondorioz sortu zen eta bere helburuen artean daude batetik, 2021. urterako itsasoko urak ingurumenaren aldetik egoera onean egotea eta, bestetik, gizarte nahiz ekonomia jarduerak baldintzatzen dituzten itsas baliabideak babestea.

(http://ec.europa.eu/environment/water/marine/index_en.htm)

Habitaten Zuzentaraua: Kontseiluaren 92/43/EEE Zuzentaraua, 1992ko maiatzaren 21ekoa, basa fauna eta floraren habitat naturalak babesteari buruzkoa. Bere helburua Europako BIODIBERTSITATEA kontserbatzen laguntzea da, sare ekologikoa eta espezie basatiak babesteko arautegi juridikoa ezarriz. Interes komunitarioko gutxi gorabehera 200 habitat mota, 300 animalia espezie eta ia 600 landare espezie identifikatzeaz gain, horiek babesteko beharra zehazten du. Horretarako kontserbazio egoera onean mantentzeko eta berritzeko neurriak hartzera behartzen du. Europar Batasuneko Estatu Kideei dagokie Kontserbazio Bereziko Eremuak (KBE) zehaztea eta, hala dagokionean, gune horiek epe luzera kontserbatzeaz ez ezik, gizarte eta ekonomia jarduerak biltzen dituzten kudeaketa planak ezartzea. Zuzentarauak kontserbazio gune bereziak biltzen dituen sare ekologikoa sortu du, hots, Natura 2000; bertan ere biltzen dira Hegaztien Zuzentarauari jarraiki zehaztutako Hegaztiak Babesteko Zona Bereziak (HBZB).

(http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm)

Uraren Esparru Zuzentaraua: Europako Legebiltzarraren eta Kontseiluaren 2000/60/EE Zuzentaraua; horren bitartez ur politiken inguruko jarduerarako esparru komunitarioa ezartzen da. 2000ko abenduaren 22an indarrean sartu zen Europar Batasunaren Aldizkari Ofizialean argitaratu zenean. Zuzentarau horren erronketariko bat urak, bai kualitatiboki bai kuantitatiboki, babesteko neurriak hartzeko eta beren iraunkortasuna bermatzeko beharraren ondorioz sortu da. Gainera horri esker, Estatu Kideen artean ur masei dagozkien ingurumen helburu homogeenak ezarri ahalko dira eta elkarrekin hori lortzeko bidean aurrera egiteko aukera izango dute, esperientziak partekatuz.

(http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html)

REACH Zuzentaraua: (1907/2006 EE erregelamendua) substantzia kimikoei buruzko Europako Erkidegoko Araua, 2007ko ekainaren 1ean indarrean sartu zena. Bere helburu nagusia giza eta ingurumen osasunarekiko babesa hobetzea da, modu egokian eta azkar substantzia kimikoen propietateak identifikatuz. Horrela, aldi berean, Europako industria kimikoaren berrikuntza eta lehiakortasuna areagotzen da.

(http://ec.europa.eu/environment/chemicals/reach/reach_intro.htm)

Ekobarometroa: (edo Ekobarometro Soziala) lanabes bihurtzen da administrazioak ingurumenaren arloan egin behar dituen programa eta ekintzak gizartearen aurrean nola bideratu behar dituen neurtzeko. Siadeco-k egiten du lau urtetan behin, Eusko Jaurlaritzako Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Sailaren laguntzaz, bere mende dagoen Ihobe sozietatearen bidez. Bere helburu nagusia EAEko biztanleriaren kezkak eta beharrak ezagutzea ahalbidetzen duten datuak lortzea da, biztanleek kalitatezko ingurumena eskatzeaz gain, haren gainean ere eragiten dute-eta.

(http://www.ihobe.net/Pags/AP/AP_publicaciones/index.asp?cod=22D00942-87EA-4D23-BF89-874E182F271F&hGrupo=PUB&hAno=2008&hTitulo=020)

Europako Basogintza Estrategia: parte hartzen duten eragile guztien koordinazioa oinarritzat hartuta, basoen kudeaketa iraunkorra sustatzeko jardura esparrua ezartzen du eta 1998an onetsi zen Kontseiluaren Ebazpen bidez. Estrategiak nabarmentzen du gizartearen garapenerako oso garrantzitsuak direla basoek betetzen dituzten funtzio ugariak eta sektorea iraunkortasunez ustiatzea; halaber, horren oinarria osatzen duten funtsezko elementuak identifikatzen ditu.

(http://ec.europa.eu/agriculture/fore/forestry_strategy_en.htm)

Milurteko ekosistemen ebaluazioa: Nazio Batuek diseinatutako nazioarteko lan programa bat da. Erabakiak hartzeaz arduratzen direnek eta publikoak, oro har, ekosistemen aldaketek giza ongizatean izan ditzaketen ondorioei eta aldaketei erantzuteko aukerei buruzko informazio zientifikoa behar dute eta programa honek, hain zuzen ere, behar horri erantzutea du helburu.

(<http://www.millenniumassessment.org/es/index.aspx>)

Landa garapenerako funtsak: Diru-laguntza hauek Landa Garapenerako arautegi komunitarioa aplikatzeko oinarritzko tresna izateaz gain, Nekazaritza Politika Erkidean (NPE) biltzen dira. Tresna hori lagungarria izango da nekazaritza eta baso sektoreen lehiakortasuna hobetzeko, bai eta ingurumena, landa eremuaren kudeaketa eta bizi kalitatea hobetzeko ere, hala nola landa inguruetako jarduerak dibertsifikatzeko.

(http://ec.europa.eu/agriculture/fin/index_en.htm)

Kostaldeen Kudeaketa Integratua: (edo KKI) Europako Batzordea kontzeptu hori lantzen aritu da 1996tik aurrera, Europako kostalde askok aurre egin behar izan dieten narriadura arazoak identifikatzeko eta horiek konponduko dituzten neurriak sustatzeko. Hala, Europako Batasunak kostaldearen antolamenduari eta kudeaketari dagokionez lankidetzat sustatzea proposatzen du, interesa azaltzen duten gizarteko alderdi guztien partaidetzat biltzen duen filosofiaz baliatuta. Berriki, Batzordeak berrikusi ditu Kostaldeen Kudeaketa Integratuari buruzko Europako Gomendioa ezartzearen ondorioz lortutako esperientziak. Ebaluazio horren ondorioak Batzordearen Komunikazioaren bidez aurkeztu ziren, COM

(2007) 308 azkena, Europako Kostaldean Kudeaketa Integratuari buruzko Ebaluazioa, 2007ko ekainaren 7an.

Health Check of the Common Agricultural Policy - Fit for new opportunities: http://ec.europa.eu/agriculture/healthcheck/index_en.htm

Countdown 2010 ekimena: (edo Atzerako Kontaketa 2010 ekimena) Horren helburua BIODIBERTSITATEaren galera 2010. urtea baino lehen gelditzea da. Natura Zaintzeko Munduko Elkarteak (UICN) sustatzen du eta 2003ko maiatzean Kieven egindako V. ingurumenari buruzko Europako Konferentziak hartutako konpromisoa du helburu. (<http://www.countdown2010.net/index.html>)

INTERREG ekimena Mugaz gaindiko Kooperaziorako: Europar Batasuneko lotura ekonomiko eta soziala indartzea du helburu. Europako lurraldearen integrazioaren eta garapen orekatuaren alde egiten du eta horretarako mugaz, nazioz eta eskualdez gaindiko kooperazioa bultzatzen du. Eskualde Garapenerako Europako Funtsaren (EGEF) finantziaketa jasotzen du.

(<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/g24204.htm>)

Malahide-ko Konferentziaren mezua: «BIODIBERTSITATEaren gainbeherarekin amaitzea: 2010eko helburu orokorrak lortzeko asmo lehenetsiak». 2004ko maiatzaren 25etik 27ra bitartean Malahiden (Irlanda) *BIODIBERTSITATEA eta Europako Batasuna: bizitza babestea, existentzia baliabideen alde egitea* konferentzia antolatu zuen Irlandako Presidentziak. Bertan 2010eko helburua lortzeko lehentasunak eta xederak zehaztu ziren eta Batzordeari ere eskatu zitzaion ahalik eta lehen aurkez zezan Estrategian definitutako helburu guztien aplikazioa eta eraginkortasunari eta BIODIBERTSITATEaren aldeko ekintza komunitarioko planei buruzko txostena. (http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/policy/pdf/malahide_message_final.pdf)

Lurraldearen Antolamendua. Lurralde programak. Hiri-inguruko parkeak.: http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-565/es/contenidos/informacion/parques/es_1157/parquesperiurbanos_c.html

Lurralde Plan Sektoriala (LPS): Eusko Jaurlaritzako Sailek egiten dituzten plan sektorialak dira, beren eskumenen arabera egiten dituzte eta lurraldearen gainean eragina dute. EAEko planen zerrenda

(http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-565/es/contenidos/informacion/pts/es_1161/pts_c.html).

Nekazaritza Politika Komuna (NPK): Horren helburuak nekazarietako arrazoizko bizi-maila bermatzea, kontsumitzaileei kalitatezko elikagaiak prezio egokian ematea eta Europako landa ondarea babestea dira.

(http://europa.eu/pol/agr/index_en.htm)

Landa Garapen Iraunkorrerako Programa (LGIP): EAERI dagokio eta Nekazaritza Politika Erkidearen (NPE) Landa Garapenaren esparruan biltzen da. Era berean, 1698/05 (EE) Arautegiari jarraiki ondokoak ezartzen ditu: 2007-2013 aldirako zuzentarau estrategikoak, lau jarduera-ardatzei loturiko programa-helburuak, ardatz bakoitzerako litezkeen neurrien/laguntzen menua eta laguntzarako finantza-esparrua. (http://europa.eu/pol/agr/index_en.htm)

LIFE+ Programa: 2007-2013 aldirako modu eksklusiboan ingurumenari dagokion Europar Batasuneko finantza-tresna bakarra da. Bere helburu orokorra ingurumenari buruzko politika eta legedi komunitarioa aplikatu, eguneratu eta garatzearen alde egitea da, bai eta garapen iraunkorra sustatzeko asmoz, ingurumena beste politika batzuetan integratzea ere.

(<http://ec.europa.eu/environment/life/>)

Ingurumen Esparru Programa (2007-2010): EAEko ingurumena babesteari buruzko 3/98 Lege Orokorraren eta 2002-2020 aldirako Garapen Iraunkorrerako Euskal Ingurumen Estrategiaren esparruaren barruan, Programa honek BIODIBERTSITATEARI eustearen helburu estrategikoa ezartzen du: Lurreko eta itsasoko habitat eta ekosistemen funtzionamendu iraunkorra babestuta eta berreskuratuta, aniztasun biologikoaren galera gelditzea.

(http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-5832/es/contenidos/plan_programa_proyecto/eavds_pma/es_9688/adjuntos/pma_0710.pdf)

Natura eta BIODIBERTSITATEA zaintzea:

<http://europa.eu/scadplus/leg/es/s15006.htm>

Urak babestea eta kudeatzea: <http://europa.eu/scadplus/leg/es/s15005.htm>

Korridore Ekologikoen Sarea: Sare honen xedea lurraldearen konexutasun ekologikoaren alde egitea da, hau da, organismo basatien lekualdatzearekiko iragazkortasuna. 2005eko urtarrilean Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Sailak (ILAS) hala eskatuta, Euskal Autonomia Erkidegoko Korridore Ekologikoen Sarea diseinatzeko proposamen teknikoa aurkeztu da. Azterketa hau abiapuntu garrantzitsua da, gai horretan parte hartzen duten eragileen arteko eztabaida prozesuari ekiten baitzaio. Egun korridore ekologikoak lurralde eta sektore antolamenduan ezartzeko lanean ari dira.

(http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-4975/es/contenidos/informe_estudio/corredores_ecologicos/es_doc/indice.html)

Europako Natura 2000 Sarea: Europako kontserbazio bereziko eremuen sare ekologikoa da. Sarea, Habitaten Zuzentarauaren (92/42/EEE) I. eranskineko zerrendan ageri diren Habitat Natural motak dituzten tokiez osatuta dago, baita II. eranskineko fauna eta flora espezieez ere. Era berean, Sare honetan Hegaztien Zuzentarauan (79/409/EEE) zehaztutako Hegaztiak Babesteko Gune Bereziak (HBGB) biltzen dira. Zuzentaraua, batez ere, tresna horretaz baliatzen da adostutako helburua betetzeko, hau da, Europako lurraldeko habitat naturalak eta flora eta fauna basatiak kontserbatuz BIODIBERTSITATEA bermatzea. (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm)

Biosfera Erreserba: UNESCOren Gizakia eta Biosfera (MaB) Programaren esparruan, nazioartean aitorturiko lurreko, kostaldeko/itsasoko ekosistemak edo horien arteko konbinazioa da. (<http://www.unesco.org/mab/>)

Ikerketa eta Garapenerako Zazpigarren Esparru Programa: Europar Batasunaren 2007-2013 aldirako ikerketa programa da, funts publikoen finantziazioa duena. Aurreko Esparru Programan lortutako lorpenei jarraipena emateko diseinatu da, ikerketarako eremu europarra sortzerako bidean aurrera egiteko eta haratago joateko, Europan ezagutzaren ekonomia eta gizartea garatu arte. (http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html)

Baso ziurtapen sistema iraunkorra: Espainian bi dira Europar Batasunak aitortzen dituen ziurtapen sistema iraunkorrak: FSC eta PEFC. FSC (Baso Erabilerarako Kontseilua) 1993an sortutako gobernu kanpoko erakunde burujabea da, nazioartekoa eta irabazi asmorik gabea eta mundu osoko basoetan ingurumenaren aldetik arduratsua, gizartearen aldetik onuragarria eta ekonomikoki bideragarria den baso kudeaketa sustatzeko helburua duena. (<http://www.fsc.org/>)

PEFC (Baso Ziurtapenerako Europako Herrialdeen Sistema) nazioarteko ziurtapen sistema bat da eta bere helburua munduko basoak modu iraunkorrean kudeatzen direla eta beren funtzioak egungo eta etorkizuneko belaunaldientzat babestuta daudela bermatzea da. Sistema horrek ziurtatzen dituen basoko produktuen bidez, kontsumitzaileei bermatzen zaie modu iraunkorrean kudeatutako baso ustiapenetako produktuak erosten ari direla.

(<http://www.pefc.org/internet/html/index.htm>)

Deba-Zumaiako kostaldea: Izapidetze prozesuaren azken fasean dagoen biotipo babestua; horren bitartez proposatzen da Gipuzkoako itsasertzaren mendebaldeko sektorean kokatutako zerrendak, Haitzandi (Deba ibaiaren badiaren ekialdeko muturrean, Deban) eta Haitzabal bitartean (Urola ibaiaren bokalearen ezker aldeko ertzean, Zumaiari), oinarrian urradura-plataforma zabalak dituzten 8 km inguruko luzerako itsaslabarrak babestea. Sektore horrek Euskal Autonomia Erkidegoko ekosistema multzoen artean oso nabarmenak diren balio geologiko, paisajistiko eta naturalistiko elementuak biltzen ditu.

(http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-4975/es/contenidos/informacion/porn_tramitacion/es_8969/tramitacion_deba_zu_maia.html)

Udalsarea: (edo Iraunkortasunerako Udalerrien Euskal Sarea) euskal udalerrietako Tokiko Agenda 21ak dinamizatzen dituen koordinazio eta kooperazio foroa da, eta ekintza planak betearaztea sustatzen du. (http://www.udalsarea21.net/pags/AP/AP_Inicio/Index.asp?cod=19849248-2EF6-488F-A7F3-4C9F67DCCBCE)

Natura Babesteko Munduko Elkarteak: (edo NZME) ingurumenari buruzko sare globala da, gobernuetako eta gobernuz kanpoko 1.000 erakunde baino gehiago biltzen ditu, baita 11.000 zientzialari boluntario eta gutxi gorabehera 160 herrialdetako aditu ere. Bere helburua, planetak aurre egin beharreko ingurumen eta garapeneko erronkentzako soluzio pragmatikoak aurkitzen laguntzea da. Horretarako, ikerketa zientifikoa sustatu, mundu osoan eremu-proiektuak kudeatu, eta gobernuak, GKEak, Nazio Batuen Erakundeak, nazioarteko konbentzioak eta enpresak bilduko ditu batera politikak, legeak eta jardunbide egokiak gara ditzaten. (<http://www.iucn.org/about/index.cfm>)

Hegaztiak Babesteko Gune Bereziak (HBGB): Hegaztien Zuzentzarauaren (79/409/EEE) arabera definitutako lekuak. Horiek identifikatu eta mugatzeko irizpide zientifikoa izan dituzte oinarri. Estatu Kideek ezartzen dituzte aipatu irizpideak nolabaiteko diskrezionalitatearekin, horrela bai kopuruaren bai lurzoruaren aldetik egokienak diren lurralde guztien aitorpena bermatzen da. Estatu Kideek jakinarazitako informazioan oinarriturik, Batzordeak zehaztuko du aitortutako eremuak nahikoak diren espezie migratzaile eta kalteberen babesa bermatzen duen sare koherentea eratzeke.

(http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/sites_birds/index_en.htm)

III. ERANSKINA: GLOSARIOA⁷⁵

Iraupeneko nekazaritza: familia-nukleo bat elikatzea helburu duen ekoizpen modua.

Aloktonoa: jatorriz aurkitzen den lekukoa ez den espeziea.

Bentos: uretako ekosistema batean bizi den organismo multzoa, hondoan itsatsita sedimentu bigun edo arroka batean.

Biosfera: lurrazalaren zatia, troposferako beheko geruzez eta hidrosfera eta litosferako goiko geruzez osatuta dagoena. Bizirik dauden organismoen iraganeko eta egungo ekintzek Lurreko geruza honen osaera, egitura eta energia sistema baldintzatzen dituzte.

Biotopo: izaki bizidun jakin batzuen bizi-espazioa.

Harrera ahalmena: gunea, habitat edo ekosistema batek jasan dezakeen gehieneko harrera, bere ezaugarriak aldatu ego galdu gabe.

Esekidurazko karga: uretan esekita dauden partikula kopurua, likidoa iragaziz edo zentrifugazio bidez bana daitezkeenak.

Emari ekologikoa: ibai batek bere habitat naturalak kontserba daitezen izan beharreko gutxieneko emaria.

Kolapso biologikoa: atalase abiarazlea gainditu ondoren funtzio eta prozesu biologikoak katean suntsitzea edo gelditzea. Ondorioz, agertoki berria sortzen da aldez aurreko egoerarekin alderatuta balio gutxiagoko funtzio eta baliabideekin.

Egitura baldintzak: habitata osatzen duten elementuen antolamendua.

75

Erabilitako iturriak: Ingurumen Hiztegi Entziklopedikoa (http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-11413/es/contenidos/informacion/hiztegi/es_aplic/indice.html) eta RAE (<http://www.rae.es/rae.html>).

Konektagarritasuna: (edo iragazkortasun ekologikoa) paisaiak duen gaitasuna da eta materia eta banakoak maila ekologiko ezberdinen artean lekualdatzea ahalbidetzen du (ekosistemak, habitatak, komunitateak, espezieak edo populazioak).

Kutsadura zehaztugabea: uraren kutsadura mota, luraren erabilera eta kudeaketarekin lotura zuzena duena. Ezin daitezke bere abiapuntua eta ur-masarako sarrera argi identifikatu.

Koerregulazioa: beren eskarmentu praktikoan oinarrituta, interes handiena azaltzen duten eragileek abiarazitako prozesu, mekanismo eta tresna multzoa, lege edo arau lotesleak eta hartutako neurriak konbinatzen dituen.

Erkidegoen arteko arroa: Hainbat Autonomia Erkidegotako lurralde osotik edo lurraldearen zati batetik itsasoratzen den ura garraiatzen duten ur-laster, ibai eta, zenbaitetan, aintzirek drainatzen duten lur azalera da.

Euskadiko barne arroa: EAetik bere osotasunean itsasoratzen den ura garraiatzen duten ur-laster, ibai eta, zenbaitetan, aintzirek drainatzen duten lur azalera da.

Ingurumen eraginaren aitorpena: azterketa xehatueta oinarritutako txostena da, ingurumenaren gainean gauzatu beharreko ekintzaren ondorioak aurkezten dituen.

Mugape hidrografikoa: Gune itsas-lehortarra da, arro batez edo bata bestearen ondoan dauden arro batzuez eta bertako lurrazpiko edo kostaldeko urez (unitate gisa adierazten dira arro hidrografikoen kudeaketarako) osatutakoa.

Lurraldearen Antolamendurako Artezpideak (LAA): EAEko ingurumenaren, baliabide naturalen, paisaiaren, hiriguneen, industrialdeen, landa-inguruaren, azpiegituren eta ekipamenduen eta ondare historikoaren eta kulturalaren gaineko etorkizuneko jardueren oinarritzko ardatzak ezartzen dituzte. Interkonexio eta integrazioko irizpideetan eta helburu koherenteetan

oinarritzen dira, ikuspegi globala dute eta ez zaizkie kontrajartzen inguruari edo Autonomia Erkidegoko gainerako aldeei.

Zuzentarauak: zerbait gauzatzeko jarraibideen edo arau orokorren multzoa.

Banaketa potentziala: bere ezaugarri fisiko, kimiko edo klimatikoak direla-eta espezie edo habitat jakin batean aurki daitezkeen eremuari deritzo.

Jabari Publiko Hidraulikoa (JPH): gainazaleko eta lurrazpiko ur kontinental berriztagarriak, korrante natural etengabekoen eta etenen ibilguak, laku eta aintziren eta ibilgu publikoko gainazaleko urtegien oheak eta lurrazpiko akuiferoak, bai eta itsasoko ura gezatzearen ondoriozko ur horiekin elkartzen diren urak ere biltzen dituen multzoa da. Ur mineralak eta ur termalak ez dira jabari publiko hidraulikokoak.

Ekosistema: ingurune fisiko batek eta bertako izaki bizidunen komunitateak osatutako sistema funtzionala.

Paisaiaren elementuak: eremu bateko ezaugarri geologiko, biologiko eta antropikoen multzoa osatzen duten osagaietariko bakoitza; Lurraren gainazaletik ezaugarri multzo horren arabera ezberdintzen dira.

Ikuspegi ekosistemikoa: ingurumenarekin loturiko arazoak elkarreraginaren eta elkarren arteko mendekotasunaren ondorio direla aintzat hartzea eta fenomenoak modu isolatuan gertatzen direla baztertzea.

Babestutako Naturgunea (BN): sortzen duen interesa dela-eta edo bere kontserbazioa bermatzeko, legearen aldetik babes berezia duen naturgunea. Bere helburu bakarra natura babestea izan daiteke, baina kasu gehienetan naturaren kontserbazioa eta baliabideen ustiapena aldi berean kudeatzen dira. Gune horietan giza jarduerak eta baliabide naturalak antolatzen dira, naturaren gainean ahalik eta gutxien eragiteko.

Espezie adierazlea: bere ezaugarriak direla-eta ingurumen nahasmendu bat berehala edo etengabe aztertzea ahalbidetzen duen espeziea.

Uraren egoera ekologikoa: gainazaleko uretako ekosistemen egituraren kalitatea eta funtzionamendua adieraztea; Uraren Esparru Zuzentzarauaren (2000/60/EE) V. eranskinean zehazten diren adierazleen arabera sailkatzen da. Uraren nahiz sedimentuen ezaugarri fisiko-kimikoak, ur isuriaren ezaugarriak eta ur masaren egitura fisikoa kontuan hartzen ditu, ekosistemako elementu biologikoen egoeran arreta jarritz.

Kontserbazioaren aldeko egoera: espezie edo habitat bati dagokiona. Habitaten Zuzentzarauak (92/43/EEE) populazioen dinamika, okupatzen duten zati naturalaren edo eremuaren barruko joerak eta estatu kidean duen proportzioa aipatzen ditu.

Uraren egoera kimikoa: ur masa baten kutsadura maila adierazten du.

Ingurumen Eraginaren Ebaluazioa: ingurumenaren gainean plan eta proiektuak gauzatzeagatiko eraginak zenbatestea eta zuzentzea ahalbidetzen duten azterlan eta sistema teknikoen multzoa.

Kanpoko faktore positiboa: eragile ekonomiko baten ekintzek beste eragile baten emaitzetan ondorio positiboak dituztenean.

Gene: ondoretasun-karakterek transmititzeko unitate funtzionala eratzen duen DNA sekuentzia.

Genotipo: banako baten geneen multzoa, bere aleloen osaera barne.

Gradiente: leku baten propietateren bat norabide bakarrean aldatzen denean, gutxi gorabehera modu jarraian.

Habitata: ingurumen ezaugarri jakin batzuk (biotikoak edo abiotikoak) dituen lekua eta bertan espezie bat edo espezie multzo bat bizi dena; gehienetan landare komunitatea izendatzeko erabiltzen da.

Inguruaren homogeneousazioa: prozesu honen ondorioz habitatak antzeko egitura du, gehienetan espezie bakarra hedatzen baita.

Adierazlea: aztertu beharreko elementu baten egoerari buruzko informazioa ematen duen balioa. Egitura-osagaia, prozesu funtzionala edo elementu adierazgarri bat izan daiteke.

Intsularitatea: espezie edo habitat baten karaktere zehatzak, isolatuta egotearen ondoriozkoak.

Barneratzea: BIODIBERTSITATEAren kostuak eta onurak beste sektore ekonomiko batzuetan barneratzea, aipatu sektoreek kostu eta onura horien sorreran parte har dezaten.

Garrantzi Komunitarioko Lekuak (LIC): Habitaten Zuzentzarauaren arabera (92/43/EEE) eremu biogeografiko bateko edo gehiagoko interes komunitarioko habitat naturalaren kontserbazioa eta berrezarpena edo interes komunitarioko espezie baten kontserbazio egoera ona berma dezakeen lekua da. Gainera, bereziki lagungarria izan daiteke eremu biogeografiko baten edo gehiagoren BIODIBERTSITATEA bermatzeko.

Uholde ibarra: uholdeak jasaten dituen ibaietako bazter bietan dagoen lurzoru laua; uholde horiek utzitako sedimentuez osatuta egon ohi dira. Eremu emankorra da eta bizitza basatiarentzako habitatak eskaintzen ditu; gainera ur-goraldietan etortzen den ura hartzen du eta ibaian behera sor daitezkeen kalteak murrizten ditu.

Monitorizazioa: prozesu horren bidez sistema edo prozesu bat behatzen, neurtzen edo ebaluatzen da, hala behar denean, neurri zuzentzaileak hartu ahal izateko.

Monoespezifikoa: espezie bakarrari dagokiona.

Parke naturala: giza jardueraren eragin nabarmena izan ez duen babestutako naturgunea; legez jasotzen dira bertako paisaien edertasuna, bere ekosistemen adierazgarritasuna edo flora, fauna edo eraketa geomorfologikoen bikaintasuna (EAEko natura kontserbatzeari buruzko 16/1994 Legean eta Nafarroako lurraldea babesteari eta erabiltzeari buruzko 6/1987 Legean ezarritako izendapena).

Martxoaren 27ko 4/1989 Legean zehaztutako parke izendapenaren baliokidea da).

Baliabide Naturalak Antolatzeke Plana (BNAP): Babestutako Naturgune (BN) ororen oinarritzko planifikaziorako tresna da. Nahi den gune eredua osatuko duten oinarritzko Zuzentarauak ezartzen ditu; gainera, malgua da eta inguru naturalak eta sozioekonomikoak jasaten dituzten aldaketei aurre egiteko gai da.

Erabilera eta Kudeaketa Plan Gidaria (EKPG): Parke Naturalak kudeatzeko tresna da. Gune horretarako Baliabide Naturalak Antolatzeke Planetik (BNAP) eratorritako oinarritzko Zuzentarauei jarraiki idazten da.

Lurralde Plan Partziala (LPP): guneetan edo horien mugakide diren udalaz gaineko guneetan Lurraldearen Antolamendurako Artezpideak (LAA) garatzen ditu; era berean, toki horietan Zuzentarauek ezartzen dituzten antolamendurako irizpide espezifikoak zehaztuko dira.

Lurralde Plan Sektoriala (LPS): lurralde eskumenak dituzten eta Lurraldearen Antolamendurako Artezpideak (LAA) garatzen dituzten Eusko Jaurlaritzako Sailek gauzatutako plana da.

Potentzial ekologikoa: ekosisteman habitat edo espezie batek bere garapen mailarik altuena lortzeko duen gaitasuna.

Prozesu ekologikoa: ekintza mekanismoa edo modua; horren bidez ekosistema bateko osagai baten ezaugarriak aldatzen dira.

Sare trofikoa: bere harreman trofikoaren arabera, hau da, organismo bizidun batzuek beste batzuei emandako energiaren arabera, antolatutako ekosistema batean dauden organismoen segida.

Erregimen hidrologikoa: uraren egoeraren, banaketaren eta mugimenduen ezaugarriak eskualde jakin batean.

Eskualde Biogeografikoa: (edo Eremu Biogeografikoa) klima, lurzoru eta landaretza potentzialari dagokionez homogenea den eskualdea.

Natura Erreserbak: ekosistema, komunitate edo elementu biologiko adierazgarri, ahul, garrantzitsu edo apartak edukitzeagatik bereziki babesten den natur gunea. Zenbait lege eta arautan ezartzen den naturgune motetako bat da.

Erdinaturala: zuzenean edo zeharka, giza jardueraren eragina jasan duen ekosistema edo habitat bati dagokiona, oro har.

Hustuketa eta drainadura sistema naturala: ibai eta gainazaleko ur-isurketetatik arro batera jausten den ura biltzen duen eta ur hori arroaren amaieran husten duen sare naturala da.

Sorospen kaltegarriak: (edo *Perverse subsidies*) BIODIBERTSITATEaren gainean eragin negatiboa duten ekintzak edo jarduerak zeharka sustatzen dituzten laguntza publikoak.

Irlen Teoria: MacArthurrek eta Wilsonek garatutako teoria horren arabera, irla batean dagoen espezie kopurua zuzentzen duten parametroak irlaren lurzorua eta kontinentearekiko hurbiltasuna dira, immigrazio eta desagertze prozesuan erabakigarriak direnak.

Uhertasuna: ur masa baten gardentasun eza, ur gainean materia egoteagatik, hala nola buztina edo limoa, hildako organismoak edo planktona.

Ez erabiltzeagatiko balioa: (edo Balio intrintsekoa) gauzek berez duten balioei dagokie, baina aldi berean, horiek erabiltzearekin edo erabiltzeko aukerarekin loturik daude. Ingurumen naturaletan baliabidea edo haren ezaugarriak soilik egotearen ondoriozkoa da.

Natura balioa: zuzenean termino ekonomikoen bidez adierazi ezin daitezkeen ekosistemen osagaiei (paisaia, fauna, uraren kalitatea, eta abar) esanahia eta garrantzia ematen dien elementua.

Kontserbazio Bereziko Guneak (KBG): Arau baten bidez eta Habitaten Zuzentarauari (92/43/EEE) jarraiki, Estatu Kideek Garrantzi Komunitarioko Lekutzat (GKL) izendatu duten babestutako naturguneak dira; oso garrantzitsutzat hartzen dira Europako Erkidegoan. Bertan kontserbazio neurriak

aplikatzen dira eremu horiek egoera onenean mantentzeko eta habitat edo naturgune gisa izendatzerakoan kontuan hartu diren espezieen populazioak kontserbatzeko edo baldintza horiek hobetzeko.

Zooplanktona: planktona osatzen duten animalia multzoa da, hau da, itsasaldi eta itsas-korronteen bidez mugitzen diren edo lekualdatzeko mugimendu mugatua duten uraren gainean dauden organismoen multzoa.